

โครงการย่อยที่ 5

ระบบการผลิตและการจัดการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

**Sufficiency Economy Philosophy and Application to Management
of the Community Enterprises in Chiang Rai Province**

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่อง ระบบการผลิตและการจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

Sufficiency Economy Philosophy and Application to Management of the Community Enterprises in Chiang Rai Province

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี 2551 จำนวนเงิน 235,000 บาท

ระยะเวลาการทำวิจัย 1 ปี เริ่มทำการวิจัย ตั้งแต่เดือน กันยายน 2551 ถึง เดือนกันยายน 2552

ชื่อผู้วิจัย นางศศิธร มนัสวรากุล¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาพรรณ ไชยานนท์²

นางรัชณี พิมพ์อุบล³

การศึกษาเรื่องระบบการผลิตและการจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย มีจุดมุ่งหมายให้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน ดังมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาคือ 1) ศึกษาระดับเศรษฐกิจพอเพียงของระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย 2) เปรียบเทียบระดับเศรษฐกิจพอเพียงของระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย จำแนกตามประเภทและขนาดของวิสาหกิจชุมชน และ 3) ศึกษาและวิเคราะห์หาค้นแบบของระบบการผลิตและการจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

ผลการศึกษามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ระดับการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ตามแนวทาง 11 ปฏิบัติ พบว่าระดับการประยุกต์ปรัชญาของ

---

¹ อาจารย์โปรแกรมเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 7 อาจารย์โปรแกรมเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

³ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 7 ว สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงราย

เศรษฐกิจพอเพียงของระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับ “B-” ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า “ค่อนข้างมาก”

การเปรียบเทียบระดับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย จำแนกตามประเภทและขนาดของวิสาหกิจชุมชน พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายที่ประเภทต่างกันมีระดับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวทางปฏิบัติ เกี่ยวกับการมีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนแนวทางปฏิบัติอื่นๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายที่มีขนาดต่างกัน มีระดับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการมีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนแนวทางปฏิบัติอื่นๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มพบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ขนาดเล็กที่มีจำนวนสมาชิก 7-50 คน กับขนาดกลางที่มีจำนวนสมาชิก 51-200 คน มีระดับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการมีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ต้นแบบของระบบการผลิตและการจัดการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ควรประกอบด้วย หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล และหลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตามเงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม อยู่ในทุกระบวนการของระบบการผลิตและการจัดการทุกด้าน ได้แก่ (1) ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม โดยเกิดจากรวมกลุ่มและร่วมทุนของคนในชุมชน แบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรม มีการประชุมวางแผน และมีการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญา (2) ด้านการบริหารจัดการทุน โดยทุนควรจะมาจกภายในกลุ่มเป็นหลัก (3) ด้านการจัดการการตลาด ต้องมีการสำรวจความต้องการตลาดและควรเน้นตลาดในท้องถิ่นเป็นอันดับแรก การกำหนดราคาก็ควรเป็นราคายุติธรรม (4) ด้านการจัดการการเงินและบัญชี ควรมีการจัดทำบัญชีกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ และ (5) ด้านการจัดการการผลิต ต้องมีการวางแผนการจัดการวัตถุดิบ แรงงาน เครื่องจักรและควรเน้นแหล่งที่มาในท้องถิ่น แล้วมาวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการและทรัพยากรที่มีอยู่ อีกทั้งต้องซื่อสัตย์ต่อลูกค้าในการผลิตสินค้าและบริการต้องได้คุณภาพ

The research entitled “Sufficiency Economy Philosophy in an Application to Production and Management of the Community Enterprises in Chiang Rai Province” aimed to apply the self-sufficiency economy in order to motivate the community enterprise. The purposes of this research were (1) to study the level of the self-sufficiency economy of production and management system

of the community enterprise in Chiang Rai province (2) to compare the level of the self-sufficiency economy of production and management system of the community enterprise in Chiang Rai province categorized by business types and size of the community enterprise and (3) to study and analyze and find out the model of system of production and management under self-sufficiency economy of the community enterprise in Chiang Rai province. Data collection consisted of primary and secondary data. The study instruments were questionnaires, interview, and focus group.

The findings were as follows:

With regard to the level of the self-sufficiency economy of production and management system of the community enterprise in Chiang Rai province based on 11 guidances, it showed that the level of the self-sufficiency economy of production and management system of the community enterprise in Chiang Rai province was at level “B-”, which was considered to be “fairly high level”.

With regard to the comparison of the level of the self-sufficiency economy of production and management system of the community enterprise in Chiang Rai province categorized by business types and size of the community enterprise, it showed that different community enterprises had different application on the self-sufficiency economy practice. Regarding to the honesty or not taking advantages from the others, it was significant different statistically at .05 level whereas, the other aspects was not significant different statistically at .05 level. With regard to the differences of the community enterprise’s sizes in Chiang Rai province based on the honesty or not taking advantages from the others , it was significant different statistically at .05 level whereas, the other aspects was not significant different statistically at .05 level. In addition, it indicated that the enterprises consisted of 7-50 members and 51-200 members, they were significant different statistically at .05 level based on the honesty or not taking advantages from the others whereas the other aspects was not significant different statistically at .05 level.

With regard to the model of system of production and management under self-sufficiency economy of the community enterprise in Chiang Rai province, it should be consisted of the principle of sufficiency, rationality, self-immunity based on knowledge and morality conditions in every process of the production and management system; (1) The group management should be done by working together and jointly venture. The community should share advantages fairly, discuss and plan and local wisdom instruction (2) The investment management should be done

within the group member (3) The marketing management should be surveyed and firstly focused in the local market with a reasonable price (4) Finance and account management should be done regularly in terms of group account and (5) The production management should be planned in terms of material supplies, man power, machine firstly focused in local area and then planned the production in accordance with the capability of management and maintained resources, including being honest to the customers and quality service.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

แนวคิดของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ได้มีการพัฒนาต่อเนื่องมาตั้งแต่เริ่มมีแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (สวทิจ สรีธาปีด, 2549) ซึ่งการพัฒนาประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมามุ่งเน้นการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก แม้จะทำให้เศรษฐกิจขยายตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง คนในประเทศไทยรายได้เพิ่มขึ้นและมีมาตรฐานการดำรงชีพสูงขึ้น แต่ความเติบโตดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานความไม่สมดุลและไม่ยั่งยืนของการพัฒนา (ดวงเดือน สมวัฒน์ศักดิ์, 2548) เพราะการขยายตัวทางเศรษฐกิจในอดีต เป็นการขยายตัวทางเศรษฐกิจเชิงปริมาณทำให้เกิดการขยายตัวทางการผลิตอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและบริการที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ อันได้แก่ ป่าไม้ ดิน น้ำ รวมทั้งแร่ธาตุต่างๆ เป็นปัจจัยหลักโดยปราศจากการวางแผนและการใช้ประโยชน์อย่างรอบคอบและป้องกันความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อมทำให้เกิดปัญหาต่อทุนธรรมชาติที่ลดน้อยถอยลง และปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆตามมา (เฉลิมพล จตุพร, 2550) ดังคำกล่าวที่ว่า “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่มีคุณภาพและไม่ยั่งยืน”

“การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือ
ความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน
โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่มีความประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา
เมื่อใดพื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว
จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้น โดยลำดับต่อไป”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่น: 20 ธันวาคม 2516)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต และได้พระราชทานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่พสกนิกรชาวไทยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ “เศรษฐกิจ

พอเพียง” เป็นปรัชญาที่ตั้งแนวทางดำรงอยู่ และการปฏิบัติตนของประชาชน ในทุกระดับทั้งในครอบครัว หมู่บ้าน ชุมชน จนถึงรัฐและประเทศ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ “ความพอเพียง” หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบเพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(สศช.) ได้ัญเชิญแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมานำทางในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 โดยคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ได้ริเริ่มการสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป้าหมายหลักของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง คือ การสร้างกระแสสังคมให้มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นกรอบความคิด หรือส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนไทยทุกคนผ่านการสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ให้ประชาชนทุกคนสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม และปลูกฝังปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการดำรงชีวิตให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนนำไปสู่การปรับแนวทางการพัฒนาให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง (นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติฯ: เนื่องในโอกาสจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี, 2549)

หน่วยงานภาครัฐได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติโดยผ่าน โครงการต่างๆ เช่น เกษตรทฤษฎีใหม่ วนเกษตร เกษตรอินทรีย์ และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs) หนึ่งในหลายโครงการที่ได้น้อมนำเอาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ คือ “วิสาหกิจชุมชน”

ในอดีตที่ผ่านมาวิสาหกิจชุมชนเป็นองค์กรภาคประชาชน ซึ่งเกิดจากการที่ชุมชนรวมตัวกันประกอบธุรกิจระดับรากหญ้าไม่มีรูปแบบและไม่ได้เป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ดังนั้นการสนับสนุนจึงไม่เป็นระบบ บางครั้งมีการสนับสนุนจากภาครัฐแต่ก็ไม่ตรงความต้องการที่

แท้จริง และ/หรือมีความไม่ต่อเนื่องในการสนับสนุน ทำให้ไม่พัฒนาไปเท่าที่ควร(สุกัญญา อธิปอนันต์, 2550) แต่ต่อมาวิสาหกิจชุมชนกลายมาเป็นนโยบายของรัฐบาล ดังจะเห็นได้ว่า ได้มีการนำเสนอเข้าพิจารณาตามกฎหมาย จนกระทั่งมีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2548 และมีผลบังคับใช้ในวันที่ 19 มกราคม 2548 ซึ่งเรียกว่าพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น(สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน,2549)

จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนตามนโยบายของรัฐบาล โดยมีวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนในจังหวัดเชียงรายเป็นจำนวน 2,000 กลุ่ม (สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงราย, 2550) เป็นระยะเวลากว่า 4 ปีที่ผ่านมา เมื่อชุมชนได้มีการรวมกลุ่มในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนและได้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน ได้มีการนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติแล้ว ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจอยากหาคำตอบว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนได้ในระดับใด ตลอดจนหาต้นแบบของระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เสริมสร้างความมั่นคงให้แก่วิสาหกิจชุมชน และอาจจะสามารถเพิ่มระดับรายได้ของสมาชิกในชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 ศึกษาระดับเศรษฐกิจพอเพียงของระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

1.2.2 เปรียบเทียบระดับเศรษฐกิจพอเพียงของระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย จำแนกตามประเภทและขนาดของวิสาหกิจชุมชน

1.2.3 ศึกษาและวิเคราะห์หาต้นแบบของระบบการผลิตและการจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 เป็นองค์ความรู้ใหม่ในการวิจัยเกี่ยวกับแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระดับจังหวัดเชียงราย

1.3.2 บริการความรู้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติของชุมชนและท้องถิ่น ได้แก่ บริการความรู้เกี่ยวกับ “ต้นแบบของระบบการผลิตและการจัดการ” (Production Process and Management Model) แก่ระบบการผลิตและการจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย” ให้แก่สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงราย เนื่องจากสำนักงานเกษตรจังหวัดมีภารกิจในการสนับสนุนดูแลให้วิสาหกิจชุมชนพึ่งพาตนเองได้ สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต และสามารถประกอบการได้อย่างยั่งยืน

1.3.3 เผยแพร่ลงในวารสารหรือเว็บไซต์ของหน่วยงานสนับสนุน และองค์กรต่าง ๆ ได้แก่

- 1) สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงราย
- 2) สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงราย
- 3) สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงราย
- 4) สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย
- 5) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงราย
- 6) สำนักงานการค้าภายใน
- 7) สหกรณ์การเกษตรเมืองเชียงรายจำกัด
- 8) สหกรณ์การเกษตรของแต่ละอำเภอ จำนวน 18 แห่งทั่วจังหวัดเชียงราย
- 9) องค์กรบริหารส่วนจังหวัด และ
- 10) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.3.4 ได้ขอเสนอเทคโนโลยีแก่วิสาหกิจชุมชนได้นำแนวทางที่เหมาะสมไปประยุกต์ใช้ในกิจการของตนได้อย่างเหมาะสมและถูกวิธีการ เป็นประโยชน์ในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่น และสังคมในด้านเศรษฐกิจต่อไป

1.3.5 เป็นประโยชน์ต่อวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย โดยจะทำให้วิสาหกิจชุมชนทราบต้นแบบของระบบการผลิตและการจัดการ และนำต้นแบบดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจของตนให้สามารถดำรงอยู่และพึ่งพาตนเองได้ นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต และจะทำให้ประกอบการได้อย่างยั่งยืน

1.3.6 เป็นประโยชน์ต่อจังหวัดเชียงรายโดยรวม กล่าวคือจากประโยชน์ที่เกิดขึ้นในข้ออื่น ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นย่อมมีผลสืบเนื่องต่อมาและเป็นผลดีต่อการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในหลายภาคส่วนของจังหวัดเชียงราย

1.3.7 ผลจากแผนงานวิจัยนี้จะช่วยสนองตอบยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ในส่วนของยุทธศาสตร์การสร้าง ความ

เข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน

1.3.8 ผลจากแผนงานวิจัยนี้จะช่วยสนองตอบนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) ในส่วนของยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 1 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ กลยุทธ์การวิจัยที่ 2 การพัฒนาองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน และแผนงานวิจัยที่ 1 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.3.9 ผลจากแผนงานวิจัยนี้จะช่วยสนองตอบกลุ่มเรื่องเร่งด่วนตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ.2554-2553) กลุ่มการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง

1.4 ขอบเขตและแนวทางของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ วิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนกับสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงรายและสำนักงานเกษตรอำเภอในจังหวัดเชียงราย จำนวน 1,497 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) วิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิต 1,439 กลุ่ม และ 2) วิสาหกิจชุมชนประเภทการบริการ 58 กลุ่ม และเมื่อคำนวณจากสูตรการกำหนดขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane (1997) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 316 กลุ่ม เนื่องจากผู้วิจัยเกรงว่าการเก็บข้อมูลอาจมีความผิดพลาดจึงประมาณแบบสอบถามเพื่อไว้ ร้อยละ 15 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จึงได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 363 ชุด แต่แบบสอบถามชำรุดจำนวน 13 ชุด จึงเหลือแบบสอบถามมาใช้ในการวิเคราะห์ผลเพียง 350 ชุดและเพื่อให้ประชากรทุกหน่วยมีโอกาสดูถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างอย่างเท่าเทียมกันผู้วิจัยจึงใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน (propositional sampling) จึงได้กลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

- 1) วิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิต 349 กลุ่ม
- 2) วิสาหกิจชุมชนประเภทการบริการ 14 กลุ่ม

และผู้วิจัยจะทำการสำรวจโดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) กับหัวหน้าหรือแกนนำของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มนั้น โดยจำแนกตามพื้นที่ ดังนี้

ตารางที่ 1.1 จำนวนวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายที่จดทะเบียน จำแนกตามประเภท

อำเภอ	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
	การผลิต	การบริการ	รวม	การผลิต	การบริการ	รวม
1. เมืองเชียงราย	147	5	152	36	1	37
2. เวียงชัย	40	3	43	10	1	10
3. เชียงของ	93	4	97	23	1	24
4. เทิง	157	5	162	38	1	39
5. พาน	147	5	152	36	1	37
6. ป่าแดด	82	3	85	20	1	21
7. แม่จัน	103	4	107	25	1	26
8. เชียงแสน	79	3	82	19	1	20
9. แม่สาย	84	3	87	20	1	21
10. แม่สรวย	142	4	146	34	1	35
12. พญาเม็งราย	79	3	82	19	1	20
13. เวียงแก่น	34	2	36	8	0	9
14. ขุนตาล	25	2	27	6	0	7
15. แม่ฟ้าหลวง	20	2	22	5	0	5
16. แม่ลาว	70	3	73	17	1	18
17. เวียงเชียงรุ้ง	69	3	72	17	1	17
18. คอยหลวง	36	2	38	9	0	9
รวม	1,439	58	1,497	349	14	363

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงราย, กันยายน 2550

1.4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยคือ จังหวัดเชียงรายซึ่งประกอบด้วย 18 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองเชียงราย อำเภอขุนตาล อำเภอเชียงของ อำเภอเชียงแสน อำเภอเทิง อำเภอป่าแดด อำเภอพญาเม็งราย

อำเภอพาน อำเภอแม่จัน อำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่สรวย อำเภอแม่สาย อำเภอเวียงแก่น อำเภอเวียงชัย อำเภอเวียงป่าเป้า อำเภอแม่ลาว อำเภอเวียงเชียงรุ้ง และอำเภอดอยหลวง

1.4.3 ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย คือ 1 ปี

1.4.4 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับระดับเศรษฐกิจพอเพียงของระบบการผลิตและการจัดการวิสาหกิจชุมชน โดยพิจารณาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่

1) เนื้อหาตามหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 หลักการ

1.1) หลักความพอประมาณ คือ ความพอดีพอเหมาะต่อความจำเป็นที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

1.2) หลักความมีเหตุผล คือ การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆอย่างรอบคอบ

1.3) หลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว คือ การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

2) เนื้อหาตามเงื่อนไขปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2 ข้อ คือ

2.1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

2.2) เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

3) เนื้อหาตามหลักการจัดการธุรกิจตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มี 11 ประการ คือ

3.1) ใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการแต่มีราคาถูก

3.2) ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด

3.3) เน้นความร่วมมือของสมาชิกเป็นหลัก โดยไม่นำเทคโนโลยีมาทดแทนแรงงาน ยกเว้นในกรณีที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผลิตภัณฑ์

3.4) มีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ

3.5) ไม่โลภมากจนเกินไป และไม่เน้นกำไรในระยะสั้น เป็นหลัก แต่เน้นความอยู่รอดของชุมชนแล้วจึงค่อยพัฒนาเป็นขั้นเป็นตอนให้เกิดความมั่นคงก่อนที่จะก้าวไปพัฒนาธุรกิจ

3.6) ซื่อสัตย์ สุจริตในการประกอบการไม่เอาเปรียบผู้บริโภค และไม่เอาเปรียบสมาชิกและ/หรือแรงงาน ตลอดจนไม่เอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ

3.7) เน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและ/หรือมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ได้

3.8) เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อหนี้จนเกินความสามารถในการบริหารจัดการ

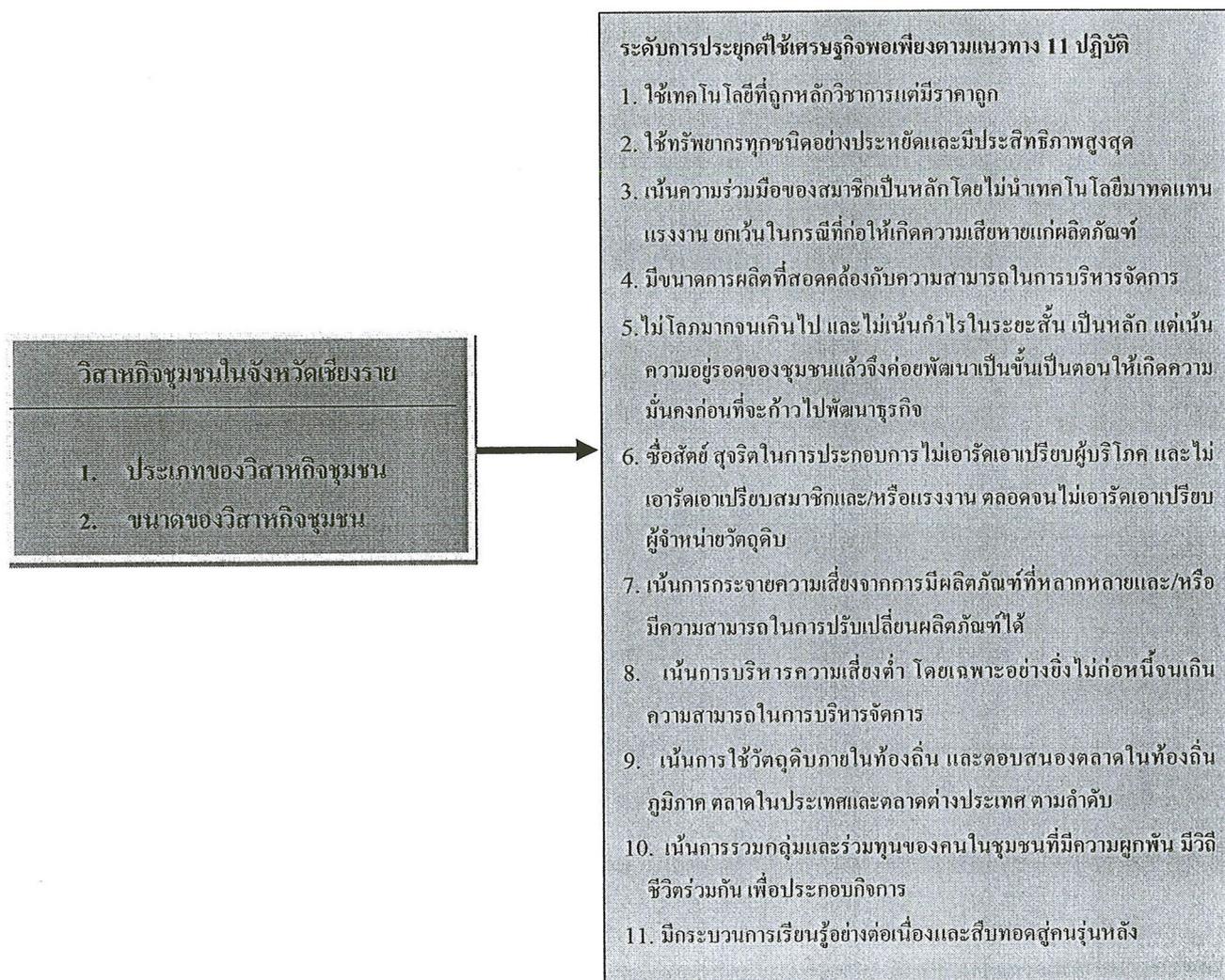
3.9) เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น และตอบสนองตลาดในท้องถิ่น ภูมิภาค ตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศ ตามลำดับ เป็นหลัก

เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนมิได้มีเป้าหมายเพื่อกำไรสูงสุดเช่นเดียวกับการประกอบธุรกิจทั่วไป แต่วิสาหกิจชุมชนมีเป้าหมายเพื่อการพึ่งพาตนเองในชุมชน อีกทั้งสมาชิกทุกคนมีความเป็นเจ้าของร่วมกัน ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนจึงให้ความสำคัญกับการอยู่รอดของกิจการก่อนเป็นอันดับแรก แล้วจึงค่อยพัฒนาเป็นขั้นเป็นตอนให้เกิดความมั่นคงก่อนที่จะก้าวไปพัฒนาธุรกิจ ผู้วิจัยจึงขอเพิ่มเติมเนื้อหาตามหลักการจัดการวิสาหกิจชุมชน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อีก 2 ประการคือ

3.10) เน้นการรวมกลุ่มและร่วมทุนของคนในชุมชนที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน เพื่อประกอบกิจการ

3.11) มีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสืบทอดสู่คนรุ่นหลัง

1.5 กรอบแนวความคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวความคิดของการวิจัย

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่ จะต้องมีการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลง

ทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ รอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน

1.6.2 ระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในงานวิจัยนี้ยึดหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ

1) ดำเนินการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างพอประมาณ คือทำตามกำลังความสามารถของตนเอง ทำอย่างรู้เท่าทันและทำตามศักยภาพที่ตนมี ไม่ทำเกินความสามารถ

2) ดำเนินการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างมีเหตุผล คือทำตามความถนัดและความชำนาญของตนเอง

3) ดำเนินการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างสามารถคุ้มกันตนเองได้ คือ ทำงานอย่างมีหลักประกัน ควบคุมงานได้ ควบคุมตนเองได้ ไม่โลภเกินไป ไม่เสี่ยงจนเกินความสามารถในการควบคุม มีการจัดการที่ดี

โดยเงื่อนไขการดำเนินการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ผลดีจะต้องมีเงื่อนไขสำคัญ 2 ประการคือ

1) ผู้นำกลุ่ม คณะกรรมการกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม ควรมีความรอบรู้อย่างแท้จริงในการดำเนินการของกลุ่ม

2) ผู้นำกลุ่ม คณะกรรมการกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม ควรมีมีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน แบ่งปัน ไม่เอาเปรียบลูกค้า ไม่เอาเปรียบพนักงาน แรงงาน ลูกจ้างหรือผู้ส่งสินค้า ตลอดจนไม่เอาเปรียบธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ดังนั้นในการวิจัยนี้ได้พัฒนาแนวทางปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อวัดระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนไว้ 11 ประการดังนี้

1) ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม นั่นคือ เทคโนโลยีที่ราคาไม่แพง แต่ถูกหลักวิชาการ

2) ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งที่เป็นทรัพยากรการผลิตและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

3) เน้นความร่วมมือของสมาชิกเป็นหลัก โดยไม่นำเทคโนโลยีมาทดแทนแรงงาน ยกเว้นในกรณีที่เกิดอันตราย หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผลิตภัณฑ์

4) มีขนาดการผลิตที่เหมาะสม สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ

5) ไม่โลภเกินไปและไม่เน้นกำไรระยะสั้นแต่เน้นความอยู่รอดของกลุ่มและชุมชน

6) ซื่อสัตย์ สุจริตในการประกอบการไม่เอาัดเอาเปรียบผู้บริโภค และไม่เอาัดเอาเปรียบแรงงานหรือลูกค้า ตลอดจนไม่เอาัดเอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ

- 7) เน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและ/หรือมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ได้
- 8) เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อหนี้เกินความสามารถในการบริหารจัดการ
- 9) เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น และตอบสนองตลาดในท้องถิ่น ภูมิภาค ตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศ ตามลำดับ เป็นหลัก
- 10) เน้นการรวมกลุ่มและร่วมทุนของคนในชุมชนที่มีความผูกพันมีวิถีชีวิตร่วมกันเพื่อประกอบกิจการ
- 11) มีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสืบทอดสู่คนรุ่นหลัง

1.6.3 วิชากิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า และการบริการ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว โดยมาจดทะเบียนเป็นวิชากิจชุมชนกับสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงรายหรือสำนักงานเกษตรอำเภอในจังหวัดเชียงราย เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน

1.6.4 ประเภทของวิชากิจชุมชน หมายถึง วิชากิจชุมชนประเภทการผลิต และประเภทการบริการ

1.6.5 ขนาดของวิชากิจชุมชน หมายถึง ขนาดเล็ก คือ มีจำนวนสมาชิก 7-50 คน ขนาดกลาง คือ มีจำนวนสมาชิก 51-200 คน และขนาดใหญ่ คือ มีจำนวนสมาชิก 201 คนขึ้นไป

1.6.6 วิชากิจชุมชนประเภทการผลิต หมายถึง วิชากิจชุมชนที่ประกอบกิจการการผลิตสินค้าเกษตรที่เป็นอาหาร สินค้าเกษตรเกษตรที่ไม่ใช่อาหาร การแปรรูปอาหาร ทอผ้า และหัตถกรรม

1.6.7 วิชากิจชุมชนประเภทการบริการ หมายถึง วิชากิจชุมชนที่ประกอบกิจการร้านค้าชุมชน บริการสุขภาพ และการท่องเที่ยว

1.6.8 การจัดการ หมายถึง การดำเนินการที่ประกอบไปด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การสั่งการ การประสานงาน การรายงานผลการปฏิบัติ การวางแผนการเงิน บัญชีและการควบคุม

1.6.9 ระบบผลิต หมายถึง การเปลี่ยนแปลงปัจจัยนำเข้า (input) ออกมาเป็นกลุ่มของปัจจัยนำออก (output) ตามที่ต้องการ ซึ่งปัจจัยนำเข้าอาจเป็นวัตถุดิบ (raw material) ลูกค้า (customer) หรือผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปจากระบบอื่นๆ

1.6.10 การจัดการการผลิต หมายถึง กลุ่มของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรต่างๆ เช่น วัตถุดิบ แรงงาน เครื่องจักร พลังงาน เงินทุน เป็นต้น เพื่อผลิตหรือสร้างผลิตภัณฑ์และบริการต่าง

1.6.11 ต้นแบบของระบบการผลิตและการจัดการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชน หมายถึง แม่แบบที่เป็นรูปแบบของระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายที่สอดคล้องกับแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “ระบบการผลิตและการจัดการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย” ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็นประเด็น ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎี

1.1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน

1.5 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดการ

1.6 แนวคิดเกี่ยวกับระบบการผลิต

1.7 โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงราย

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎี

2.1.1 แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่พสกนิกรชาวไทยมาช้านาน โดยได้ทรงพระราชทานพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยทรงเน้นความสำคัญของการพัฒนาประเทศต้องเน้นการสร้างพื้นฐานคือ “ความพอมี พอกิน พอใช้” ของประชาชนส่วนใหญ่เบื้องต้นก่อน

สุเมธ ดันติเวชกุล (2549: 98-100) ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวพระราชดำรัสเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยสุเมธยังได้กล่าวถึงทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) ว่าเป็นการกระทำพอประมาณด้วยเหตุผล การพัฒนาต้องเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ต้องสร้างภูมิคุ้มกัน

ตัวเพื่อให้สามารถเผชิญและอยู่รอดจากผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ต้องมีความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำเอาวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการต่างๆ ขึ้นตอน ต้องเสริมสร้างให้คนไทยมีพื้นฐานทางจิตใจไปในทางสำนึกในคุณธรรม และความรอบคอบ นอกจากนั้นยังต้องสร้างความสมดุลพร้อมที่จะเผชิญและยอมรับความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง

วิทยา อธิปอนันต์ (2543) ได้กล่าวเพิ่มเติมจาก สุเมธ ตันติเวชกุล โฆษกกรรมการนำไปปฏิบัติว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นการดำเนินชีวิตและวิถีชีวิตของคนไทยให้อยู่อย่างพอประมาณตน เดินทางสายกลาง มีความพอดีและพอเพียงกับตนเอง ครอบครัวและชุมชน โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอกต่างๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ สิ่งสำคัญต้องรู้จักการพึ่งพาตนเองโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน และรู้จักการนำทรัพยากรที่เรามีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่นรู้จักการนำปัจจัยพื้นฐานมาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ความสบายและพอเพียงกับตนเอง และยังได้แยกการดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริออกเป็น 2 ระดับด้วยกัน คือ ระดับบุคคล และระดับเกษตรกร

ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา อธิบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่าจะต้องประกอบด้วย 3 ห่วง และ 2 เงื่อนไข โดย 3 ห่วง คือ

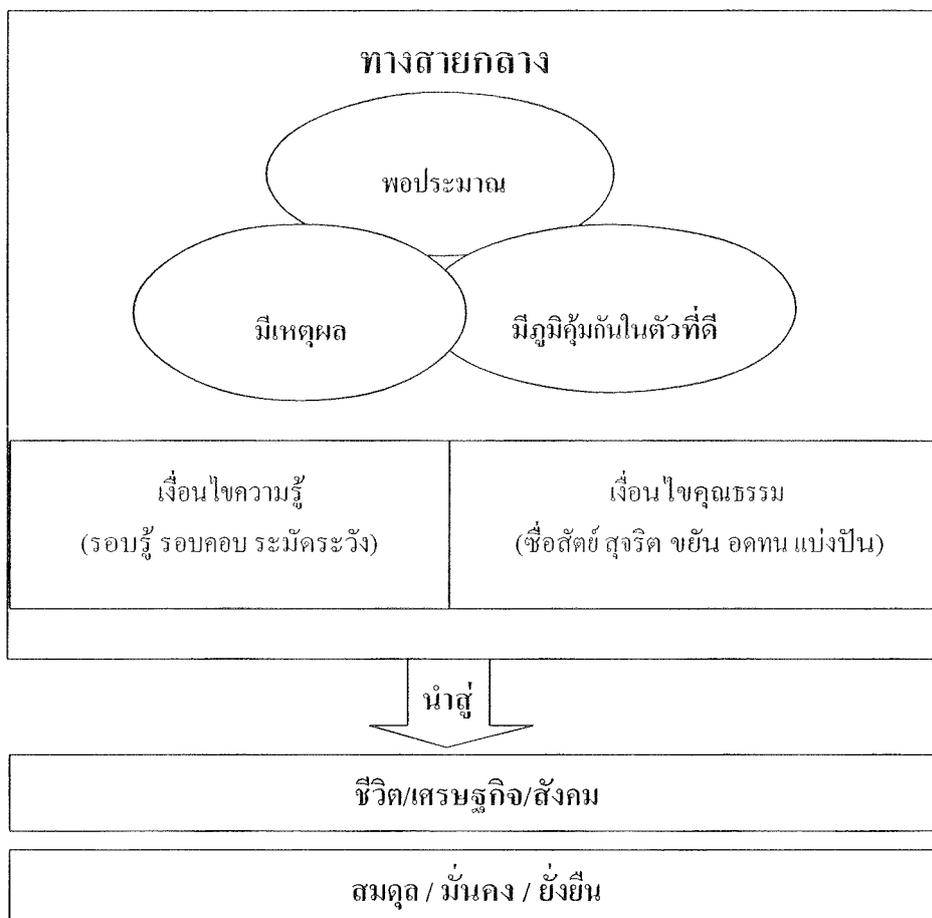
1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ
2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ
3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลง ด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

ส่วน 2 เงื่อนไข คือ การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน ประกอบไปด้วย

1. เงื่อนไขความรู้ หมายถึง ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบ ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ
2. เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

“เศรษฐกิจพอเพียงจริง ๆ คือ หลักการดำเนินชีวิตที่จริงแท้ที่สุด กรอบแนวคิดของหลักปรัชญา มุ่งเน้นความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา อันมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ สามารถ

ประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ ตลอดจนให้ความสำคัญกับคำว่าความพอเพียง ที่ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ภายใต้เงื่อนไขของการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมที่ต้องอาศัยเงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม”

เสรี พงศ์พิศ (2551) ได้ขยายความเกี่ยวกับหลักการเศรษฐกิจพอเพียง โดยสรุปไว้ดังนี้

กรอบ เกณฑ์ ตัวชี้วัด เศรษฐกิจพอเพียง			
ปรัชญา	กรอบ	เกณฑ์	ตัวชี้วัด
พอประมาณ	คืนสู่ ต้นกำเนิด ชีวิต(back to the source)	มีคุณธรรม เป็น ธรรม ถูกต้อง ดีงาม พออยู่ พอกิน พอใช้	แบ่งปัน ไม่เอาเปรียบคนอื่น ไม่เอาเปรียบ ธรรมชาติเอาคุณธรรมนำชีวิต นำธุรกิจการ งาน (Business ethics) ไม่เอาเงินนำหน้า ปัญญาตามหลัง เงินเป็นบาทที่ดีเป็นนายที่เสว “จะเลือกเงินหรือชีวิต”

กรอบ เกณฑ์ ตัวชีวิต เศรษฐกิจพอเพียง			
ปรัชญา	กรอบ	เกณฑ์	ตัวชีวิต
	คืนสู่รากเหง้า (Back to the roots)	รู้คุณค่าที่มาจากตนเอง เอกลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ภูมิใจในคำพูด ถิ่นฐานบ้านเกิด รากเหง้า เผ่าพันธุ์ บรรพบุรุษ ภูมิใจของกิน ของใช้พื้นบ้าน กินอยู่แบบไทย ๆ วิถีไทย เข้าถึงคุณค่ามากกว่า ยึดติดรูปแบบ
	คืนสู่พื้นฐาน (Back to basic)	ชีวิตเรียบง่าย ไม่หน้าใหญ่ ไหลตามกระแส รู้กาลและเทศะ มีความสุขตามอัธยาศัย	ขนาด ปริมาณที่พอดี ไม่มากเกินไป ไม่ใหญ่ เกินไป ไม่คิดแบรนด์ เสื้อผ้า รองเท้า กระเป๋า นาฬิกา รถยนต์ เครื่องประดับ บ้านเรือน ไม่ขึ้น เหล่า เข้าโรงแรมหรูเพียงเพื่อให้ดูดี ไม่ไหลตาม กระแส ตามโฆษณาบ้างบริโภค
มีเหตุผล	มีหลักวิชา	ข้อมูล ความรู้ “รู้เขา รู้เรา” รู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลง	ไม่ทำตาม ๆ กัน เลียนแบบแต่ไม่เรียนรู้ กินอยู่ อย่างมีคุณภาพ รู้ตัวเอง รู้ท้องถิ่น รู้ศักยภาพ “ทุน ชุมชน” รู้ปัญหา รู้โลกาภิวัตน์ แสวงหาความรู้ ศึกษาในระดับสูงขึ้นตามศักยภาพของตนเอง
	มีแผน	ชีวิต คือการลงทุน แผนชีวิต แผนชุมชน แผนยุทธศาสตร์ แผนงานองค์กร	งบประมาณครอบครัว รายรับ รายจ่าย แผนการ ลงทุน เป็นตัวของตัวเอง ไม่ใช่ใครจะทำอะไรก็ ทำ ไม่คว้งง่าย จ่ายเร็ว ไม่เดินห้างอย่างไร เป้าหมาย มีแผนยุทธศาสตร์และแผนงานที่มี รากฐานข้อมูล ความรู้ และหลักคิดที่ดี (ปัญญา)
	เป็นมืออาชีพ	คุณภาพ มั่นคง ยั่งยืน (Quality, consistency sustainability)	ทำด้วย “อิทธิบาทสี่” (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) ใจรัก รู้จริง รู้รอบ รู้ลึก และทำดีมี คุณภาพ ด้วยความสม่ำเสมอ
มีภูมิคุ้มกันที่ดี	ระบบชีวิตที่ดี	ความสัมพันธ์ดีกับทุก คนครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง องค์กร มั่นคง มีเพื่อน	มีเวลาให้ครอบครัว ไม่บ้างาน หาเงินลืมชีวิต มี แผนชีวิต ครอบครัวดี มีสวัสดิการมั่นคง เป็น ประโยชน์ต่อชุมชน สังคม ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ไม่เอาตัวรอดคนเดียว ไม่เอาแต่ญาติพี่น้องเพื่อน ฝูงพรรคพวก หรืออยู่อย่างโดดเดี่ยว

กรอบ เกณฑ์ ตัวชี้วัด เศรษฐกิจพอเพียง			
ปรัชญา	กรอบ	เกณฑ์	ตัวชี้วัด
		สมาคม	“ระบบคือทำให้คนทำถูกได้ง่าย ทำผิดได้ยาก”
	ระบบงานที่ดี	“พึ่งตนเอง” ในด้านการผลิต การบริโภค การแปรรูป การตลาด การออม และระบบสวัสดิการ	มีเศรษฐกิจชุมชนที่เป็นระบบ ไม่ทำอย่างเดียวสองอย่าง แต่ 20 – 30 อย่าง เพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ทั้งเกษตรผสมผสาน วิสาหกิจชุมชน สหกรณ์ SMEs เน้นการบริโภคในท้องถิ่น ก่อนพึ่งตลาดภายนอกหรือส่งออก
	การจัดการที่ดี	เน้นความสัมพันธ์-เครือข่าย มากกว่ากฎระเบียบ และการควบคุม มีพรหมวิหารสี่	สร้างแรงบันดาลใจ ใจดี ใจกว้าง ใจสู้ ใจถึง (เข้าใจ – เข้าถึง) มีธรรมาภิบาลบรรษัท โปร่งใส ตรวจสอบได้ ไม่เน้นแต่ผลลัพธ์ ให้ความสำคัญกับกระบวนการด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่น้อมนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และได้มีการนำมาอธิบายเพิ่มเติมจากหลายท่าน สรุปได้ดังนี้

แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	สุเมธ ตันติเวชกุล	จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา	เสรี พงศ์พิศ
3 หลักการ	เป็นแนวปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ นั่นคือการกระทำพอประมาณด้วยเหตุผล การพัฒนาต้องเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ต้องสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว เพื่อให้สามารถเผชิญและอยู่รอดจาก	กรอบแนวคิดของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา อันมีคุณลักษณะที่สำคัญคือ สามารถประยุกต์ใช้ได้ ในทุกระดับ ตลอดจนให้ความสำคัญกับคำว่าความ	กรอบแนวคิดของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือพอประมาณ คือกินคู่ดั้น กำเนิดชีวิต คั้นสู่รากเหง้า คั้นสู่พื้นฐาน มีเหตุผล คือ มีหลักวิชา มีแผน เป็นมืออาชีพ และมีภูมิคุ้มกันที่ดี คือ ระบบ

แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	สุขเมธ ตันติเวชกุล	จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา	เสรี พงศ์พิศ
	ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน	พอเพียง ที่ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุ มีผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว	ชีวิตที่ดี ระบบงานที่ดี การจัดการที่ดี
2 เงื่อนไข	ในการวางแผนและดำเนินการต่างๆขั้นตอนต้องมีความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการเอาวิชาการต่างๆไปใช้	การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมที่ต้องอาศัยเงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม	

2.1.2 การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้

1) การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แม้ว่าแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะมีมาเป็นเวลานานแต่ประชาชนคนไทยได้เข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในตอนประเทศไทยประสบกับวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 เนื่องจากก่อนหน้านี้เศรษฐกิจประเทศไทยได้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วที่เรียกกันว่า “เศรษฐกิจยุคทองสนุ่” โดยมีการไหลเข้าอย่างรวดเร็วของทุนจากต่างประเทศตั้งแต่ปี 2530-2533 ประจวบกับการเปิดเสรีทางการเงินทำให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำไหลเข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ในช่วงเวลาดังกล่าวพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเตือนว่า “การเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินนั้นหมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตนเอง.....”

จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้รัฐบาลได้นำเอาพระบรมราโชวาทมาเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ โดยบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (2545-2549) เป็นต้นมา โดยสาระสำคัญของแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สนับสนุนและเชื่อมโยงกันสามกลุ่มยุทธศาสตร์ ได้แก่

1.1) กลุ่มยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการพัฒนากคน ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้เป็นแกนหลักของสังคมไทย โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพและกระบวนการเรียนรู้อย่าง

ต่อเนื่อง รวมทั้งมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้สามารถสนับสนุนการพัฒนา เศรษฐกิจและการยกระดับคุณภาพชีวิตให้คนไทยอยู่ดีมีสุขได้อย่างยั่งยืน

1.2) กลุ่มยุทธศาสตร์ที่เน้นการบริหารนโยบายเศรษฐกิจมหภาค ให้ระบบเศรษฐกิจ ภายในของประเทศมีความเข้มแข็ง มั่นคงและเกิดความสมดุลในการพัฒนา นั่นคือพัฒนาความ เข้มแข็งทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ใ้เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

1.3) กลุ่มยุทธศาสตร์ที่เน้นการปฏิรูปให้เกิดกลไกการบริหารจัดการที่ดี ทั้งในภาค การเมือง ภาคราชการ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนใน กระบวนการพัฒนาประเทศที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ สามารถ ตรวจสอบได้และในปัจจุบันแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ก็ได้ได้นำหลัก ปรัชญาดังกล่าวมาใช้ต่อเนื่อง โดยมีวิสัยทัศน์คือการพัฒนาประเทศไทยสู่สังคมที่มีความสุขอย่าง ยั่งยืน (green and happiness society) โดยในแผนฉบับที่ 10 นี้ยังคงเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาค ส่วนในสังคมในการพัฒนาแผนฯ และยังอัญเชิญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาใช้ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เนื่องจากเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็น เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้ประเทศเข้มแข็งและอยู่รอดท่ามกลางการแข่งขันในยุคโลกาภิวัตน์ โดยให้ ความสำคัญกับ การสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ (economic stability) การสร้างความเป็นธรรม ทางเศรษฐกิจ (economic distribution) และการคำนึงถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม (environmental effect)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จะประกอบด้วย

1. การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยการ พัฒนาคนมุ่งให้สามารถพึ่งตนเองได้ เริ่มจากที่บ้าน โดยให้พ่อแม่เป็นผู้สร้างลูกให้กับสังคม และ พัฒนาคุณภาพคนและสังคมด้านความดี ด้านจริยธรรม ด้านวัฒนธรรม และด้านคุณธรรม รวมถึง มีการเรียนรู้และการจัดการที่ดี

2. การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ โดยมีการกำหนดภารกิจ บทบาท หน้าที่และกลไกการดำเนินงานอย่างชัดเจน อีกทั้งควรเสริมสร้าง สถาบันต่าง ๆ ให้มีความเข้มแข็ง เช่น สถาบันครอบครัว ศาสนา เป็นต้น นอกจากนี้ควรสร้างการ เรียนรู้ในชุมชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้ดียิ่งขึ้น โดยเปิดกว้างให้ชุมชนได้กำหนด รูปแบบของชุมชนได้เอง และมีการนำนวัตกรรมความรู้ใหม่ ๆ มาใช้ควบคู่กับการจัดการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้ของชุมชน

3. การปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืนในหลายด้าน เช่น ด้านการ บริหารเศรษฐกิจมหภาค ควรมีแผนรองรับการบริหารอัตราแลกเปลี่ยนและระบบการเงินการคลัง

ของประเทศ ด้านการปรับโครงสร้างการผลิต ควรให้ความสำคัญกับการสร้างความสมดุลระหว่างความสามารถในการแข่งขันในตลาดกับการรักษาความเป็นชาติ ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ ควรมีความสอดคล้องกับผังเมืองและความเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน และด้านการบริหารจัดการด้านพลังงาน ควรวางแผนการพัฒนาแหล่งพลังงานใหม่ ๆ ที่มีต้นทุนต่ำกว่าการพัฒนาพลังงานทดแทน เหล่านี้เป็นต้น

4. การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยการพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพนั้นให้ความสำคัญกับการนำความหลากหลายทางชีวภาพมาใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมมากกว่าการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม ซึ่งมีการใช้สารเคมีสูงมากและก่อให้เกิดมลพิษตามมา และพัฒนาองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม โดยให้ความสำคัญกับการใช้องค์ความรู้ใหม่ เพื่อการแปรรูปทรัพยากรที่หาได้ภายในท้องถิ่น และการนำทรัพยากรที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่รวมทั้งให้ความสำคัญกับการศึกษาเรียนรู้การจัดการองค์ความรู้ของชุมชน และภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยสนับสนุนนักวิจัยชาวบ้านและกลุ่มองค์กรชาวบ้านในการวิจัยพื้นบ้านร่วมกับชุมชน ตลอดจนการจัดทำระบบข้อมูลของทรัพยากรและระบบนิเวศ

5. การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศสู่ความยั่งยืน โดยปลูกฝังจิตสำนึกด้านธรรมาภิบาลตั้งแต่เกิด มีครอบครัวช่วยปลูกฝัง ยึดหลักศาสนา ตลอดจนปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนโดยเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาล นอกจากนี้ยังต้องเสริมสร้างธรรมาภิบาลในภาคธุรกิจเอกชนด้วย ในด้านการพัฒนาดัชนีชี้วัดความอยู่เย็นเป็นสุขซึ่งเป็นสาระสำคัญของแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ ควรมีการเปลี่ยนตัวชี้วัดความสำเร็จจากตัวชี้วัด GDP มาเป็น GNH และกำหนดมาตรฐานตัวชี้วัดความอยู่เย็นเป็นสุขอย่างชัดเจน

นอกจากนี้ปรียานุช พิบูลสรารุช (2549) ยังได้กล่าวถึงแนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศมีแผนการบริหารจัดการประเทศ ที่ส่งเสริมให้บุคคล/ชุมชนต่างๆ มีวิถีปฏิบัติ มีความร่วมมือ และการพัฒนาในสาขาต่างๆ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และดำเนินการตามแผนดังกล่าวอย่างรอบคอบ เป็นขั้นตอน เริ่มจากการวางรากฐานของประเทศให้มีความพอเพียง โดยส่งเสริมให้ประชาชนส่วนใหญ่ สามารถอยู่อย่างพอมีพอกิน และพึ่งตนเองได้ โดยมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ และมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร เอื้อเฟื้อแบ่งปัน และใช้สติปัญญา ในการตัดสินใจและดำเนินชีวิต พร้อมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกลุ่มคนต่างๆ จากหลากหลายภูมิสังคมหลากหลายอาชีพ หลากหลายความคิด ประสบการณ์ เพื่อสร้างความเข้าใจ และรู้ความเป็นจริง

ระหว่างกันของคนในประเทศ จนนำไปสู่ความสามัคคี และจิตสำนึกที่จะร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไป อย่างสอดคล้องสอดคล้องสมดุกับสถานการณ์ความเป็นจริงของคนในประเทศ อย่างเป็นขั้นเป็นตอนเป็นลำดับ ๆ ต่อไป

2) การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในภาคการเกษตร

เนื่องจากปัญหาความยากจนในประเทศไทยส่วนใหญ่เกิดขึ้นเนื่องจากประชากรส่วนใหญ่อยู่ในภาคการเกษตรที่พื้นที่การเกษตรขาดแคลนแหล่งน้ำและการชลประทาน เกษตรกรพึ่งพาน้ำฝนเป็นหลัก และได้รับผลกระทบจากความไม่แน่นอนของฤดูกาลและการผลิต รวมทั้งผลกระทบจากราคาสินค้าเกษตรที่เปลี่ยนแปลงขึ้นลงอย่างรวดเร็วตามกลไกตลาดอยู่เสมอ นอกจากนี้เกษตรกรมักปลูกพืชเชิงเดี่ยวแทนที่จะทำการเกษตรแบบผสมผสาน ซึ่งเน้นความพอประมาณและความสมดุลเป็นหลัก ตามกรอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากปัญหาดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวปฏิบัติเรื่อง “การเกษตรทฤษฎีใหม่” เมื่อปี พ.ศ. 2537 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเกษตรในชนบทให้มีความพอเพียง พอกินพอใช้ สามารถยืนอยู่บนขาตนเอง และเป็นทางเลือกในการดำรงชีพของเกษตรกรแทนการมุ่งทำการเกษตรเพื่อการค้า แต่เพียงอย่างเดียว

แนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 3 ขั้นตอนคือ

1. ขั้นแรก ให้เกษตรกรเลี้ยงตนเองได้
2. ขั้นที่สอง เกษตรกรควรรวมพลังในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์
3. ขั้นที่สาม สำหรับชุมชนที่พัฒนาแล้ว สามารถอาศัยความร่วมมือกับแหล่งเงิน (ธนาคาร) กับแหล่งพลังงาน(บริษัทน้ำมัน) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ขยายกิจการ เพิ่มผลผลิตและเพิ่มการค้าขาย

นอกจาก “การเกษตรทฤษฎีใหม่” แล้วยังมีการนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ใน “การเกษตรแบบยั่งยืน” ได้แก่ เกษตรผสมผสาน วนเกษตร เกษตรอินทรีย์ และเกษตรธรรมชาติ เป็นต้น การหารูปแบบการเกษตรแบบยั่งยืนที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อให้การใช้ชีวิตในท้องถิ่นนั้นๆ เป็นไปได้ จึงเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดกรอบการพัฒนาระดับชาติ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมและบริการ

3) การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ระดับชุมชน

ชุมชนพอเพียง ประกอบด้วย บุคคล/ครอบครัวต่างๆ ที่มีความพอเพียงแล้ว คือมีความรู้ และคุณธรรมเป็นกรอบในการดำเนินชีวิต จนสามารถพึ่งตนเองได้ บุคคลเหล่านี้มารวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพ ภูมิสังคมของแต่ละชุมชน โดยพยายามใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผ่านการร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลหลายสถานภาพ ในสิ่งที่จะสร้างประโยชน์สุขของคนส่วนรวม และความก้าวหน้าของชุมชน อย่างมีเหตุผล โดยอาศัยสติ ปัญญา ความสามารถของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และ บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์สุจริต ออกก้นต่อกรกระทบกระทั่ง ขันหมั่นเพียร และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือแบ่งปันกันระหว่างสมาชิกชุมชน จนนำไปสู่ความสามัคคีของคนในชุมชน ซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีของชุมชน จนนำไปสู่การพัฒนาของชุมชนที่สมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จนกระทั่งสามารถพัฒนาไปสู่เครือข่ายระหว่างชุมชนต่างๆ (ปริยานุช พิบูลสราวุธ, 2549)

4) การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ระดับบุคคล/ครอบครัว

เริ่มต้นจากการเสริมสร้างคนให้มีการเรียนรู้ วิชาการและทักษะต่างๆ ที่จำเป็น เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ พร้อมทั้งเสริมสร้างคุณธรรม จนมีความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และอยู่ร่วมกับระบบนิเวศน์อย่างสมดุล เพื่อจะได้มีความเกรงกลัวและละอายต่อการประพฤติผิดมิชอบ ไม่ตระหนี่ เป็นผู้ให้ เกื้อกูล แบ่งปัน มีสติยังคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ ก่อนที่จะตัดสินใจ หรือกระทำการใดๆ จนกระทั่งเกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีในการดำรงชีวิต โดยสามารถคิดและกระทำบนพื้นฐานของความมีเหตุมีผล พอเหมาะพอประมาณกับสถานภาพ บทบาทและหน้าที่ของแต่ละบุคคล ในแต่ละสถานการณ์ แล้วเพียรฝึกปฏิบัติเช่นนี้ จนคนสามารถทำตนให้เป็นพึ่งของตนเองได้ และเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ในที่สุด

5) การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในภาคเศรษฐกิจอื่น

แม้ว่าตัวอย่างการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในภาคการเศรษฐกิจอื่น นอกเหนือจากภาคการเกษตรมีไม่มากนัก แต่การแปรรูปสินค้าเกษตรต่างๆ ของโครงการหลวงที่ดำเนินการอยู่ทั้งหมด ล้วนแต่เป็นการดำเนินงานในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงทั้งสิ้น (สุวกิจ ศรีธำปัด, 2549) โดยยังยึดหลักการสำคัญดังนี้

1. การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
2. การพัฒนาต้องเป็นไปตามขั้นตอนตามลำดับความจำเป็นประหยัด
3. การพึ่งตนเอง
4. การส่งเสริมความรู้และเทคนิควิชาการสมัยใหม่ที่เหมาะสม
5. การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ
6. การส่งเสริมและการปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ อภิชัย พันธเสนและคณะ(2546) ยังได้อธิบายว่า แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาสู่หลักปฏิบัติทางธุรกิจได้ 9 ประการ คือ

1. ใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการแต่มีราคาถูก
2. ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด
3. เน้นการทำงานเป็นหลัก โดยไม่นำเทคโนโลยีมาทดแทนแรงงาน ยกเว้นในกรณีที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผลิตภัณฑ์
4. มีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ
5. ไม่โลภมากจนเกินไป และไม่เน้นกำไรในระยะสั้น เป็นหลัก
6. ซื่อสัตย์ สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาर्डเอาเปรียบผู้บริโภค และไม่เอาर्डเอาเปรียบแรงงานหรือลูกค้า ตลอดจนไม่เอาर्डเอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ
7. เน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและ/หรือมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ได้
8. เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อหนี้เงินเกินความสามารถในการบริหารจัดการ
9. เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น และตอบสนองตลาดในท้องถิ่น ภูมิภาค ตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศ ตามลำดับ เป็นหลัก

นอกเหนือจากนี้ปรียานุช พิบูลสรารุช (2549) ได้กล่าวถึงการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับนักธุรกิจ ควรจะคำนึงถึงความมั่นคงและยั่งยืนของการดำเนินธุรกิจ มากกว่าการแสวงหาผลประโยชน์ระยะสั้น ฉะนั้นจึงต้องมีความรอบรู้ในธุรกิจที่ตนดำเนินการอยู่ และมีการศึกษาข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มีความรอบคอบในการตัดสินใจในแต่ละครั้ง เพื่อป้องกันข้อบกพร่องเสียหายต่างๆ ไม่ให้เกิดขึ้น และต้องมีคุณธรรม คือมีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบอาชีพ ไม่ผลิตหรือค้าขายสินค้าที่ก่อโทษ หรือสร้างปัญหาให้กับคนในสังคมและสิ่งแวดล้อม มีความขยันหมั่นเพียร อดทน ในการพัฒนาธุรกิจ ไม่ให้มีความบกพร่อง และก้าวหน้าไปอย่างต่อเนื่อง โดยมีการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต การปรับปรุงสินค้าและคุณภาพให้ทันกับความต้องการของตลาดและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และในขณะเดียวกัน ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม และระบบนิเวศวิทยา ในทุกขั้นตอนของการดำเนินธุรกิจ โดยการรักษาสสมดุล ในการแบ่งปันผลประโยชน์ของธุรกิจในระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ อย่างสมเหตุสมผล ตั้งแต่ผู้บริโภค พนักงาน บริษัทคู่ค้า ผู้ถือหุ้น และสังคมวงกว้าง รวมถึงสิ่งแวดล้อม

2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 มีผลบังคับใช้ในวันที่ 18 มกราคม 2548 เป็นนโยบายของรัฐบาลเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ และเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรในชุมชน โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดวิสาหกิจชุมชนที่มุ่งประกอบการเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน โดยมีการนำวัตถุดิบ ทรัพยากร และภูมิปัญญาของชุมชนมาสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อก่อให้เกิดเศรษฐกิจสังคม และการเรียนรู้ของชุมชน

1) ความหมายของวิสาหกิจชุมชน

มีผู้ให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชนไว้หลายท่าน ดังนี้

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ได้ให้คำจำกัดความไว้ดังนี้ “วิสาหกิจชุมชน” หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการ โดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคลเพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน

เสรี พงศ์พิศ (2546 ก) ความหมายของวิสาหกิจชุมชน ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Enterprise ซึ่งแปลว่า การประกอบการ วิสาหกิจชุมชน (SMCE) หรือ Small and Micro Community Enterprise หมายถึง การประกอบการโดยกลุ่มหรือองค์กรชุมชน เพื่อจัดการทุนชุมชน ซึ่งรวมถึง ทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม ให้เกิดประสิทธิภาพและยั่งยืน ยังประโยชน์ให้ชุมชนผู้เป็นเจ้าของวิสาหกิจนั้นเป็นหลัก

อัจฉรา สุขสมบูรณ์ (2545) ได้กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบการเพื่อแปรรูปผลผลิตตามธรรมชาติหรือสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์โดยครอบครัวในชุมชน โดยองค์กรหรือเครือข่ายในชุมชน เพื่อการบริโภคและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนนั้นๆ มีหลักคิดสำคัญคือ สร้างความหลากหลายของผลผลิตและผลิตภัณฑ์ เพื่อการบริโภคแบบพึ่งพาตนเองและมีคุณธรรมรับผิดชอบต่อสมาชิกคนอื่นๆ ที่อยู่ร่วมกันในชุมชน

สมศักดิ์ สุริโย (2547) ได้กล่าวถึงความหมายของวิสาหกิจชุมชนว่า วิสาหกิจชุมชน เป็นกิจกรรมสร้างรายได้อย่างมั่นคงรูปแบบหนึ่ง ที่มีขนาดเล็กกว่าวิสาหกิจขนาดย่อม (Small Enterprise) สร้างผลผลิตของกิจการซึ่งเกิดจากสินทรัพย์ของชุมชนที่มีรูปแบบการบริหารจัดการสมัยใหม่โดยคนในชุมชน เป็นกิจการของคนในชุมชนที่ปลูกให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นฟื้นขึ้นมาเป็นพลังให้กับชุมชน ในการพัฒนาเศรษฐกิจระดับรากฐานของประเทศ โดยมีจุดหมายในการดำเนินกิจการ คือ การพึ่งตนเองและพึ่งพากันและกันของชุมชน

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม (2547) ได้กล่าวถึงวิสาหกิจชุมชนหรือธุรกิจชุมชน หมายถึง การทำมาหากินหรือการร่วมมือทำการค้าการผลิตระหว่างคนในชุมชนด้วยกัน มีการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงกันระหว่างหมู่บ้านหรือชุมชนอื่นๆที่อยู่รอบข้าง เพื่อร่วมทำกิจกรรมหรือธุรกิจด้วยกัน ซึ่งความร่วมมือหรือเครือข่ายระหว่างชุมชนจะเป็นกระบวนการธุรกิจหรือสร้างธุรกิจที่เกื้อกูลกัน หรือแบ่งหน้าที่กันทำตามความต้องการหรือตามความเหมาะสมของทรัพยากรแต่ละชุมชนที่มีอยู่ ซึ่งกิจกรรมการผลิตหรือบริการที่เกิดขึ้นในชุมชนเหล่านี้คือ วิสาหกิจชุมชนหรือธุรกิจชุมชน ที่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยความต้องการ ความเหมาะสมของทรัพยากร ความมีเหตุผลและโอกาสเกื้อกูลระหว่างคนในชุมชน รวมทั้งเกิดจากการส่งเสริมสนับสนุนจากภายนอกชุมชน

วิชิต นันทสุวรรณ (2544) ได้ให้ความหมายและรูปแบบของวิสาหกิจชุมชนว่า วิสาหกิจชุมชน คือการประกอบการซึ่งรวมถึงกระบวนการผลิต การจัดการผลผลิตและทรัพยากรทุกขั้นตอน โดยภูมิปัญญาขององค์กรชุมชน หรือเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเรียนรู้ของชุมชน วิสาหกิจชุมชนจึงมีความหมายครอบคลุมกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. การแปรรูปหรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผลผลิตของชุมชน เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากการผลิตทางการเกษตร เพื่อการพึ่งตนเอง และเพิ่มมูลค่าของผลผลิตทางการเกษตรขององค์กรชุมชนหรือเครือข่ายองค์กรชุมชน

2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรและภูมิปัญญาของชุมชน เช่น ผลิตภัณฑ์เครื่องคั้นสุภาพ ไม้พื้นบ้าน การแปรรูปพืชผักผลไม้พื้นบ้านรูปแบบต่างๆ ผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพร ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้าน แหล่งท่องเที่ยว พิพิธภัณฑ์ชุมชน เป็นต้น

3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองการพึ่งตนเองขององค์กรชุมชน และเครือข่ายองค์กรชุมชน เช่น น้ำปลา ปู๋ย เครื่องมือเครื่องใช้ อาหารและยาสมุนไพร เป็นต้น

4. การพัฒนาระบบการตลาด การบริการและสวัสดิการชุมชน เช่น ร้านค้าชุมชน ตลาดชุมชน ศูนย์สุขภาพพื้นบ้าน เป็นต้น

จากความหมายของวิสาหกิจชุมชนดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า วิสาหกิจชุมชน (Small and Micro Community Enterprise: SMCE) หมายถึง การประกอบการโดยครอบครัวในชุมชน โดยกลุ่มหรือองค์กรชุมชน เพื่อทำกิจการที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้า การบริการ หรือการอื่นๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้ให้แก่ชุมชนนั้นๆและเพื่อการบริโภคแบบพึ่งพาตนเอง และมีคุณธรรมรับผิดชอบต่อสมาชิกและชุมชน โดยเน้นการสร้างผลผลิตของกิจการซึ่งเกิดจากสินทรัพย์ของชุมชน ทั้งที่เป็นทุนชุมชน ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม ทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประสิทธิภาพและยั่งยืน

2) องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน

เสรี พงศ์พิศ (2546 ก) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบหลักๆของวิสาหกิจชุมชน 7 ประการ คือ

2.1) ชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการเอง อย่างไรก็ตามก็คือนอกอาจมีส่วนร่วม อาจจะถือหุ้นได้เพื่อการมีส่วนร่วม และให้ความช่วยเหลือ แต่ไม่ใช่หุ้นใหญ่ทำให้มีอำนาจในการตัดสินใจ

2.2) ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน ซึ่งอาจจะนำวัตถุดิบบางส่วนมาจากภายนอกได้แต่เน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุด

2.3) ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน เพื่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชน ซึ่งมีความรู้ภูมิปัญญา หากมีกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมเกิดมีความเชื่อมั่นในตัวเอง ก็จะริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆได้โดยไม่เอาแต่เลียนแบบหรือแสวงหาสูตรสำเร็จ

2.4) มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานทุนที่สำคัญ เป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยปรับประยุกต์ให้สมสมัยผสมผสานกับภูมิปัญญาสากลหรือจากที่อื่น

2.5) มีการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆอย่างเป็นระบบ ไม่ใช่ทำแบบโครงการเดี่ยว แต่เป็นการทำแบบวนเกษตร คือมีหลายๆกิจกรรมประสานผนึกพลัง (synergy) และเกี่ยวคู่กัน (cluster)

2.6) มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ การเรียนรู้คือหัวใจของกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนหากไม่มีการเรียนรู้ก็จะมีแต่การเลียนแบบ การหาสูตรสำเร็จโดยไม่มีความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ หากไม่มีการเรียนรู้ก็จะไม่มีวิสาหกิจชุมชนบนฐานความรู้ แต่บนฐานความรู้สึก ความอยาก ความต้องการตามทีสื่อในสังคมบ้าบริ โภคกระตุ้นทำให้ความอยากกลายเป็นความจำเป็นสำหรับชีวิตไปหมด

2.7) มีการพึ่งตนเองเป็นเป้าหมาย การพึ่งตนเองคือเป้าหมายอันดับแรกและสำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชน ถ้าหากพลาดเป้าหมายนี้คือพลาดเป้า วิสาหกิจชุมชนจะกลายเป็นธุรกิจที่มีเป้าหมายที่กำไรก่อนที่จะคิดทำให้ออก ไม่พัฒนาไปเป็นขั้นตอนให้เกิดความมั่นคงก่อนที่จะก้าวไปพัฒนาธุรกิจ

องค์ประกอบวิสาหกิจชุมชนทั้ง 7 ประการนี้ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการ ได้แก่ การจัดการเงิน การบัญชี กระบวนการผลิต และการตลาด ซึ่งเป็นทักษะที่ชุมชนต้องเรียนรู้เพื่อจัดการให้ได้ผลเหมาะสมกับวิสาหกิจชุมชน สภาพแวดล้อม และศักยภาพของชุมชน

กรมพัฒนาชุมชน (2547) ได้กล่าวว่า การประกอบการวิสาหกิจชุมชน จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบต่อไปนี้เป็น 5 ข้อ

1. เป็นกิจการของชุมชน หมายถึง เป็นกิจการทั้งด้านการผลิตและบริการที่กลุ่มคนในชุมชนเป็นเจ้าของ(ไม่ใช่ปัจเจกชน)

2. ดำเนินการ โดยใช้ทุนในชุมชน และมีการบริหารจัดการที่เหมาะสม หมายถึง กิจการที่ดำเนินการ โดยใช้ทุนชุมชนเป็นหลัก(สินทรัพย์ เงิน แรงงาน ทรัพยากร ภูมิปัญญา เป็นต้น) โดยมีการบริหารจัดการรวมถึงการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิตหรือบริการนั้นๆ ด้วยความคิดสร้างสรรค์ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐาน เป็นการจัดการแบบประสานพลังทำกิจกรรมของเศรษฐกิจและสังคมเสริมกัน ไม่ใช่แยกทำเป็นเรื่องๆ

3. ดำเนินการด้วยหลักสามัคคีธรรม หมายถึง กิจการดำเนินการ โดยการมีส่วนร่วมของหมู่คนในชุมชนอย่างเป็นเอกภาพก่อให้เกิดผลประโยชน์ส่วนรวมแก่สมาชิกและชุมชน โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมของชุมชน

4. เน้นกระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินการ หมายถึง ในการดำเนินกิจการก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ เชื่อมมั่นในศักยภาพของตนเองและชุมชน เรียนรู้ที่จะบริหารจัดการทุนชุมชน ด้วยการริเริ่มสร้างสรรค์ เรียนรู้วิธีคิด คิดให้ทวีคูณ คิดแบบบูรณาการ คิดให้บรรลุได้ว่า จะพึ่งตนเองได้อย่างไร จะค้นหาทุนที่แท้จริงได้อย่างไร

5. มีเป้าหมายเพื่อการพึ่งพาตนเองในชุมชน หมายถึง ดำเนินกิจการโดยมีเป้าหมายพึ่งตนเองเป็นรากฐาน ทำให้พอกินพอใช้ในครอบครัว ชุมชนและเครือข่าย

จากแนวคิดองค์ประกอบวิสาหกิจชุมชนดังกล่าว สรุปเป็นภาพรวมได้ว่าการประกอบการวิสาหกิจชุมชน ควรมีองค์ประกอบหลัก ดังต่อไปนี้

1. เป้าหมายอันดับแรกและสำคัญของวิสาหกิจชุมชน คือ การพึ่งพาตนเองในชุมชน
 2. ชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการเอง โดยใช้ทุนของชุมชนเป็นหลัก
 3. มีกระบวนการเรียนรู้ โดยมีฐานมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล และความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ใหม่ นำมาบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ อย่างเป็นระบบ จนเกิดความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองและชุมชน ก็จะมีการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ จนกลายเป็นนวัตกรรมของชุมชน

4. ดำเนินการโดยหลักสามัคคีธรรม เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกและชุมชน โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสิ่งแวดล้อม

5. มีการบริหารจัดการที่ดี ได้แก่ การจัดการบัญชีและการเงิน การจัดการทุน การจัดการองค์กร การตลาด และการผลิต

3) กระบวนการเกิดวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2547 ค) ได้กล่าวถึงกระบวนการเกิดวิสาหกิจชุมชน เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ 2 กระบวนการที่ต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน คือ

3.1) กระบวนการก่อนเกิดวิสาหกิจชุมชน คือกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อจัดทำแผนแม่บทชุมชน ซึ่งหมายถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของชุมชนที่ร่วมกันพัฒนาขึ้น โดยกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้เข้าใจศักยภาพที่เป็น “ทุน” ที่แท้จริงของตนเอง จะพบแนวทางในการพัฒนาทุนดังกล่าวไปสู่การพึ่งตนเอง หัวใจสำคัญของกระบวนการเรียนรู้คือการหลุดพ้นจากวิถีคิดแบบพึ่งพาและรอคอยการช่วยเหลือจากรัฐและภายนอกชุมชน

3.2) กระบวนการหลังเกิดแผนแม่บทชุมชน คือ กระบวนการเกิดและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเป็นกิจกรรมการพัฒนาชุมชนที่เกิดตามแผนแม่บท ชุมชนมีบทบาทในการวิเคราะห์ทุนชุมชน ระบบการลงทุน รูปแบบและขนาดของการผลิต ระบบการจัดการ การค้า และระบบการเรียนรู้ต่อเนื่อง

กระบวนการเกิดวิสาหกิจชุมชนมีการเชื่อมโยงต่อเนื่องตั้งแต่กระบวนการก่อนเกิดวิสาหกิจชุมชนที่มีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดทำแผนแม่บทชุมชน และกระบวนการเกิดและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

4) พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2548) ได้สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ดังนี้

4.1) ให้มีการจดทะเบียนรับรองสถานะของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จะขอรับการส่งเสริมตามพระราชบัญญัตินี้ โดยยื่นขอจดทะเบียนต่อกรมส่งเสริมการเกษตร

4.2) ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเป็นเอกภาพ โดยกำหนดให้มี

4.2.1) คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนซึ่งมีนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน กรรมการประกอบด้วย ภาครัฐ ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงอุตสาหกรรม อธิบดีและหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง สถาบันการเงิน ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และธนาคารออมสิน ผู้แทนวิสาหกิจชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิภาคเอกชนด้านบริหารธุรกิจ การเงิน การค้าและอุตสาหกรรม และอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นกรรมการและเลขานุการ

4.2.2) คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัด มีผู้ว่าราชการเป็นประธาน หัวหน้าส่วนราชการในจังหวัดหรือผู้แทนหน่วยงาน สถาบันการเงิน ผู้แทนวิสาหกิจชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิเช่นเดียวกับกรรมการส่วนกลาง เป็นกรรมการ และเกษตรจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ

4.2.3) คณะกรรมการประสานนโยบายกองทุนเพื่อพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นประธาน กรมส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการ

4.3) ให้คณะกรรมการจัดให้มีมาตรการในการส่งเสริม สนับสนุนวิสาหกิจชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร

5) มาตรฐานระบบการจัดการวิสาหกิจชุมชน ภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ มาตรฐานระบบการจัดการสำหรับวิสาหกิจชุมชน มีขอบข่ายครอบคลุม 5 หมวด ได้แก่

- 5.1) หมวดที่ 1 การบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิก
  - 5.1.1) ด้านโครงสร้างและข้อมูลของกลุ่ม ด้านการนำกลุ่ม
  - 5.1.2) ด้านการสื่อสาร ทบทวน และติดตาม
  - 5.1.3) ด้านความสามารถและการฝึกสอนการทำงาน
- 5.2) หมวดที่ 2 การบริหารจัดการด้านการตลาดและลูกค้า
  - 5.2.1) ด้านตลาดและลูกค้า
  - 5.2.2) ด้านการรับคำสั่งซื้อ
- 5.3) หมวดที่ 3 การบริหารจัดการด้านการผลิตและงานสนับสนุนการผลิต
  - 5.3.1) ด้านการจัดซื้อและจัดหาวัตถุดิบหรือปัจจัยการผลิต
  - 5.3.2) ด้านการผลิตสินค้า
  - 5.3.3) ด้านเครื่องมือ/อุปกรณ์ และสถานที่ผลิต
  - 5.3.4) ด้านบรรจุและจัดส่ง
- 5.4) หมวดที่ 4 การบริหารจัดการด้านบัญชีและการเงิน
  - 5.4.1) ด้านรายรับ – รายจ่าย
  - 5.4.2) ด้านต้นทุนและกำไร
  - 5.4.3) ด้านการเงินของกลุ่ม
  - 5.4.4) ด้านทรัพย์สินและหนี้สิน
- 5.5) หมวดที่ 5 การปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน
  - 5.5.1) พัฒนาด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม/สมาชิก
  - 5.5.2) พัฒนาด้านเทคนิคและฝีมือการผลิต
  - 5.5.3) พัฒนาด้านผลิตภัณฑ์ หรือบรรจุภัณฑ์และฉลาก

5.5.4) พัฒนาปรับปรุงธุรกิจ

5.5.5) พัฒนาด้านเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุน

5.5.6) พัฒนาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน

5.5.7) พัฒนาด้านการพึ่งตนเอง

2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก วิสาหกิจชุมชนและส่งเสริมระบบการจัดการทุนของชุมชนและการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เป็นยุทธศาสตร์ของกระทรวงมหาดไทย

วิสัยทัศน์ ในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน คือ ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการประกอบกิจการของชุมชน เพื่อสร้างโอกาสและรายได้ของชุมชน

พันธกิจ

1. ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง
  2. ส่งเสริมและพัฒนาระบบทุนชุมชน
  3. ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน
  4. ส่งเสริมและพัฒนาระบบวิสาหกิจชุมชน
  5. ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงาน โครงการ นตผ. และ กทบ.
  6. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยพัฒนารูปแบบ วิธีการและระบบการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน
- ทั้งนี้ พันธกิจทั้งหกประการดังกล่าวเป็นการมุ่งไปสู่เป้าหมายสุดท้าย คือ “เศรษฐกิจ

ชุมชนฐานรากเข้มแข็ง” ซึ่งผลงานที่ได้กำหนดไว้ตามยุทธศาสตร์ของกระทรวงมหาดไทย

จาก “ยุทธศาสตร์” และ “กลยุทธ์” ที่จะใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนพันธกิจเพื่อบรรลุเป้าประสงค์ดังกล่าวได้กำหนดไว้ 2 ยุทธศาสตร์รวม 9 กลยุทธ์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้าน “การส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง” มี 2 กลยุทธ์ คือ

1. ส่งเสริมแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
2. ส่งเสริมการปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้าน “การส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน” มี 7 กลยุทธ์ คือ

1. จัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลวิสาหกิจชุมชน
2. ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. จัดตั้งและพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน
4. สร้างเกณฑ์มาตรฐานวิสาหกิจชุมชน
5. ดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ
6. บริหารจัดการทุนชุมชน

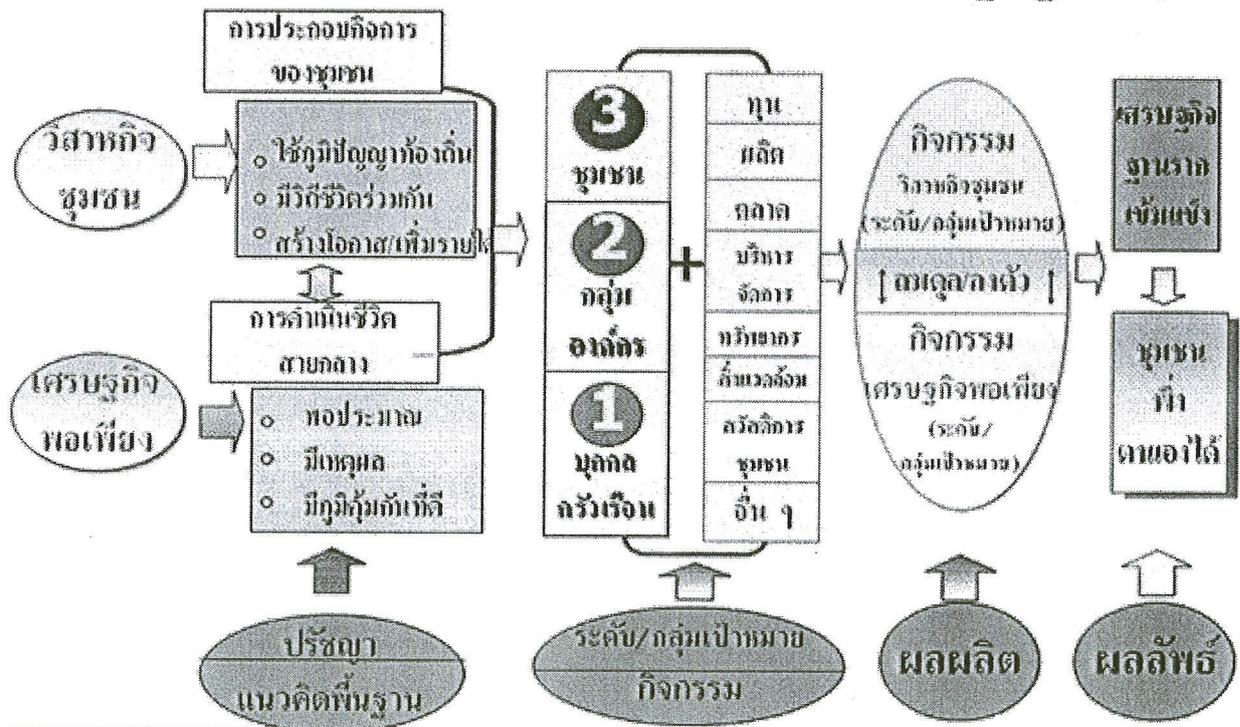
7. ส่งเสริมการตลาด

ทิศทางของวิสาหกิจชุมชนกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นไปดังนี้

1. วิสาหกิจชุมชนเป็นกระบวนการประกอบกิจการของชุมชนเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้
2. การประกอบกิจการต้องมุ่งเน้นการใช้ภูมิปัญญาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของชุมชนเป็นหลัก
3. มุ่งเน้นการสร้างโอกาสและเพิ่มรายได้ทั้งในระดับครัวเรือน กลุ่ม/องค์กรและเครือข่าย และชุมชนเช่นกัน

เศรษฐกิจพอเพียง กับ วิสาหกิจชุมชน

(ความต่างที่ทับซ้อนและต่อเนื่องเพื่อความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก)

ที่มา: มนูญ สอนเกิด (2547) (<http://www.cdd.go.th/webfund/economic1.doc>)

“เศรษฐกิจพอเพียง” กับ “วิสาหกิจชุมชน” จะไม่เหมือนกันทั้งหมดทุกประเด็น แต่หากได้พิจารณาให้ลึกกลงไปถึงองค์ประกอบอื่น ตลอดจนกระบวนการดำเนินงานแล้วก็จะเห็นได้ว่าไม่ได้แตกต่างกันโดยสิ้นเชิงเช่นกัน ตรงกันข้ามกลับ มีความทับซ้อน ที่เป็นการเสริมหนุน และ

ต่อเนื่องกันอย่างชัดเจน ในลำดับถัดมาเมื่อพิจารณาถึงระดับกลุ่มเป้าหมาย และกิจกรรมที่เกิดขึ้น ล้วนมุ่งไปที่กลุ่มเป้าหมาย 3 ระดับ ตั้งแต่ครัวเรือน กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย และชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิด ตัดสินใจ และดำเนินการอย่างชาญฉลาดด้วยความสมดุล และลงตัวในด้านต่างๆ อาทิ ด้านทุน ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการบริหารจัดการ ด้านทรัพยากร/สิ่งแวดล้อม และด้านสวัสดิการ เป็นต้น ฉะนั้น โดยรวมการที่ได้กำหนดแนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ภายใต้ยุทธศาสตร์หลัก 2 ด้าน คือ “ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง” และ “ส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน” จึงเป็นการถูกต้องและแยกจากกันไม่ได้ เพราะต่างก็มีความทับซ้อนกันอยู่ทั้งในปรัชญาและแนวคิดพื้นฐาน กลุ่มเป้าหมาย และกระบวนการที่จะนำไปสู่กิจกรรมผลิตและผลลัพธ์ในระดับของกลุ่มเป้าหมายเดียวกัน ซึ่งได้แก่ บุคคล/ครัวเรือน กลุ่ม/องค์กร เครือข่าย และชุมชน เพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายสุดท้ายเดียวกัน ซึ่งก็คือ “เศรษฐกิจฐานรากเข้มแข็ง” และ “ชุมชนพึ่งตนเองได้”

คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2551) ได้กล่าวถึงการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกรอบในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

1. หลักความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีพอเหมาะต่อความจำเป็นที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น
2. หลักความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆอย่างรอบคอบ
3. หลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล
4. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบ ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นการปฏิบัติ
5. เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

นอกจากนี้คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนยังได้นำเอาแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์กับระบบการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน และนำมาเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกให้เป็น “ชุมชนต้นแบบ:แหล่งเรียนรู้วิสาหกิจชุมชน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีเกณฑ์ดังนี้

1. มีระบบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยมีกระบวนการเรียนรู้ในการรู้จักตนเอง เพื่อทราบศักยภาพและขีดจำกัดของชุมชน มีการเรียนรู้เพิ่มเติมจากภายนอกอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถกำหนดแผนการพัฒนาดตนเองได้อย่างตรงตามศักยภาพ และแก้ไขปัญหาได้ตรงตามข้อมูลปัญหาที่แท้จริง โดยมีแผนแม่บทชุมชนเป็นผลลัพธ์ของกระบวนการเรียนรู้
2. มีระบบการออม/เงินทุน ชุมชนต้นแบบต้องมีระบบการจัดการทุน เพื่อให้สามารถมีเงินทุนในการประกอบการได้ ภายใต้เงื่อนไขของการพึ่งตนเองเป็นเบื้องต้น โดยเริ่มจากการออม การสะสมทุนจากสมาชิก การร่วมทุนไปจนถึงการหาทุนเพิ่มเติมจากภายนอกเมื่อมีความพร้อม
3. มีระบบวิสาหกิจชุมชนที่มีกิจกรรมที่หลากหลายตามฐานทรัพยากร มีความเชื่อมโยงและเกื้อกูลกัน เพื่อตอบสนองปัญหาความต้องการในชุมชน สร้างความเข้มแข็งในระดับพื้นฐาน และขยายสู่ตลาดภายนอกเมื่อสามารถบริหารองค์กรอย่างเป็นระบบ มีการใช้ทุนและเทคโนโลยีด้วยรูปแบบที่ทันสมัยสามารถตอบสนองตลาดในวงกว้าง
4. มีระบบสวัสดิการชุมชน โดยการแบ่งปันผลประโยชน์บางส่วนจากผลต่างของการจัดการทุนให้สมาชิกในรูปแบบสวัสดิการของสมาชิกและชุมชนตามข้อตกลงร่วมกันของกลุ่ม ซึ่งเป็นสวัสดิการแก่สมาชิกตั้งแต่เกิดจนถึงตาย ได้แก่ การสนับสนุนเงินช่วยเหลือเมื่อสมาชิกคลอดบุตร สนับสนุนการศึกษา การรักษาพยาบาล การให้บำนาญแก่สมาชิกชราที่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้จนถึงการฌาปนกิจ เป็นต้น

2.1.5 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดการ

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดการ (process of management) เป็นการวิเคราะห์ให้เห็นถึงหน้าที่รับผิดชอบของผู้จัดการและสิ่งที่จะต้องทำ ตลอดจนการจัดลำดับความสำคัญของงานที่ต้องทำก่อนหลัง นับเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับผู้จัดการที่จะได้ยึดเป็นหลักในการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดการซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปมีดังนี้

Henri Fayol (อ้างใน สมคิด บางโม, 2539) มีแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดการดังนี้ คือ การวางรากฐานเพื่อการสร้างประสิทธิภาพให้แก่องค์กร สามารถพัฒนาผลผลิตของคนงานให้ดีขึ้นได้ และให้ความสำคัญต่อภารกิจทางการบริหารของฝ่ายจัดการ

Fayol ได้เสนอหลักการการจัดการที่สำคัญไว้ 5 ประการ (POCCC) ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) คือการศึกษาข้อมูลในปัจจุบันและคาดการณ์ในอนาคต แล้ววางแผนเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติไว้

2. การจัดองค์การ (Organizing) คือการจัด โครงสร้างของหน่วยงานหรือองค์กร ออกเป็นหน่วยงานย่อยๆ กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงาน การจัดสรรคนเข้างานใน ตำแหน่งต่างๆ

3. การบังคับบัญชา (Commanding) คือการสั่งให้คนทำงานตามที่มอบหมายงานให้ทำ บังคับบัญชาพนักงานให้ทำตามภารกิจของหน่วยงาน

4. การประสานงาน (Co-ordinating) คือการจัดระเบียบการทำงานไม่ให้ก้าวก่ายกัน ติดต่อประสานงานให้หน่วยงานย่อยต่างๆขององค์กร และประสานคนให้ทำงานโดยราบรื่นไม่ให้ ขัดแย้งกัน

5. การควบคุม (Controlling) คือการควบคุมให้พนักงานปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมาย ตรวจสอบให้ผลการปฏิบัติงานเป็น ไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ หรือควบคุมให้ทำงาน ตามระเบียบข้อบังคับที่วางไว้

Luther Gulilck และ Lyndall Urwick (อ้างใน สมคิด บางโม, 2539) ได้เสนอแนวคิดใน การจัดการซึ่งเป็นหน้าที่ของฝ่ายบริหาร จะต้องดำเนินการไว้ 7 ประการ (POSDCORB) คือ

1. P (Planning) การวางแผน หมายถึง การจัดวางโครงการและแผนปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าว่าจะต้องทำอะไรบ้างและทำอย่างไร เพื่อให้บรรลุผลตามต้องการ

2. O (Organizing) การจัดองค์การ หมายถึง การจัดหน่วยงาน กำหนดโครงสร้างของ หน่วยงาน การแบ่งส่วนงาน การจัดสายงานตำแหน่งต่างๆ กำหนดอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจน

3. S (Staffing) การบริหารงานบุคคล หมายถึง การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การ พัฒนาบุคลากร การประเมินผลการทำงาน และการให้พ้นจากงาน

4. D (Directing) การสั่งการ หมายถึง การอำนวยความสะดวก นับตั้งแต่การตัดสินใจ การ วินิจฉัยสั่งการ การควบคุมบังคับบัญชา และการควบคุมการปฏิบัติงาน

6. R (Reporting) การรายงานต่อฝ่ายบริหาร หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติของ หน่วยงานให้แก่ผู้บริหารและสมาชิกของหน่วยงานให้ทราบความเคลื่อนไหวของการดำเนินการว่า ก้าวหน้าเพียงใด

7. B (Budgeting) การวางแผนการเงิน บัญชีและการควบคุม หมายถึง การจัดทำ งบประมาณ บัญชี การใช้จ่ายเงิน การควบคุมและตรวจสอบด้านการเงิน

ดังนี้

Harold Koontz (1972, p.45) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการไว้ 5 ขั้นตอน (POSDC)

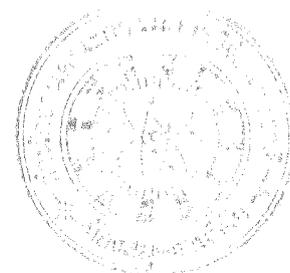
1. P (Planning) การวางแผน
2. O (Organizing) การจัดองค์การ
3. S (Staffing) การจัดคนเข้างาน
4. D (Directing) การอำนวยการ
5. C (Controlling) การควบคุมการทำงาน

Ernest Dale (1968, p.98) ได้จำแนกหน้าที่ของผู้จัดการไว้ 7 ขั้นตอน (POSDCIR) เขาเห็นพ้องกับ Koontz 5 ขั้นตอน และได้เพิ่มเข้าไปอีก 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. P (Planning) การวางแผน
2. O (Organizing) การจัดองค์การ
3. S (Staffing) การจัดคนเข้างาน
4. D (Directing) การอำนวยการ
5. C (Controlling) การควบคุมการทำงาน
6. I (Innovation) การสร้างสรรค์สิ่งใหม่
7. R (Representation) การเป็นตัวแทนขององค์การ

สำหรับกลุ่มทฤษฎีการจัดการปัจจุบันมีเทคนิคใหม่ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา ซึ่งประเทศที่เป็นผู้นำ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น และมีเทคนิคใหม่ๆ ที่น่าสนใจ เช่น

1. การบริหารงานตามวัตถุประสงค์ (Management by objective: MBO)
2. กลุ่มควบคุมคุณภาพ (Quality control: QC)
3. การรีอับระบบ (Reengineering)
4. เทคนิคการบริหารแบบ 5 ส
5. กลยุทธ์การบริหารเพื่อให้เกิดความเป็นเลิศ

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับกระบวนการจัดการ มีผู้ให้แนวคิดไว้หลายประการ มีทั้งส่วนที่เหมือนกัน และส่วนที่มีการประยุกต์เพิ่มเติม ดังสรุปได้ต่อไปนี้

Henri Fayol : POCCC	Luther Gulilck และ Lyndall Urwick : POSDCORB	Harold Koontz : POSDC	Ernest Dale: POSDCIR
1. P: การวางแผน	1. P: การวางแผน	1. P: การวางแผน	1. P: การวางแผน
2. O: การจัดองค์กร	2. O: การจัดองค์กร	2. O: การจัดองค์กร	2. O: การจัดองค์กร
3. C: การบังคับบัญชา	3. S: การบริหารงาน บุคคล	3. S: การจัดคนเข้างาน	3. S: การจัดคนเข้างาน
4. C: การประสานงาน	4. D: การสั่งการ	4. D: การอำนวยความสะดวก	4. D: การอำนวยความสะดวก
5. C: การควบคุม	5. Co: การประสาน งาน	5. C: การควบคุมการ ทำงาน	5. C: การควบคุมการ ทำงาน
	6. R: การรายงาน		6. I: การสร้างสรรค์ สิ่งใหม่
	7. B: การวางแผน การเงิน		7. R: การเป็นตัวแทน ขององค์กร

2.1.6 แนวคิดเกี่ยวกับระบบการผลิต

เกียรติศักดิ์ จันทร์แดง (2549) ได้กล่าวถึงการผลิต การปฏิบัติการ ระบบการผลิต และการจัดการผลิตและการปฏิบัติการ ไว้ดังนี้

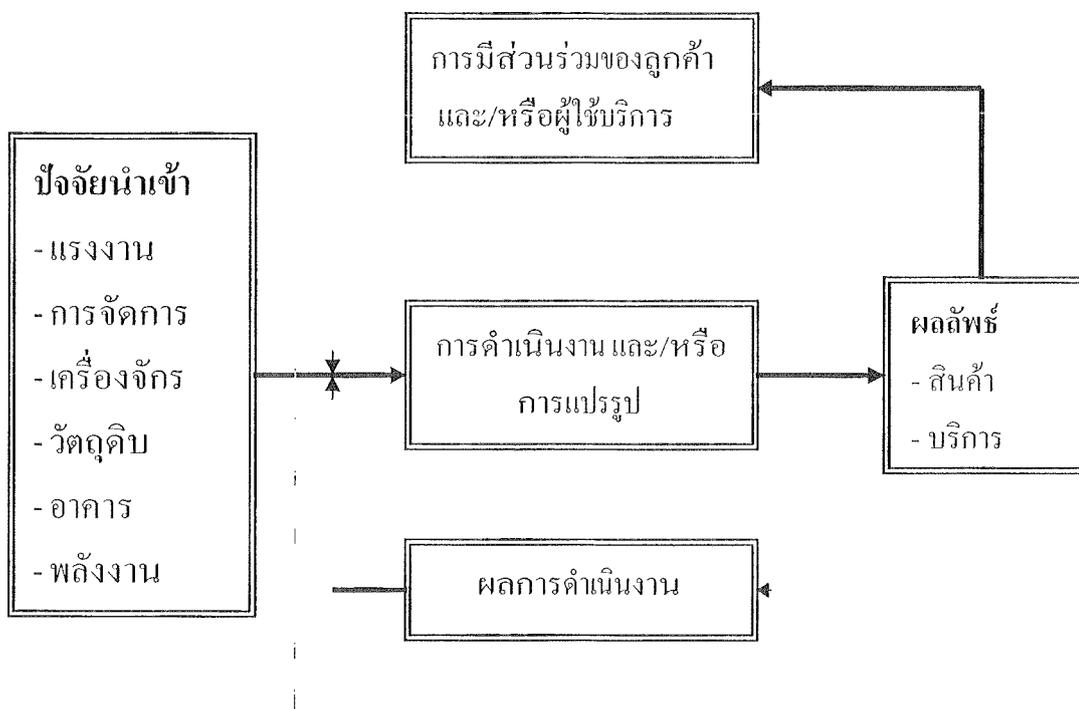
การผลิต (Production) หมายถึง การสร้างสินค้าและบริการ แต่เดิมนั้นความหมายของการผลิตจะเน้นเฉพาะการผลิตสินค้าที่มีตัวตนเท่านั้น แต่ในปัจจุบันนี้ การผลิตจะครอบคลุมถึงการผลิตสินค้า (goods) และการบริการ (services) ด้วย

การปฏิบัติการ (Operation) เป็นกระบวนการภายในองค์กรที่ใช้ปัจจัยนำเข้า (input) เช่น คน เงินทุน หรือวัตถุดิบ ฯลฯ และแปรรูปปัจจัยนำเข้าเหล่านั้นให้กลายเป็นปัจจัยนำออก (output) อันได้แก่ สินค้าและบริการ ซึ่งความหมายดั้งเดิมของการปฏิบัติการนั้นจะเน้นเฉพาะการให้บริการเท่านั้น แต่ในปัจจุบันนี้จะหมายรวมถึงการผลิตสินค้าและการให้บริการด้วย

ระบบการผลิต (Production system) เป็นระบบซึ่งเปลี่ยนแปลงปัจจัยนำเข้า (input) ออกมาเป็นกลุ่มของปัจจัยนำออก (output) ตามที่ต้องการ ซึ่งเป็นการใช้ทรัพยากรการปฏิบัติการ

(Operation resources) เพื่อแปรสภาพ (transform) ป้อนเข้า ให้เป็นป้อนออก ซึ่งป้อนเข้า อาจเป็นวัตถุดิบ (raw material) ลูกค้า (customer) หรือผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปจากระบบอื่นๆ

การจัดการการผลิตและการปฏิบัติการ (Production and Operation management) หรือ POM เป็นการศึกษา วิเคราะห์ กำหนดแนวทางปฏิบัติ และควบคุมกระบวนการแปรรูป (transformation process) ป้อนเข้า (input) หรือทรัพยากรการดำเนินงานให้เป็นผลลัพธ์ (output) ออกมาในรูปแบบของสินค้า และ/หรือบริการ อย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยอธิบายให้เห็นภาพ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2.1 ระบบการผลิตและการดำเนินงาน

ที่มา: เกียรติศักดิ์ จันทร์แดง (2549)

ปวีณา เชาวลิทวงศ์ (2551) ได้กล่าวถึงการผลิต การจัดการการผลิต กระบวนการจัดการการผลิต

การผลิต หมายถึง กระบวนการแปลงสภาพวัตถุดิบ หรือแรงงานและสิ่งอื่นๆ ให้เป็นตัวสินค้าหรือบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า

การจัดการการผลิต หมายถึง กลุ่มของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรต่างๆ เช่น วัตถุดิบ แรงงาน เครื่องจักร พลังงาน เงินทุน เป็นต้น เพื่อผลิตหรือสร้างผลิตภัณฑ์และบริการ

ต่างๆ ซึ่งการจัดการการผลิตมีส่วนสำคัญในการเตรียมความพร้อมสำหรับการผลิต โดยกำหนดกลุ่มของกิจกรรมที่ใช้ในการผลิต จัดหาทรัพยากรมาเพื่อให้การผลิตสินค้าและบริการต่างๆเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถสนองตอบต่อความต้องการของตลาดได้

กระบวนการจัดการการผลิต หมายถึง กระบวนการจัดทำแผนต่างๆเพื่อเตรียมความพร้อมให้องค์กรสามารถผลิตสินค้าตามที่คาดหวังไว้ เช่น แผนสำหรับการใช้และเตรียมวัตถุดิบ แผนการผลิต แผนกำลังคน เป็นต้น การวางแผนที่ดีนั้นจะต้องมีการทดลองและปรับเปลี่ยนแผนเพื่อให้ได้แผนที่ดีที่สุด เมื่อได้แผนที่ดีแล้วก็สามารถดำเนินการผลิตตามแผน สำหรับการเตรียมความพร้อมทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตนั้น ทรัพยากรควรมีเพียงพอและไม่มากเกินไป ถ้ามีมากเกินไปย่อมจะเกิดค่าใช้จ่ายมากเกินไป ความจำเป็น ทรัพยากรที่ใช้ในที่นี้อาจหมายถึง กำลังคน พื้นที่การทำงาน พลังงานที่ใช้ เงินลงทุน รวมทั้งเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆที่จะก่อให้เกิดการผลิตตามแผน

กระบวนการจัดการการผลิตตามแนวทางของ APICS (American Production and Inventory Control Society) จะเริ่มต้นจากการจัดทำแผนธุรกิจและแผนการตลาดควบคู่กันไป ทั้งสองแผนนี้มักจะเป็นแผนระยะยาว(มากกว่า 1 ปี) หรือแผนระยะกลาง (3-18 เดือน) และถูกจัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการดำเนินธุรกิจ ในแผนธุรกิจจะมีข้อมูลเกี่ยวกับการนำผลิตภัณฑ์ใหม่เข้าสู่ตลาด การขยายพื้นที่เดิมหรือสร้างโรงงานใหม่ การกำหนดกลยุทธ์การจัดส่งใหม่ การซื้อเครื่องจักรใหม่ เป็นต้น สำหรับการทำให้แผนการตลาดนั้นองค์กรจะต้องรวบรวมความต้องการที่จะเกิดขึ้นในช่วงเวลาของการวางแผน ความต้องการนี้อาจจะเป็นข้อมูลจากการพยากรณ์ยอดขาย คำสั่งซื้อจากลูกค้า และแผนการจัดส่งที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังต้องอาศัยข้อมูลบางอย่างจากแผนธุรกิจ

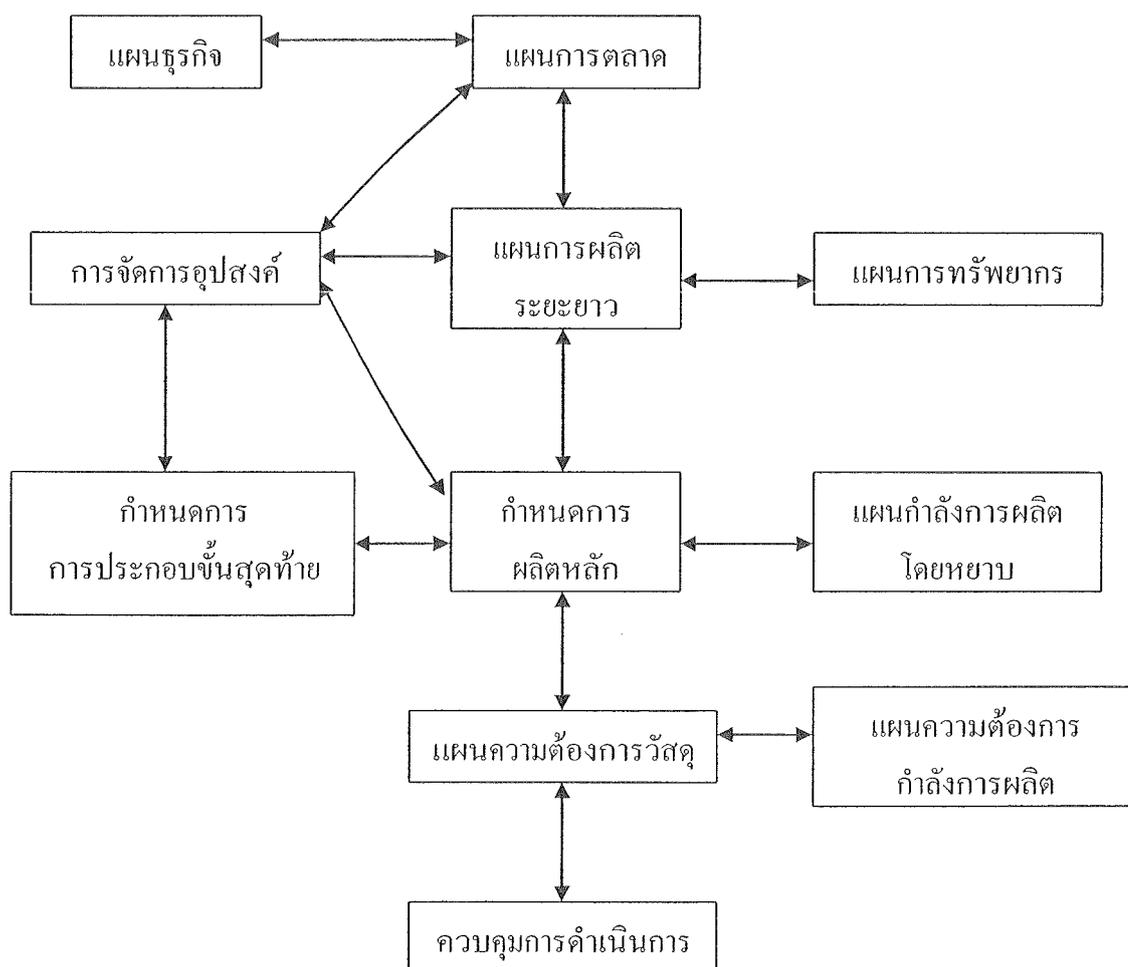
เมื่อได้แผนการตลาดแล้วจะต้องจัดทำแผนการผลิตระยะยาวหรือแผนการผลิตรวม (Aggregate production plan) ซึ่งเป็นการวางแผนระยะกลางว่าจะต้องผลิตผลิตภัณฑ์โดยรวมเท่าไรในแต่ละช่วงเวลาเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการที่ได้วางแผนไว้ในแผนการตลาด ในแผนการผลิตรวมนี้จะต้องคำนึงถึงทรัพยากรที่มีอยู่ขององค์กรด้วย ฉะนั้นจึงต้องจัดทำแผนทรัพยากรขึ้นมาเพื่อเตรียมความพร้อมในเรื่องทรัพยากรที่ใช้ในการผลิต

หลังจากมีแผนการผลิตรวมแล้ว องค์กรจะต้องกำหนดแผนการผลิตหลัก ในแผนนี้จะระบุชัดเจนว่าจะต้องผลิตสินค้านายการอะไร เมื่อไร และเท่าไร ซึ่งในขั้นตอนนี้จะมีการทำแผนกำลังการผลิตหยาบเพื่อช่วยตรวจสอบว่า แผนการผลิตที่ทำไว้นั้นมีความเป็นไปได้หรือไม่ ถ้าเป็นไปได้ก็จะได้ทำการปรับปรุงและแก้ไขแผนการผลิตหลักก่อนจะนำไปปฏิบัติ

เมื่อได้แผนการผลิตหลักที่ดีแล้ว แผนจะถูกนำมาใช้ในการจัดทำแผนความต้องการวัสดุซึ่งเป็นกำหนดแผนการสั่งซื้อหรือการสั่งงานผลิต เพื่อให้ได้ผลิตผลตามกำหนดการของแผนการผลิตหลัก นอกจากนี้อาจทำแผนกำลังการผลิตควบคู่ไปด้วย เพื่อเตรียมกำลังการผลิตให้

เพียงพอตามแผนการผลิต กำลังการผลิตที่เตรียมไว้ไม่ควรมีมากหรือน้อยเกินไป ถ้ามากเกินไปจะเกิดค่าใช้จ่ายมากเกินไปและมีความสิ้นเปลือง ในทางตรงกันข้ามถ้ามีน้อยเกินไปจะทำให้ผลิตตามแผนไม่ได้

ในขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการ คือ การควบคุมให้ดำเนินการตามแผนที่วางไว้ หากไม่เป็นไปตามแผนก็ต้องทำการแก้ไข ไปดังแสดงให้เห็นในภาพที่ 3

ภาพที่ 2.2 กระบวนการจัดการการผลิตตามแนวทางของ APICS

ที่มา: ปวีณา เชาวลิทวงศ์ (2551) , สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.

(<http://sme2.ismed.or.th/sendmail/mailinfo.php>)

สำหรับข้อพิจารณาในการนำไปใช้ องค์กรต้องมีการสำรวจความพร้อมภายในองค์กร เนื่องจากการจัดการการผลิตตามแนวทางของ APICS นั้น จะต้องอาศัยข้อมูลจำนวนมากเพื่อใช้ในการวางแผน ดังนั้นจึงต้องมีการสำรวจเพื่อหาว่ายังขาดข้อมูลใดบ้าง อีกทั้งจะต้องเตรียมข้อมูลและ

บุคลากรให้พร้อมนั้นคือ การจัดอบรมและให้ความรู้แก่บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ตระหนักถึงหน้าที่และความสำคัญของตนเองที่ส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กร

2.1.7 โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงราย

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงรายเน้นภาคเกษตรกรรมมาโดยตลอด ซึ่งสาขาการผลิตที่มีความสำคัญมากที่สุด คือสาขาเกษตรกรรมและประมง มีมูลค่า 15,942 ล้านบาท รองลงมาได้แก่สาขาขายส่งขายปลีก มีมูลค่า 9,396 ล้านบาท และสาขาการศึกษามีมูลค่า 4,677 ล้านบาท (ข้อมูล GPP at current market prices 2006) โดยมีมูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อหัว 38,332 บาท ซึ่งเป็นลำดับที่ 16 ของภาคเหนือและเป็นลำดับที่ 59 ของประเทศ พืชทางเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดเชียงราย คือ ข้าว ข้าวโพด ถั่วเหลือง ขิง ผลไม้ ได้แก่ ลำไย ลิ้นจี่ ส้มโอ และพืชผัก

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อภิชัย พันธเสน และคณะ(2546) และสุวกิจ ศรีธำปัด(2549) ได้ศึกษาการประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับภาคเศรษฐกิจอื่น โดยอภิชัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับภาคอุตสาหกรรม ในรูปแบบของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ส่วนสุวกิจได้ศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน และนรินทร์ สังข์รักษา (2550) ได้ศึกษาเกี่ยวกับระดับความเป็นไปได้ของการประยุกต์ใช้แนวทางการพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ซึ่งทั้งอภิชัย สุวกิจ และนรินทร์ ได้นำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน มาเป็นกรอบแนวคิดในการทำวิจัย ได้แก่ หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว กับเงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม โดยได้นำหลักการที่จะนำไปประยุกต์ด้านธุรกิจ มาเป็นเครื่องมือในการวัดระดับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ได้ 9 ประการ คือ(1) ใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการแต่มีราคาถูกลง (2) ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด(3) เน้นความร่วมมือของสมาชิกเป็นหลักโดยไม่นำเทคโนโลยีมาทดแทนแรงงาน ยกเว้นในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่ผลิตภัณฑ์ (4) มีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ (5) ไม่โลกมากจนเกินไป และไม่เน้นกำไรในระยะสั้น เป็นหลัก แต่เน้นความอยู่รอดของชุมชนแล้วจึงค่อยพัฒนาเป็นขั้นเป็นตอนให้เกิดความมั่นคงก่อนที่จะก้าวไปพัฒนาธุรกิจ (6) ซื่อสัตย์ สุจริตในการประกอบการไม่เอาัดเอาเปรียบผู้บริโภค และไม่เอาัดเอาเปรียบสมาชิกและ/หรือแรงงาน ตลอดจนไม่เอาัดเอาเปรียบผู้นำวัตถุดิบ (7) เน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและ/หรือมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์

ได้ (8) เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อหนี้เงินเกินความสามารถในการบริหารจัดการ และ (9) เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น และตอบสนองตลาดในท้องถิ่น ภูมิภาค ตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศ ตามลำดับ เป็นหลัก

โดยในงานวิจัยของอภิชัยได้นำหลักการที่จะนำไปไว้ระดับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เพียง 7 ประการ คือ รวมข้อหนึ่งและข้อสองเข้าด้วยกัน และไม่ได้เน้นข้อสาม โดยได้ทำการศึกษาการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเปรียบเทียบระหว่างช่วงวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 กับภายหลังช่วงวิกฤติ พบว่าในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจอุตสาหกรรมทุกประเภทและขนาดมีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้อยู่ในเกณฑ์ดี แต่หลังช่วงวิกฤติกลับมีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในเกณฑ์ที่ลดลง ยกเว้นอุตสาหกรรมสิ่งทอ เครื่องหนัง และเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งสาเหตุของความแตกต่างที่สำคัญระหว่างช่วงวิกฤติเศรษฐกิจและหลังวิกฤติ คือ ในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะเน้นการปรับปรุงขนาดการผลิตให้สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ เน้นความซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภค ไม่เอารัดเอาเปรียบแรงงานและลูกค้า ตลอดจนไม่เอารัดเอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ และเน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ โดยเฉพาะไม่ก่อหนี้เงินเกินขีดความสามารถในการบริหารจัดการ ส่วนในช่วงหลังวิกฤติเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ลดหลักการปรับปรุงขนาดการผลิตให้สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ โดยขยายการผลิตเพื่อลดต้นทุนต่อหน่วย และลดในหลักการที่เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภค ไม่เอารัดเอาเปรียบแรงงานและลูกค้า ตลอดจนไม่เอารัดเอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ โดยหันไปเน้นการทำกำไรเพื่อสะสมทุนหรือขยายกิจการ มีเพียงหลักการหนึ่งที่ยังคงเน้นอยู่คือ การบริหารความเสี่ยงต่ำโดยเน้นการใช้ทุนภายในเป็นหลัก อภิชัยจึงสรุปว่า หลักการสำคัญที่ทำให้อุตสาหกรรมในรูปแบบของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเหล่านี้รอดพ้นวิกฤติเศรษฐกิจได้เพราะเน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำนั่นเอง

ในขณะที่สุวกิจก็ได้้นำหลักการที่จะนำไปไว้ระดับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนทั้ง 9 ประการ ไปไว้ระดับความเป็นไปได้ของการประยุกต์หลักการจัดการเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน โดยได้แบ่งกิจการธุรกิจ 4 ลักษณะ คือ พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม เกษตรกรรม และธุรกิจบริการ ผลการศึกษาพบว่า ระดับความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนทั้งโดยรวมและจำแนกตามลักษณะของกิจการอยู่ในระดับมาก หลักการ เงื่อนไข และแนวปฏิบัติตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์กับวิสาหกิจชุมชนได้ทุกประเภทและทุกลักษณะกิจกรรมไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะที่สำคัญในการประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจ

ชุมชน คือ ต้องให้ผู้ประกอบการเรียนรู้เข้าใจหลักการอย่างจริงจัง และควรประกอบการโดยยึดหลักคือต้องมีความรู้มีคุณธรรมทำกิจการโดยความมีเหตุมีผลพอประมาณและสามารถคุ้มกันตนเอง

ส่วนในงานของนรินทร์พบว่ามีความเป็นไปได้ที่จะประยุกต์ใช้การพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนในระดับ “มาก” ในด้านต่อไปนี ด้านความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการไม่เอาัดเอาเปรียบแรงงานหรือลูกค้า ตลอดจนไม่เอาัดเอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบและผู้ขายส่งสินค้า การไม่โลภมากจนเกินไปและไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก การจัดการแบบค่อยเป็นค่อยไปแต่มีความมั่นคงของธุรกิจในระยะยาวเป็นหลัก และการใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและคุ้มค่า

ดวงเดือน สมวัฒน์ศักดิ์ (2548) ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรพื้นที่เขต 1 จังหวัดชัยนาท ที่มีต่อแนวคิดการประกอบวิสาหกิจชุมชน พบว่าคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งกับแนวคิดการประกอบการวิสาหกิจชุมชน เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่ามี 2 ประเด็นได้แก่ ประเด็นการจัดการทุนของชุมชนโดยไม่จำเป็นต้องขอรับทุนจากภายนอก พบว่าคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความคิดเห็นไม่แน่ใจ ส่วนประเด็นที่สอง ได้แก่ ประเด็นการประกอบการวิสาหกิจชุมชนเน้นการพึ่งตนเองของคนในชุมชนมากกว่าเน้นเพื่อรายได้ พบว่าคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเห็นด้วยกับประเด็นนี้ อีกทั้งได้ทำการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในพื้นที่เขต 1 ในจังหวัดชัยนาท เช่นเดียวกับบุญชอบ ปิ่นทอง (2544) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการดำเนินงาน โครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดราชบุรี พบว่าประสบปัญหาเหมือนกัน คือ ขาดความรู้ในด้านการผลิต การตลาด การบริหารจัดการ และขาดเงินทุนในการประกอบการ นอกจากนี้ดวงเดือน ยังได้กล่าวถึงปัญหาอื่นๆของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในพื้นที่เขต 1 ในจังหวัดชัยนาท ได้แก่ วัตถุดิบในท้องถิ่นมีไม่สม่ำเสมอและราคาแพง ตลาดยังอยู่ในท้องถิ่นและจังหวัดเท่านั้น และสมาชิกไม่มีความร่วมมือกิจกรรมกลุ่ม ส่วนบุญชอบได้กล่าวถึงปัญหาที่ชุมชนประสบ คือ คณะกรรมการขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ผลผลิตไม่ได้ราคา การดำเนินงานไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ และการรวมตัวไม่เป็นเครือข่าย สำหรับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวทั้งงานวิจัยของบุญชอบและงานวิจัยของดวงเดือน เห็นว่าภาครัฐควรเข้ามามีส่วนช่วยเหลือในทุกๆด้าน

สุภาพร มากแจ้ง และคณะ (2548) , วัชรินทร์ สายสาระ และคณะ (2548) และสุกัญญา อธิปอนันต์ และคณะ (2550) ได้ทำการศึกษาเพื่อการพัฒนาการสร้างวิสาหกิจชุมชน โดยสุภาพร และคณะ ได้ศึกษาเพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน อีกทั้งเพื่อพัฒนา

รูปแบบการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยได้ทำการศึกษากลุ่มผลิตภัณฑ์ในชุมชนปากคลองบางปลากด อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ วัชรินทร์และคณะ ได้ศึกษาสภาพการปฏิบัติการแก้ไขปัญหาค่าความยากจนและพัฒนาศักยภาพกลุ่มคนจนให้สามารถสร้างวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิ่ม อำเภอผาขาว จังหวัดเลย ส่วนสุกัญญาและคณะ ได้ศึกษาและพัฒนากระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองที่เหมาะสม ในพื้นที่เขต 6 ทั้งสุภาพร และคณะ , วัชรินทร์ และคณะ และสุกัญญา และคณะ ต่างก็ใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยเน้นการใช้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยผลการศึกษาของสุภาพรและคณะ พบว่าเกิดการพัฒนาด้านต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาเครือข่ายกลุ่มผู้ผลิต การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือขององค์กรเพื่อการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน การพัฒนาความผูกพันร่วมกันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และเครือข่าย และการพัฒนาเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างยั่งยืน โดยมีกระบวนการเรียนรู้โดยวิธีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง และเป็นการพัฒนาขีดความสามารถของคนให้มีศักยภาพ พึ่งตนเองได้ มีความยั่งยืนอันจะส่งผลให้ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งต่อไป ในส่วนผลการศึกษาการพัฒนาศักยภาพกลุ่มคนจน ของวัชรินทร์ และคณะ พบว่า การใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยเริ่มต้นจากการเรียนรู้เพื่อปรับวิธีคิด การเสริมสร้างศักยภาพ การลงมือทำ และการสะท้อนและสรุปผล ทำให้กลุ่มคนจนร่วมกันสร้างวิสาหกิจชุมชนโดยการร่วมทุน ร่วมผลิต ร่วมบริหารจัดการ แบ่งกันบริโภค เป็นระบบเศรษฐกิจชุมชนแบบพอเพียงของกลุ่มคนจนระดับหมู่บ้าน และสุกัญญาและคณะ ได้ศึกษาและพัฒนากระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองที่เหมาะสม ในพื้นที่เขต 6 มีดังนี้ กระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การจัดเวทีเรียนรู้ การจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วม และการดำเนินการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามแผนที่วางไว้

พรศรี ยงศ์ฤประพันธ์ (2546) ได้ศึกษากระบวนการจัดการองค์ความรู้ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกรขวัญใจพัฒนา ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการแปรรูปผลผลิตจากต้นตาล และศึกษาความสัมพันธ์ของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการแปรรูปผลผลิตจากต้นตาลกับการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวชุมชนบ้านเหล่าขวัญ ตำบลท้อแท้ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการจัดการองค์ความรู้ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกรขวัญใจพัฒนาเกิดจากการผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมกับภูมิปัญญาภายนอกที่มาจากการอบรม คู่มือ และการทดลองปฏิบัติ ซึ่งผู้นำกลุ่มมีบทบาทสำคัญในการริเริ่ม อีกทั้งกลุ่มได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน ในด้านการผลิต ด้านการบริหารจัดการความรู้ เงินทุน และการส่งเสริมการตลาด ผลประกอบการก่อให้เกิดรายได้แก่สมาชิกโดยตรง และส่งผลกระทบต่อคนในชุมชน อาทิ

เจ้าของต้นตาล คนที่มีอาชีพจักสาน แม่ค้าขายน้ำตาลสด ตลอดจนการส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ต้นตาลซึ่งเป็นทุนธรรมชาติที่สำคัญของชุมชน ในด้านความสัมพันธ์ของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการแปรรูปผลผลิตจากต้นตาลกับการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจและสังคม พบว่า ในระดับบุคคล การเกิดวิสาหกิจชุมชนก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อเกษตรกรผู้มีอาชีพทำตาล คือมีรายได้เพิ่มขึ้น มีงานทำทั้งปีโดยไม่ต้องออกไปทำงานนอกพื้นที่ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ในระดับกลุ่ม ก่อให้เกิดการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจร่วมกันภายใต้ความสัมพันธ์แบบไว้วางใจ แบบระบบเครือข่ายและระบบอุปถัมภ์ ส่งผลให้เกิดความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม ในระดับชุมชน วิสาหกิจชุมชนก่อให้เกิดเครือข่ายทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งภายในและภายนอกชุมชน ตลอดจนเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มกับภาครัฐและเอกชน แต่อยู่ในลักษณะการอุปถัมภ์และการช่วยเหลือเกื้อกูล

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ทิศทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน คือ วิสาหกิจชุมชนเป็นกระบวนการประกอบกิจการของชุมชนเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ เป็นการประกอบกิจการที่ต้องมุ่งเน้นการใช้ภูมิปัญญาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของชุมชนเป็นหลัก และมุ่งเน้นการสร้าง โอกาสและเพิ่มรายได้ทั้งในระดับครัวเรือน กลุ่ม/องค์กรและเครือข่าย และชุมชนร่วมกัน จะเห็นได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนมีองค์ประกอบและกระบวนการดำเนินงานที่มีความทับซ้อนและเป็นการหนุนเสริมและต่อเนื่อกันอย่างชัดเจน (มบุญ สอนเกิด, 2547) และจากงานวิจัยของอภิชัยและสุวกิจยังชี้ให้เห็นว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์กับหลักการทางธุรกิจทั้งในรูปแบบของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน โดยสุวกิจได้สรุปว่าระดับความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนทั้งโดยรวมและจำแนกตามลักษณะของกิจการอยู่ในระดับมาก หลักการ เงื่อนไข และแนวปฏิบัติตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์กับวิสาหกิจชุมชนได้ทุกประเภทและทุกลักษณะกิจกรรมไม่แตกต่างกัน ซึ่งการนำแนวคิดของวิสาหกิจชุมชนไปประยุกต์ใช้ในบางกลุ่มยังประสบปัญหาเกี่ยวกับวัตถุดิบมีไม่สม่ำเสมอและราคาแพง (ดวงเดือน สมวัฒนศักดิ์) กรรมการของกลุ่มขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ ผลผลิตราคาต่ำ และดำเนินงานไม่เป็นเครือข่าย (บุญชอบ ปิ่นทอง) และปัญหาที่ทั้งดวงเดือนและบุญชอบสรุปตรงกัน คือ ด้านของกลุ่มขาดความรู้ด้านการผลิต การตลาด การบริหารจัดการและขาดเงินทุน

ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงอยากศึกษาเพื่อวัดระดับเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายว่าอยู่ในระดับใด โดยได้นำหลักการที่จะนำไปประยุกต์ด้านธุรกิจ มาเป็นเครื่องมือ

ในการวัดระดับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ที่เป็นไปตาม หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผลและหลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ที่ประกอบไปด้วย เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ซึ่งเนื้อหาตามหลักการจัดการธุรกิจตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มี 9 ประการ คือ

1. ใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการแต่มีราคาถูก
2. ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด
3. เน้นความร่วมมือของสมาชิกเป็นหลักโดยไม่นำเทคโนโลยีมาทดแทนแรงงาน ยกเว้นในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่ผลิตภัณฑ์
4. มีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ
5. ไม่โลภมากจนเกินไป และไม่เน้นกำไรในระยะสั้น เป็นหลัก แต่เน้นความอยู่รอดของชุมชนแล้วจึงค่อยพัฒนาเป็นขั้นเป็นตอนให้เกิดความมั่นคงก่อนที่จะก้าวไปพัฒนาธุรกิจ
6. ซื่อสัตย์ สุจริตในการประกอบการไม่เอาर्डเอาเปรียบผู้บริโภค และไม่เอาर्डเอาเปรียบสมาชิกและ/หรือแรงงาน ตลอดจนไม่เอาर्डเอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ
7. เน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและ/หรือมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ได้
8. เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อหนี้จนเกินความสามารถในการบริหารจัดการ และ
9. เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น และตอบสนองตลาดในท้องถิ่น ภูมิภาค ตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศ ตามลำดับ เป็นหลัก

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเห็นว่าวิสาหกิจชุมชนมิได้มีเป้าหมายเพื่อกำไรสูงสุดเช่นเดียวกับการประกอบธุรกิจทั่วไป แต่วิสาหกิจชุมชนมีเป้าหมายเพื่อการพึ่งพาตนเองในชุมชน อีกทั้งสมาชิกทุกคนมีความเป็นเจ้าของร่วมกัน ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนจึงให้ความสำคัญกับการอยู่รอดของกิจการก่อนเป็นอันดับแรก แล้วจึงค่อยพัฒนาเป็นขั้นเป็นตอนให้เกิดความมั่นคงก่อนที่จะก้าวไปพัฒนาธุรกิจ ผู้วิจัยจึงขอเพิ่มเติมเนื้อหาตามหลักการจัดการวิสาหกิจชุมชน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อีก 2 ประการ คือ

1. เน้นการรวมกลุ่มและร่วมทุนของคนในชุมชนที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน เพื่อประกอบกิจการ
2. มีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสืบทอดสู่คนรุ่นหลัง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 วิธีการดำเนินการวิจัย และสถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล

3.1.1 การเก็บข้อมูล

- 1) เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ จำนวน 30-40 คน
- 2) เก็บข้อมูลโดยการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 350 ชุด
- 3) เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม จำนวน 15-20 คน

3.1.2 การกำหนดพื้นที่

พื้นที่ในอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงราย

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ วิชากิจชุมชนที่จดทะเบียนเป็นวิชากิจชุมชนกับสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงรายและสำนักงานเกษตรอำเภอในจังหวัดเชียงราย จำนวน 1,497 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) วิชากิจชุมชนประเภทการผลิต 1,439 กลุ่ม และ 2) วิชากิจชุมชนประเภทการบริการ 58 กลุ่ม

3.2.2 กลุ่มตัวอย่างและขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1) ตัวอย่างสำหรับการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม คำนวณจากสูตรการกำหนดขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane (1997) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 316 กลุ่ม เนื่องจากผู้วิจัยเกรงว่าการเก็บข้อมูลอาจมีความผิดพลาดจึงประมาณแบบสอบถามเผื่อไว้ ร้อยละ 15 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จึงได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 363 ชุด แต่แบบสอบถามชำรุดจำนวน 13 ชุด จึงเหลือแบบสอบถามมาใช้ในการวิเคราะห์ผลเพียง 350 ชุดและเพื่อให้ประชากรทุกหน่วยมีโอกาสถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างอย่างเท่าเทียมกัน ผู้วิจัยจึงใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน (propositional sampling) จึงได้กลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

- 1) วิชากิจชุมชนประเภทการผลิต 349 กลุ่ม
- 2) วิชากิจชุมชนประเภทการบริการ 14 กลุ่ม

และผู้วิจัยจะทำการสำรวจโดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) กับหัวหน้าหรือแกนนำของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มนั้น โดยจำแนกตามพื้นที่ ดังนี้

ตารางที่ 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

อำเภอ	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
	ผลิต	บริการ	รวม	ผลิต	บริการ	รวม
1. เมืองเชียงราย	147	5	152	36	1	37
2. เวียงชัย	40	3	43	10	1	10
3. เชียงของ	93	4	97	23	1	24
4. เทิง	157	5	162	38	1	39
5. พาน	147	5	152	36	1	37
6. ป่าแดด	82	3	85	20	1	21
7. แม่จัน	103	4	107	25	1	26
8. เชียงแสน	79	3	82	19	1	20
9. แม่สาย	84	3	87	20	1	21
10. แม่สรวย	142	4	146	34	1	35
11. เวียงป่าเป้า	32	2	34	8	0	8
12. พญาเม็งราย	79	3	82	19	1	20
13. เวียงแก่น	34	2	36	8	0	9
14. ขุนตาล	25	2	27	6	0	7
15. แม่ฟ้าหลวง	20	2	22	5	0	5
16. แม่ลาว	70	3	73	17	1	18
17. เวียงเชียงรุ้ง	69	3	72	17	1	17
18. คอยหลวง	36	2	38	9	0	9
รวม	1,439	58	1,497	349	14	363

2) ตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์ คือ 1) ผู้นำของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายที่มีผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับดี และควรปรับปรุง และ/หรือวิสาหกิจชุมชนที่มีระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับ B ขึ้นไป และระดับ C- ลงไป และ 2) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน จำนวน 30-40 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็นแบบเจาะจง (purposive sampling)

3) ตัวอย่างสำหรับการสนทนากลุ่ม คือ 1) ผู้นำของวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดเชียงราย และ 2) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน จำนวน 15-20 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็นแบบเจาะจง (purposive sampling)

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย	ระเบียบวิธีวิจัย	กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
1. ศึกษาระดับเศรษฐกิจพอเพียงของระบบผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย	1. การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม	1. รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ 2. ทำการสัมภาษณ์ผู้นำวิสาหกิจชุมชนที่มีผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับดี และควรปรับปรุง และ/หรือวิสาหกิจชุมชนที่มีระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับ B ขึ้นไป และระดับ C- ลงไป และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน 2. พัฒนาและทดสอบแบบสอบถาม 3. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดเชียงราย	1.ทราบระดับการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงรายแยกตามประเภทการผลิต และการบริการ
2.เปรียบเทียบระดับเศรษฐกิจพอเพียงของระบบผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย จำแนกตามประเภทและขนาดของวิสาหกิจชุมชน	1. การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม	1.นำข้อมูลจากการเก็บรวบรวมได้ในข้อที่ 1 มาเปรียบเทียบหาความแตกต่างของระดับการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละประเภทกิจการและขนาดของวิสาหกิจชุมชน	1.ทราบความแตกต่างของระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละประเภทกิจการและขนาดของวิสาหกิจชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัย	ระเบียบวิธีวิจัย	กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
3. ศึกษาต้นแบบของระบบการผลิตและการจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย	1. การสนทนากลุ่ม (focus group) 2. การสัมภาษณ์ (interview)	1. ทำสนทนากลุ่มเพื่อเก็บข้อมูลในเชิงคุณภาพและเป็นการตรวจสอบข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้ในข้อที่ 1 และ 2	ได้มาซึ่งต้นแบบ ของระบบการผลิตและการจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ 1) แบบสอบถาม และ 2) แบบสัมภาษณ์

3.3.1. แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 2 แนวทางในการดำเนินกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในปัจจุบัน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

3.3.2. แบบสัมภาษณ์

3.4 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

3.4.1 พัฒนาแบบสอบถามจากการรวบรวมเอกสารทฤษฎี และจากการสัมภาษณ์

3.4.2 การหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการเสนอแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและนำมาหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยใช้เครื่องมือดัชนีวัดค่าความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) ดังนี้ (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538 : 79)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้องของข้อความ (ค่าระหว่าง -1 ถึง +1)

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อความของแบบสอบถาม โดยพิจารณาคัดเลือกค่า IOC มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5

- แก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ
  - นำแบบสอบถามดังกล่าวไปทดลองกับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการประเมินครั้งนี้
- จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา โดยใช้สูตร Cranach's Coefficient Alpha (อ้างอิงจาก ล้วน สายยศ; อังคณา สายยศ 2538: 200)

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย

- 1) คุณทินกร สิงห์ประเสริฐ นักวิชาการส่งเสริมเกษตร 8 ว. สำนักงานเกษตรจังหวัด เชียงราย
- 2) คุณอาคม วงศ์สว่าง พัฒนาการจังหวัดเชียงราย
- 3) ดร.ปรมินทร์ อริเดช ผู้อำนวยการสำนักวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

3.5 ขั้นตอนและวิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับเศรษฐกิจพอเพียงของระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย จะใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) โดยวิเคราะห์ค่าสถิติดังนี้คือ ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าร้อยละ (percentage) และค่าความถี่ (frequency)

โดยกำหนดระดับความสอดคล้องในแบบสอบถามให้เป็นคะแนนได้ดังนี้

- ระดับความสอดคล้อง 0-20 % หมายถึง 1 คะแนน
- ระดับความสอดคล้อง 21-40 % หมายถึง 2 คะแนน
- ระดับความสอดคล้อง 41-60 % หมายถึง 3 คะแนน
- ระดับความสอดคล้อง 61-80 % หมายถึง 4 คะแนน
- ระดับความสอดคล้อง 81-100 % หมายถึง 5 คะแนน

โดยมีเกณฑ์การวัดระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

- ระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับ A ช่วงคะแนน 4.60 – 5.00
- ระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับ A- ช่วงคะแนน 4.24 – 4.59
- ระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับ B+ ช่วงคะแนน 3.88 – 4.23
- ระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับ B ช่วงคะแนน 3.52 – 3.87
- ระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับ B- ช่วงคะแนน 3.16 – 3.51
- ระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับ C+ ช่วงคะแนน 2.80 – 3.15

- ระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับ C ช่วงคะแนน 2.44 – 2.79
- ระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับ C- ช่วงคะแนน 2.08 – 2.43
- ระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับ D+ ช่วงคะแนน 1.72 – 2.07
- ระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับ D ช่วงคะแนน 1.36 – 1.71
- ระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับ D- ช่วงคะแนน 1.00 – 1.35

3.5.2 การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบระดับเศรษฐกิจพอเพียงของระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายตามประเภทกิจการและขนาดของวิสาหกิจชุมชน จะใช้การวิเคราะห์โดยวิธี One Way ANOVA และ t-test

3.5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาหาต้นแบบของระบบการผลิตและการจัดการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปโดยข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์จะเป็นข้อความบรรยาย(descriptive) ที่ได้จากการสัมภาษณ์ และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์เป็นข้อมูลจากเอกสาร และใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อเนื่องอย่างเป็นขั้นตอน นอกจากนี้ได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิจัยโดยตรวจสอบจากภายในและภายนอก การตรวจสอบภายในได้ทำการตรวจสอบในส่วนของข้อมูลและวิธีการได้มาซึ่งข้อมูล ตลอดจนกระบวนการวิเคราะห์ สำหรับการตรวจสอบภายนอกใช้วิธีตรวจสอบแบบสามเส้า(triangulation) ได้แก่ การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) และการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) โดยการใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์(interview) และการสนทนากลุ่ม (focus group)

3.6 ระยะเวลาทำการวิจัยและแผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย

ขั้นตอนและระยะเวลาของแผนการดำเนินงานมีรายละเอียดดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ขั้นตอนในการดำเนินงาน	เดือนที่											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อนำมาพัฒนาเครื่องมือในการเก็บข้อมูล	**											
2.การสัมภาษณ์ เพื่อพัฒนาแบบสอบถามและเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ		**										
3.การพัฒนาและทดสอบแบบสอบถาม		**	**									
4.การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณซึ่งใช้การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม				**	**							
5.การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม					**							
6.การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการจัดการสนทนากลุ่ม						**						
7.การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม							**					
8.การสรุปผลการวิจัยและจัดทำรายงานการวิจัย								**	**			
9.จัดทำและจัดส่งเอกสารเผยแพร่ผลการวิจัย (ถ่ายทอดผลการวิจัย)										**		
10.จัดเวทีถ่ายทอดผลการวิจัย											**	
11.สรุปผลการดำเนินงานตามแผนงานวิจัยทั้งหมด												**

ระยะเวลาที่ทำการวิจัย

ระยะเวลาของโครงการวิจัย 1 ปี

3.7 แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย

แผนถ่ายทอดผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมายในแผนงานวิจัยในครั้งนี้มีขั้นตอนและรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

3.7.1 จัดทำเอกสารเผยแพร่ผลการวิจัยของโครงการวิจัย จำนวนอย่างน้อย 150 ชุด

3.7.2 แจกเอกสารเผยแพร่ผลการวิจัยไปยังกลุ่มเป้าหมายและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวนอย่างน้อย 25-30 หน่วยงาน/ผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย โปรแกรมเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงราย, สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงราย, สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงราย, สำนักงานเกษตรอำเภอ จำนวน 18 แห่ง

3.7.3 เชิญกลุ่มเป้าหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมในเวทีการถ่ายทอดผลการวิจัย จำนวนอย่างน้อย 1 เวที โดยมีผู้เข้าร่วมประมาณอย่างน้อย 80-100 คน

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่องระบบการผลิตและการจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับเศรษฐกิจพอเพียงของระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายว่าอยู่ในระดับใด และเปรียบเทียบระดับเศรษฐกิจพอเพียงของระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย จำแนกตามประเภทกิจการและขนาดของวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนการศึกษาและวิเคราะห์หาต้นแบบของระบบการผลิตและการจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับเศรษฐกิจพอเพียงของระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายว่าอยู่ในระดับใด และเปรียบเทียบระดับเศรษฐกิจพอเพียงของระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย จำแนกตามประเภทกิจการและขนาดของวิสาหกิจชุมชน ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตารางประกอบคำบรรยาย โดยแบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของวิสาหกิจชุมชน โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ของแต่ละรายการ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาเกี่ยวกับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตามแนวทาง 11 ปฏิบัติ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเกณฑ์การวัดระดับความสอดคล้องในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของอภิชัย พันธเสน (อภิชัย พันธเสน, 2546) โดยมีเกณฑ์การวัดระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

- ระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับ A	ช่วงคะแนน 4.60 – 5.00
- ระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับ A-	ช่วงคะแนน 4.24 – 4.59
- ระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับ B+	ช่วงคะแนน 3.88 – 4.23
- ระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับ B	ช่วงคะแนน 3.52 – 3.87
- ระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับ B-	ช่วงคะแนน 3.16 – 3.51
- ระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับ C+	ช่วงคะแนน 2.80 – 3.15
- ระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับ C	ช่วงคะแนน 2.44 – 2.79
- ระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับ C-	ช่วงคะแนน 2.08 – 2.43
- ระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับ D+	ช่วงคะแนน 1.72 – 2.07
- ระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับ D	ช่วงคะแนน 1.36 – 1.71
- ระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับ D-	ช่วงคะแนน 1.00 – 1.35

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ของแต่ละรายการ พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบคำอธิบายว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยเพราะอะไร

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบระดับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย จำแนกตามประเภทกิจการและขนาดของวิสาหกิจชุมชน โดยใช้การทดสอบค่า t การทดสอบค่า F และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธี LSD

ส่วนที่ 2 ผลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ผลจากการสัมภาษณ์ ผู้นำของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ที่มีผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับดี และควรปรับปรุง และ/หรือวิสาหกิจชุมชนที่มีระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับ B + , B , C- และ D+ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 2 ผลจากการสนทนากลุ่ม ผู้นำของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ที่มีผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับดี และ/หรือที่มีระดับความสอดคล้องในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับ B ขึ้นไป และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1.1 ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับเศรษฐกิจพอเพียงของระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของวิสาหกิจชุมชน

ดังปรากฏตามตารางที่ 4.1 - 4.7

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของประเภทกิจการและขนาดวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

	รายการ	จำนวน(กลุ่ม)	ร้อยละ
ประเภทของวิสาหกิจชุมชน	ประเภทการผลิต	336	96.0
	ประเภทการบริการ	14	4.0
ขนาดของวิสาหกิจชุมชน	ขนาดเล็ก(สมาชิก7-50 คน)	198	56.6
	ขนาดกลาง(สมาชิก51-200คน)	101	28.9
	ขนาดใหญ่(สมาชิก201 คนขึ้นไป)	51	14.5
รวม		350	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายเป็นประเภทการผลิตร้อยละ 96.0 และประเภทการบริการร้อยละ 4.0 และเป็นวิสาหกิจชุมชนขนาดเล็กที่มีจำนวนสมาชิก 7-50 คน ร้อยละ 56.6 รองลงมาคือขนาดกลางที่มีจำนวนสมาชิก 51-200 คน ร้อยละ 28.9 5 และขนาดใหญ่ที่มีจำนวนสมาชิก 201 คนขึ้นไป ร้อยละ 14.5

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
เกิดจากกระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชน	122	18.6
เกิดจากการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของกลุ่ม	190	29.0
เกิดจากการชักชวนของผู้เ้า	180	27.4
เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน	164	25.0
รวม	656	100

จากตารางที่ 4.2 พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายมีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน เกิดจากการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของกลุ่ม ร้อยละ 29.0 รองลงมาคือ เกิดจากการชักชวนของผู้เ้า ร้อยละ 27.4 และ เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน ร้อยละ 25.0

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของสัดส่วนแหล่งที่มาของวัตถุดิบของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

รายการ	สัดส่วน	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
สัดส่วนแหล่งที่มาของวัตถุดิบในประเทศต่อ	มากกว่า	350	100.0
แหล่งที่มาจากต่างประเทศ	เท่ากัน	0	0
	น้อยกว่า	0	0
สัดส่วนแหล่งที่มาของวัตถุดิบในประเทศ	มากกว่า	211	60.29
ที่เป็นแหล่งที่มาในชุมชนต่อแหล่งที่มานอกชุมชน	เท่ากัน	50	14.28
	น้อยกว่า	89	25.43
รวม		350	100

จากตารางที่ 4.3 พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายมีสัดส่วนแหล่งที่มาของวัตถุดิบในประเทศมากกว่าแหล่งที่มาจากต่างประเทศ ร้อยละ 100.0 และเมื่อพิจารณาเฉพาะแหล่งที่มาของวัตถุดิบในประเทศพบว่า สัดส่วนที่เป็นแหล่งที่มาจากในชุมชนมากกว่านอกชุมชน ร้อยละ 60.29 รองลงมาคือ สัดส่วนเป็นแหล่งที่มาจากในชุมชนน้อยกว่านอกชุมชน ร้อยละ 25.43

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของสัดส่วนแหล่งที่มาของเครื่องมือ เครื่องจักร ของวิสาหกิจชุมชน
ในจังหวัดเชียงราย

รายการ	สัดส่วน	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
สัดส่วนแหล่งที่มาของเครื่องมือ เครื่องจักรในประเทศต่อ	มากกว่า	350	100.0
แหล่งที่มาจากต่างประเทศ	เท่ากัน	0	0
	น้อยกว่า	0	0
สัดส่วนแหล่งที่มาของเครื่องมือ เครื่องจักรในประเทศ	มากกว่า	159	45.43
ที่เป็นแหล่งที่มาในชุมชนต่อแหล่งที่มานอกชุมชน	เท่ากัน	22	6.28
	น้อยกว่า	169	48.29
รวม		350	100

จากตารางที่ 4.4 พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายมีสัดส่วนแหล่งที่มาของเครื่องมือ เครื่องจักรในประเทศมากกว่าแหล่งที่มาจากต่างประเทศ ร้อยละ 100.0 และเมื่อพิจารณาเฉพาะ แหล่งที่มาของวัตถุดิบในประเทศพบว่า สัดส่วนที่เป็นแหล่งที่มาจากในชุมชนน้อยกว่านอกชุมชน ร้อย ละ 48.29 รองลงมาคือ สัดส่วนที่เป็นแหล่งที่มาจากในชุมชนมากกว่านอกชุมชน ร้อยละ 45.43

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของสัดส่วนต้นทุนด้านเทคโนโลยีต่อต้นทุนการผลิตทั้งหมด
ของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

สัดส่วนต้นทุนด้านเทคโนโลยีต่อต้นทุนการผลิตทั้งหมด	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
สูงเกินไป	99	28.3
คืออยู่แล้ว	187	53.4
ต่ำเกินไป	64	18.3
รวม	350	100

จากตารางที่ 4.5 พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายมีสัดส่วนต้นทุนด้านเทคโนโลยีต่อ ต้นทุนการผลิตทั้งหมดคืออยู่แล้ว ร้อยละ 53.4 รองลงมาคือ สูงเกินไป ร้อยละ 28.3 และต่ำเกินไป ร้อยละ 18.3

ตารางที่ 4.6 จำนวนและร้อยละของสัดส่วนช่องทางการจัดจำหน่าย ของวิสาหกิจชุมชน
ในจังหวัดเชียงราย

	สัดส่วน	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
สัดส่วนตลาดในประเทศต่อตลาดต่างประเทศ	มากกว่า	350	100.0
	เท่ากัน	0	0
	น้อยกว่า	0	0
สัดส่วนตลาดในประเทศ ที่เป็นตลาดในชุมชนต่อตลาดนอกชุมชน	มากกว่า	196	56.0
	เท่ากัน	60	17.1
	น้อยกว่า	94	26.9
รวม		350	100

จากตารางที่ 4.6 พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายมีสัดส่วนตลาดในประเทศมากกว่าตลาดต่างประเทศ ร้อยละ 100.0 และเมื่อพิจารณาเฉพาะตลาดในประเทศพบว่ามีสัดส่วนตลาดในชุมชนมากกว่าตลาดนอกชุมชน ร้อยละ 56.0 รองลงมาคือ สัดส่วนตลาดในชุมชนน้อยกว่าตลาดนอกชุมชน ร้อยละ 26.9

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละของวิสาหกิจชุมชนที่ได้มีการจัดทำบัญชีที่สามารถตรวจสอบได้
ของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

การจัดทำบัญชี	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
มี	196	56.0
ไม่มี	154	44.0
รวม		350
		100

จากตารางที่ 4.7 พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายมีการจัดทำบัญชีที่สามารถตรวจสอบได้ ร้อยละ 56.0 และไม่มีมีการจัดทำบัญชีที่สามารถตรวจสอบได้ ร้อยละ 44.0

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาเกี่ยวกับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ของ
วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ตามแนวทาง 11 ปฏิบัติ ดังปรากฏในตาราง 4.8 – 4.9

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสอดคล้องในการประยุกต์ปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย จำแนกตามประเภทของวิสาหกิจ
ชุมชน

แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ประเภทการผลิต			ประเภทการบริการ			วิสาหกิจชุมชน		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.การใช้เทคโนโลยีถูกหลักวิชาการแต่ ราคาถูก	3.34	0.72	B-	3.25	0.74	B-	3.20	0.68	B-
1.ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีจาก นักวิชาการ หรือจากผู้มีประสบการณ์	3.26	1.22	B-	2.96	1.30	C+	3.01	1.21	C+
2.ใช้เทคโนโลยีการผลิตในประเทศทั้ง ในด้านเครื่องมือและช่างผู้ชำนาญการ	3.01	1.23	C+	2.67	1.09	C	2.74	1.11	C
3.ไม่เน้นการนำเข้าเทคโนโลยีจาก ต่างประเทศมาใช้	3.85	1.30	B	4.21	1.02	B+	3.93	1.11	B+
2.การใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่าง ประหยัด และมีประสิทธิภาพ	3.75	0.91	B	3.67	0.82	B	3.61	0.82	B
1.บุคลากรของกลุ่มปฏิบัติงานตรงกับ ความรู้ความสามารถ และมีความรู้จริง ในงานที่ทำ	3.68	1.04	B	3.58	0.72	B	3.53	0.83	B
2.มีการวางแผนการใช้วัตถุดิบ วัสดุและ อุปกรณ์การผลิต	3.68	1.04	B	3.50	1.06	B-	3.49	1.00	B-
3.กลุ่มได้มีการวางแผนการใช้จ่ายเงินของกลุ่ม	3.79	1.04	B	3.96	0.75	B+	3.78	0.85	B
4.กลุ่มได้มีการวางแผนการทำงานเป็น ขั้นเป็นตอน	3.79	0.99	B	3.92	0.83	B+	3.76	0.86	B
5.เครื่องจักรและแรงงานได้ทำการผลิต อย่างเต็มที่	3.22	1.24	B-	3.21	1.32	B-	3.12	1.23	C+
6.มีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และ มีการอนุรักษ์ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในชุมชน	3.76	1.07	B	3.83	0.96	B	3.70	0.97	B
7.มีการกำหนดขั้นตอนกระบวนการ ผลิตสินค้า/บริการที่ชัดเจน ก่อให้เกิด สินค้า/บริการที่มีคุณภาพ	3.76	1.06	B	3.17	1.27	B-	3.37	1.11	B-

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ประเภทการผลิต			ประเภทการบริการ			วิสาหกิจชุมชน		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
8. มีวิธีควบคุมกระบวนการผลิต เพื่อป้องกันความผิดพลาด	3.66	1.12	B	3.50	1.18	B-	3.48	1.10	B-
3. มีการเน้นความร่วมมือของสมาชิกเป็นหลัก	3.42	0.63	B-	3.38	0.58	B-	3.30	0.56	B-
1. การประกอบกิจการของกลุ่มเน้นให้สมาชิกดำเนินการเอง	3.93	1.06	B+	4.08	0.88	B+	3.91	0.92	B+
2. ใช้เครื่องจักรทดแทนแรงงานก็ต่อเมื่อมีความจำเป็น	3.00	1.31	C+	2.75	1.22	C	2.78	1.22	C
3. สัดส่วนเทคโนโลยีมีน้อยกว่าแรงงาน	3.27	1.15	B-	3.46	1.18	B-	3.27	1.12	B-
4. การมีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ	3.39	0.61	B-	3.33	0.76	B-	3.26	0.64	B-
1. การขยายการผลิตมาจากตลาดในชุมชนแบบค่อยเป็นค่อยไปจนมีความมั่นคงแล้วจึงขยายไปตลาดนอกชุมชนที่อยู่ในประเทศ และต่างประเทศตามลำดับ	3.51	1.11	B-	3.42	1.38	B-	3.37	1.20	B-
2. ตลาดภายนอกชุมชนสามารถรองรับผลผลิตส่วนเกินจากตลาดภายในชุมชนได้ตลอด	3.31	1.12	B-	3.04	1.27	C+	3.08	1.15	C+
3. มีการรักษาการผลิตเพื่อจำหน่ายในชุมชนมากกว่านอกชุมชน	3.55	1.14	B	3.29	1.37	B-	3.32	1.21	B-
4. ไม่เน้นการผลิตจำนวนมากๆ เพื่อให้ได้ต้นทุนต่อหน่วยต่ำลงเรื่อยๆ	2.73	1.21	C	3.13	1.33	C+	2.83	1.22	C+
5. การไม่โลภมากไม่เน้นกำไรระยะสั้น	3.27	0.62	B-	3.46	0.66	B	3.27	0.59	B-
1. การประกอบการของกลุ่มทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น และพอกินพอใช้ในครอบครัว	3.64	1.11	B	3.71	1.04	B	3.58	1.03	B

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ประเภทการผลิต			ประเภทการบริการ			วิสาหกิจชุมชน		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
2.ภายหลังจากที่กลุ่มได้มีการสะสมทุนได้จำนวนหนึ่ง หากต้องขยายกิจการและมีสถาบันการเงินมาให้กู้ยืม ท่านคิดว่าน่าจะเอาเงินที่กลุ่มสะสมไว้มาลงทุนแทนการกู้ยืมจากสถาบันการเงิน	3.48	1.16	B-	3.38	1.38	B-	3.33	1.22	B-
3.เมื่อได้มีการลงทุนตามแผนแล้ว หากมีคำสั่งซื้อเพิ่มจากลูกค้า กลุ่มจะเพิ่มวงเงินเชื่อจากแหล่งเงินทุนภายนอกก็ต่อเมื่อมีความสามารถในการชำระหนี้	2.67	1.17	C	2.96	1.30	C+	2.72	1.19	C
6.มีความซื่อสัตย์ สุจริตในการประกอบการ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น	3.18	0.64	B-	3.50	0.59	B-	3.24	0.57	B-
1.มีการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์แก่สมาชิกและกำหนดวิธีการที่แน่นอน	3.69	1.11	B	4.25	0.68	A-	3.87	0.85	B
2.มีการจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการให้แก่สมาชิก	3.54	1.09	B	3.88	0.99	B+	3.61	0.99	B
3.การลดค่าใช้จ่ายการประกอบการลง กลุ่มจะไม่กวดราคาตัววัตถุดิบลง แต่จะพยายามตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออก	2.34	1.04	C-	2.54	1.06	C	2.34	1.00	C-
7.มีการเน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีสินค้าและบริการที่หลากหลาย	3.11	0.69	C+	3.00	0.72	C+	2.96	0.66	C+
1.เครื่องจักร เครื่องมือที่กลุ่มมีอยู่ สามารถปรับเปลี่ยนไปผลิตสินค้าอื่นได้ง่าย	2.78	1.36	C	2.54	1.25	C	2.56	1.26	C
2.วัสดุการผลิต เครื่องมือ เครื่องจักร สามารถทดแทนจากแหล่งใกล้ได้	3.24	1.17	B-	2.96	1.23	C+	3.00	1.15	C+
3.การจัดหาวัตถุดิบส่วนใหญ่ สามารถหาได้จากแหล่งใกล้ และมีให้เลือกมาก พร้อมคลังจัดเก็บ	3.47	1.12	B-	3.04	1.27	B-	3.16	1.15	B-

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ประเภทการผลิต			ประเภทการบริการ			วิสาหกิจชุมชน		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
4.การที่กลุ่มมีผลิตภัณฑ์น้อยชนิด ย่อมควบคุมง่ายกว่า และคุมสต็อกไม่ยุ่งยาก แต่อาจมีความเสี่ยงหากสินค้าหรือบริการประสบปัญหาด้านการผลิตหรือด้านการตลาด	2.49	1.09	C	2.92	1.38	C+	2.61	1.19	C
8.การพยายามไม่ก่อหนี้เงินเกินความสามารถในการบริหารจัดการ	3.37	0.76	B-	3.46	0.88	B-	3.32	0.77	B-
1.ถ้ากลุ่มมีความจำเป็นต้องขอสินเชื่อไม่ควรขอมากเกินไปเกินความต้องการ และคำนึงถึงความสามารถในการชำระคืนได้ตามกำหนด	3.48	1.31	B-	3.50	1.29	B-	3.39	1.25	B-
2.ในการขายธุรกิจทุกครั้งกลุ่มพยายามจะไม่ใช้เงินทุนจากการขอสินเชื่อจากแหล่งเงินทุนภายนอก	2.79	1.19	C	2.83	1.37	C+	2.71	1.23	C
9.การใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น และตอบสนองตลาดในท้องถิ่น	3.21	0.61	B-	3.30	0.71	B-	3.20	0.61	B-
1.การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของท่านมีการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น	3.51	1.14	B-	3.46	1.14	B-	3.50	1.14	B-
2.ถ้าขายสินค้าแก่ตลาดต่างประเทศได้กำไรกว่าขายในท้องถิ่น กลุ่มมีแนวโน้มที่แบ่งไปขายต่างประเทศก็ต่อเมื่อเกินความต้องการในประเทศแล้ว	2.90	1.24	C+	3.13	1.30	C+	2.92	1.22	C+
10.การรวมกลุ่มและร่วมทุนของคนในชุมชน	3.41	0.67	B-	3.54	0.51	B	3.38	0.54	B-
1.สัดส่วนของสมาชิกมาจากในชุมชนที่กลุ่มตั้งอยู่มากกว่านอกชุมชน	3.33	1.14	B-	3.92	0.93	B+	3.53	0.99	B
2.สัดส่วนที่ชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการเองเป็นเท่าใด	3.40	1.12	B-	3.63	0.82	B	3.42	0.92	B-
3.ดำเนินการโดยใช้ทุนในชุมชนเป็นหลัก ได้แก่ สินทรัพย์ เงิน แรงงาน ทรัพยากร ภูมิปัญญา เป็นต้น	3.68	1.11	B	3.75	0.94	B	3.62	0.98	B

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ประเภทการผลิต			ประเภทการบริการ			วิสาหกิจชุมชน		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
4. มีระบบการสร้างขวัญ กำลังใจ ความพึงพอใจ การจัดสวัสดิการอย่างเหมาะสม ทั้งถึงเป็นธรรมและสมาชิกมีความพึงพอใจ	3.74	1.03	B	3.63	0.92	B	3.59	0.93	B
5. กลุ่มของท่านมีความคิดเห็นว่สมาชิกควรมาจากคนในชุมชนที่มีวิถีชีวิตเหมือนกันมีความผูกพันกันดีกว่ามาจากหลากหลายชุมชน	2.88	1.18	C+	2.75	1.07	C	2.72	1.08	C
11.มีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสืบทอดต่อคนรุ่นหลัง	3.57	0.79	B	3.79	0.72	B	3.58	0.71	B
1. มีการรวบรวม ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.61	1.17	B	3.83	1.13	B	3.62	1.10	B
2. มีการเรียนรู้จากการดำเนินการจนทราบศักยภาพของตนเองและของกลุ่ม	3.62	1.03	B	3.96	0.81	B+	3.69	0.87	B
3. มีการเรียนรู้เพิ่มเติมจากภายนอก เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน เป็นต้น ทำให้สมาชิกมีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการทำงานเพิ่มขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนา และถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้	3.41	1.07	B-	3.50	1.06	B-	3.36	1.02	B-
4. มีการริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน	3.48	1.08	B-	3.54	0.98	B	3.41	0.98	B-
5. กลุ่มของท่านให้ความสำคัญกับการทำสื่อการเรียนรู้สู่คนรุ่นหลัง	3.60	1.12	B	3.67	1.17	B	3.54	1.10	B
6. กลุ่มของท่านมีความเห็นว่าภูมิปัญญาเป็นสิ่งที่ควรจะต้องถ่ายทอดแก่คนรุ่นหลังเพื่อไม่ให้สูญหายไป	3.29	1.32	B-	3.58	1.53	B	3.34	1.38	B-
รวมแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 11 ปฏิบัติ	3.36	0.56	B-	3.42	0.50	B-	3.29	0.48	B-

จากตารางที่ 4.8 พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายทุกประเภท โดยรวมมีระดับความสอดคล้องในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ระดับ B- เมื่อพิจารณาตามแนวทางปฏิบัติแต่ละข้อพบว่า อยู่ในระดับ B ได้แก่ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ และมีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสืบทอดต่อคนรุ่นหลัง รองลงมาคือ ระดับ B- ได้แก่ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีถูกหลักวิชาการแต่ราคาถูก มีการเน้นความร่วมมือของสมาชิกเป็นหลัก การมีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ การไม่โลภมากไม่เน้นกำไรระยะสั้น มีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น การพยายามไม่ก่อนั้นเงินเกินความสามารถในการบริหารจัดการ การรวมกลุ่มและร่วมทุนของคนในชุมชน และการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นและตอบสนองตลาดในท้องถิ่น ส่วนระดับ C+ ได้แก่ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับ การเน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีสินค้าและบริการที่หลากหลาย

จากการพิจารณาแยกตามประเภทพบว่า วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายประเภทการผลิต โดยรวมมีระดับความสอดคล้องในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ระดับ B- เมื่อพิจารณาตามแนวทางปฏิบัติแต่ละข้อพบว่า อยู่ในระดับ B ได้แก่ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ และมีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสืบทอดต่อคนรุ่นหลัง รองลงมาคือ ระดับ B- ได้แก่ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีถูกหลักวิชาการแต่ราคาถูก มีการเน้นความร่วมมือของสมาชิกเป็นหลัก การมีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ การไม่โลภมากไม่เน้นกำไรระยะสั้น มีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น การพยายามไม่ก่อนั้นเงินเกินความสามารถในการบริหารจัดการ และการรวมกลุ่มและร่วมทุนของคนในชุมชน และการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น และตอบสนองตลาดในท้องถิ่น ส่วนระดับ C+ ได้แก่ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับ การเน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีสินค้าและบริการที่หลากหลาย

ส่วนวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายประเภทการบริการ โดยรวมมีระดับความสอดคล้องในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ระดับ B- เมื่อพิจารณาตามแนวทางปฏิบัติแต่ละข้อพบว่า อยู่ในระดับ B ได้แก่ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ การไม่โลภมากไม่เน้นกำไรระยะสั้น การรวมกลุ่มและร่วมทุนของคนในชุมชน และมีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสืบทอดต่อคนรุ่นหลัง รองลงมาคือ ระดับ B- ได้แก่ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีถูกหลักวิชาการแต่ราคาถูก มีการเน้นความร่วมมือของสมาชิกเป็นหลัก การมีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ มีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น การพยายามไม่ก่อนั้นเงินเกินความสามารถในการบริหารจัดการ และการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นและตอบสนองตลาดในท้องถิ่น ระดับ C+ ได้แก่ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับ การเน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีสินค้าและบริการที่หลากหลาย

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสอดคล้องในการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย จำแนกตามขนาดของวิสาหกิจชุมชน

แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ขนาดเล็ก (สมาชิก 7-50 คน)			ขนาดกลาง (สมาชิก 51-200 คน)			ขนาดใหญ่ (สมาชิก 201 คนขึ้นไป)			วิสาหกิจชุมชนทุก ขนาด		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.การใช้เทคโนโลยีถูกหลัก วิชาการแต่ราคาถูก	3.31	0.72	B-	3.33	0.63	B-	3.43	0.78	B-	3.34	0.72	B-
1.ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยี จากนักวิชาการ หรือจากผู้มี ประสบการณ์	3.11	1.17	C+	3.44	1.20	B-	3.45	1.27	B-	3.24	1.23	B-
2.ใช้เทคโนโลยีการผลิตใน ประเทศทั้งในด้านการเครื่องมือ และช่างผู้ชำนาญการ	2.97	1.22	C+	2.97	1.28	C+	3.10	1.28	C+	2.99	1.23	C+
3.ไม่เน้นการนำเข้าเทคโนโลยี จากต่างประเทศมาใช้	4.01	1.27	B+	3.57	1.39	B	3.75	1.25	B	3.88	1.28	B+
2.การใช้ทรัพยากรทุกชนิด อย่างประหยัด และ มีประสิทธิภาพ	3.67	0.92	B	3.81	0.90	B	3.48	0.90	B-	3.74	0.90	B
1.บุคลากรของกลุ่มปฏิบัติงาน ตรงกับความรู้ความสามารถ และมีความรู้จริงในงานที่ทำ	3.69	0.99	B	3.61	1.08	B	3.59	1.02	B	3.67	1.02	B
2.มีการวางแผนการใช้วัตถุดิบ วัสดุและอุปกรณ์การผลิต	3.63	1.04	B	3.72	1.05	B	3.65	1.07	B	3.67	1.04	B
3.กลุ่มได้มีการวางแผนการใช้ เงินของกลุ่ม	3.71	1.07	B	3.78	1.05	B	3.98	0.84	B+	3.80	1.02	B
4.กลุ่มได้มีการวางแผนการ ทำงานเป็นขั้นเป็นตอน	3.68	1.01	B	3.94	0.96	B+	3.88	0.95	B+	3.80	0.98	B
5.เครื่องจักรและแรงงานได้ทำ การผลิตอย่างเต็มที่	3.22	1.24	B-	3.18	1.27	B-	3.33	1.21	B-	3.22	1.24	B-
6.มีการใช้ทรัพยากรอย่าง ประหยัด และมีการอนุรักษ์ พื้นที่สิ่งแวดล้อมในชุมชน	3.68	1.07	B	3.83	1.05	B	3.92	1.04	B+	3.77	1.06	B

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ขนาดที่หนึ่ง (สมาชิก 7-20 คน)			ขนาดที่สอง (สมาชิก 21-40 คน)			ขนาดที่สี่ (สมาชิก 61 คนขึ้นไป)			วิสาหกิจชุมชนทุก ขนาด		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	7.มีการกำหนดขั้นตอนกระบวนการผลิตสินค้า/บริการที่ชัดเจน ก่อให้เกิดสินค้า/บริการที่มีคุณภาพ	3.69	1.09	B	3.75	1.06	B	3.63	1.18	B	3.72	1.09
8.มีวิธีควบคุมกระบวนการผลิต เพื่อป้องกันความผิดพลาด	3.61	1.12	B	3.72	1.14	B	3.55	1.14	B	3.65	1.12	B
3.มีการเน้นความร่วมมือของสมาชิกเป็นหลัก	3.38	0.64	B-	3.44	0.60	B-	3.47	0.61	B-	3.42	0.62	B-
1.การประกอบกิจการของกลุ่มเน้นให้สมาชิกดำเนินการเอง	3.91	1.05	B+	3.90	0.97	B+	3.92	1.13	B+	3.94	1.05	B+
2.ใช้เครื่องจักรทดแทนแรงงานที่ต่อเมื่อมีความจำเป็น	2.81	1.31	C+	3.08	1.21	C+	3.27	1.31	B-	2.98	1.30	C+
3.สัดส่วนเทคโนโลยีมีน้อยกว่าแรงงาน	3.39	1.13	B-	3.25	1.15	B-	3.00	1.17	C+	3.28	1.15	B-
4.การมีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ	3.35	0.64	B-	3.43	0.60	B-	3.14	0.64	C+	3.39	0.62	B-
1. การขยายการผลิตมาจากตลาดในชุมชนแบบค่อยเป็นค่อยไปจนมีความมั่นคงแล้วจึงขยายไปตลาดนอกชุมชนที่อยู่ในประเทศ และต่างประเทศตามลำดับ	3.42	1.11	B-	3.53	1.10	B	3.57	1.25	B	3.50	1.13	B-
2. ตลาดภายนอกชุมชนสามารถรองรับผลผลิตส่วนเกินจากตลาดภายในชุมชนได้ตลอด	3.24	1.11	B-	3.42	1.16	B-	3.27	1.22	B-	3.29	1.13	B-

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ขนาดที่หนึ่ง (สมาชิก 7-20 คน)			ขนาดที่สอง (สมาชิก 21-40 คน)			ขนาดที่สี่ (สมาชิก 61 คนขึ้นไป)			วิสาหกิจชุมชนทุก ขนาด		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
3. มีการรักษาการผลิตเพื่อ จำหน่ายในชุมชนมากกว่านอก ชุมชน	3.54	1.08	B	3.44	1.20	B-	3.57	1.33	B	3.53	1.15	B
4. ไม่เน้นการผลิตจำนวนมากๆ เพื่อให้ได้ต้นทุนต่อหน่วยต่ำลง เรื่อยๆ	2.78	1.21	C	2.79	1.21	C	2.67	1.26	C	2.75	1.22	C
5. การไม่โลภมากไม่เห็นกำไร ระยะสั้น	3.25	0.63	B-	3.39	0.55	B-	3.15	0.76	C+	3.29	0.63	B-
1. การประกอบการของกลุ่มทำ ให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น และ พอกินพอใช้ในครอบครัว	3.61	1.07	B	3.76	1.07	B	3.65	1.25	B	3.65	1.10	B
2. ภายหลังจากที่กลุ่มได้มีการ สะสมทุนได้จำนวนหนึ่ง หาก ต้องขยายกิจการและมีสถาบัน การเงินมาให้กู้ยืม ท่านคิดว่าน่าจะ เอาเงินที่กลุ่มสะสมไว้มาลงทุน แทนการกู้ยืมจากสถาบันการเงิน	3.40	1.18	B-	3.61	1.06	B	3.53	1.35	B	3.47	1.17	B-
3. เมื่อได้มีการลงทุนตามแผน แล้ว หากมีคำสั่งซื้อเพิ่มจากลูกค้า กลุ่มจะเพิ่มวงเงินเชื่อจากแหล่ง เงินทุนภายนอกก็ต่อเมื่อมี ความสามารถในการชำระหนี้	2.76	1.19	C	2.61	1.08	C	2.63	1.26	C	2.69	1.18	C
6. มีความซื่อสัตย์ สุจริตในการ ประกอบการ ไม่เอาर्डเอาเปรียบ ผู้อื่น	3.17	0.66	B-	3.19	0.57	B-	3.14	0.59	C+	3.21	0.64	B-
1. มีการจัดสรรรายได้และ ผลประโยชน์แก่สมาชิก และ กำหนดวิธีการที่แน่นอน	3.62	1.11	B	3.72	0.95	B	4.04	1.13	B+	3.73	1.09	B

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ขนาดที่หนึ่ง (สมาชิก 7-20 คน)			ขนาดที่สอง (สมาชิก 21-40 คน)			ขนาดที่สี่ (สมาชิก 61 คนขึ้นไป)			วิสาหกิจชุมชนทุก ขนาด		
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
2. มีการจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการให้แก่สมาชิก	3.46	1.08	B-	3.51	1.10	B-	3.71	1.08	B	3.56	1.08	B
3. การลดค่าใช้จ่ายการประกอบการลงกลุ่มจะไม่กดดันราคาตัววัตถุดิบลง แต่จะพยายามตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออก	2.37	1.10	C-	2.28	0.95	C-	2.31	0.91	C-	2.35	1.04	C-
7. มีการเน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีสินค้าและบริการที่หลากหลาย	3.05	0.68	C+	3.14	0.68	C+	3.12	0.74	C+	3.11	0.70	C+
1. เครื่องจักร เครื่องมือที่กลุ่มมีอยู่สามารถปรับเปลี่ยนไปผลิตสินค้าอื่นได้ง่าย	2.58	1.31	C	2.97	1.27	C+	2.92	1.45	C+	2.76	1.35	C
2. วัสดุการผลิต เครื่องมือเครื่องจักรสามารถหาทดแทนจากแหล่งใกล้เคียงได้	3.15	1.17	C+	3.29	1.14	B-	3.24	1.26	B-	3.22	1.17	B-
3. การจัดหาวัตถุดิบส่วนใหญ่สามารถหาได้จากแหล่งใกล้เคียงและมีให้เลือกมากพร้อมคลังจัดเก็บ	3.37	1.17	B-	3.51	0.96	B-	3.53	1.14	B	3.44	1.13	B-
4. การที่กลุ่มมีผลิตภัณฑ์น้อยชนิด ย่อมควบคุมง่ายกว่า และคุมสต็อกไม่ยุ่งยาก แต่อาจมีความเสี่ยงหากสินค้าหรือบริการประสบปัญหาด้านการผลิตหรือด้านการตลาด	2.57	1.17	C	2.58	1.02	C	2.29	1.14	C-	2.52	1.12	C

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ขนาดที่หนึ่ง (สมาชิก 7-20 คน)			ขนาดที่สอง (สมาชิก 21-40 คน)			ขนาดที่สี่ (สมาชิก 61 คนขึ้นไป)			วิสาหกิจชุมชนทุก ขนาด		
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
8.การพยายามไม่ก่อหนี้เงินเกิน ความสามารถในการบริหาร จัดการ	3.39	0.77	B-	3.15	0.74	C+	3.14	0.79	C+	3.15	0.77	C+
1.ถ้ากลุ่มมีความจำเป็นต้องขอ สินเชื่อไม่ควรขอมากเกินความ ต้องการ และ คำนึง ถึง ความสามารถในการชำระคืน ได้ตามกำหนด	3.41	1.37	B-	3.54	1.15	B	3.63	1.33	B	3.48	1.31	B-
2. ในการขยายธุรกิจทุกครั้ง กลุ่มพยายามจะไม่ใช้เงินทุน จากการขอสินเชื่อจากแหล่ง เงินทุนภายนอก	2.89	1.23	C+	2.78	1.01	C+	2.57	1.25	C	2.79	1.20	C
9.การใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น และ ตอบสนองตลาดในท้องถิ่น	3.15	0.73	C+	3.14	0.69	C+	3.15	0.64	C+	3.14	0.70	C+
1. การดำเนินงานวิสาหกิจ ชุมชนของท่านมีการใช้วัตถุดิบ ในท้องถิ่น	3.27	1.17	B-	3.65	0.95	B	3.61	1.20	B	3.45	1.14	B-
2. ถ้าขายสินค้าแก่ตลาด ต่างประเทศได้กำไรกว่าขายใน ท้องถิ่น กลุ่มมีแนวโน้มที่แบ่ง ไปขายต่างประเทศก็ต่อเมื่อเกิน ความต้องการในประเทศแล้ว	2.97	1.32	C+	2.74	1.05	C	2.63	1.22	C	2.82	1.25	C+
10.การรวมกลุ่มและร่วมทุน ของคนในชุมชน	3.53	0.67	B	3.52	0.63	B	3.53	0.58	B	3.42	0.66	B-
1. สัดส่วนของสมาชิกมาจาก ในชุมชนที่กลุ่มตั้งอยู่มากกว่า นอกชุมชน	3.24	1.19	B-	3.40	1.00	B-	3.71	1.06	B	3.37	1.13	B-

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ขนาดที่หนึ่ง (สมาชิก 7-20 คน)			ขนาดที่สอง (สมาชิก 21-40 คน)			ขนาดที่สี่ (สมาชิก 61 คน ขึ้นไป)			วิสาหกิจชุมชนทุก ขนาด		
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
2. สัดส่วนที่ชุมชนเป็นเจ้าของ และเป็นผู้ดำเนินการเองเป็น เท่าใด	3.28	1.13	B-	3.38	0.97	B-	3.76	1.12	B	3.42	1.10	B-
3. ดำเนินการ โดยใช้ทุนใน ชุมชนเป็นหลัก ได้แก่ สินทรัพย์ เงิน แรงงาน ทรัพยากร ภูมิปัญญา เป็นต้น	3.62	1.11	B	3.67	1.11	B	3.88	1.01	B+	3.69	1.10	B
4. มีระบบการสร้างขวัญ กำลังใจ ความพึงพอใจ การจัด สวัสดิการอย่างเหมาะสม ทั่วถึงเป็นธรรมและสมาชิกมี ความพึงพอใจ	3.59	1.09	B	3.83	0.82	B	3.90	0.94	B+	3.73	1.02	B
5. กลุ่มของท่านมีความคิดเห็น ว่าสมาชิกควรมาจากคนใน ชุมชนที่มีวิถีชีวิตเหมือนกันมี ความผูกพันกันดีกว่ามาจาก หลากหลายชุมชน	3.07	1.20	C+	2.60	0.93	C	2.53	1.17	C	2.87	1.17	C+
11. มีกระบวนการเรียนรู้อย่าง ต่อเนื่อง และสืบทอดต่อกันรุ่น หลัง	3.51	0.83	B-	3.52	0.73	B-	3.53	0.75	B-	3.54	0.79	B-
1. มีการรวบรวม ถ่ายทอดและ แลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.49	1.21	B-	3.63	1.04	B	3.86	1.22	B	3.63	1.17	B
2. มีการเรียนรู้จากการ ดำเนินการจนทราบศักยภาพ ของตนเองและของกลุ่ม	3.56	0.99	B	3.65	1.00	B	3.71	1.17	B	3.65	1.02	B

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ขนาดที่หนึ่ง (สมาชิก 7-20 คน)			ขนาดที่สอง (สมาชิก 21-40 คน)			ขนาดที่สี่ (สมาชิก 61 คนขึ้นไป)			วิสาหกิจชุมชนทุก ขนาด		
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
3. มีการเรียนรู้เพิ่มเติมจากภายนอก เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน เป็นต้น ทำให้สมาชิกมีความรู้ความสามารถ และทักษะในการทำงานเพิ่มขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้	3.30	1.10	B-	3.49	0.98	B-	3.51	0.97	B-	3.42	1.07	B-
4. มีการริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน	3.39	1.13	B-	3.43	0.95	B-	3.59	0.98	B	3.49	1.07	B-
5. กลุ่มของท่านให้ความสำคัญกับการทำสื่อการเรียนรู้สู่คนรุ่นหลัง	3.48	1.14	B-	3.68	1.02	B	3.71	1.15	B	3.60	1.12	B
6. กลุ่มของท่านมีความเห็นว่าภูมิปัญญาเป็นสิ่งที่ควรจะถ่ายทอดแก่คนรุ่นหลังเพื่อไม่ให้สูญหายไป	3.43	1.27	B-	3.18	1.36	B-	3.22	1.36	B-	3.31	1.33	B-
รวมแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.32	0.57	B-	3.39	0.52	B-	3.41	0.57	B-	3.36	0.56	B-

11 ปฏิบัติ

จากตารางที่ 4.9 พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายทุกขนาดโดยรวมมีระดับความสอดคล้องในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ระดับ B- เมื่อพิจารณาตามแนวทางปฏิบัติแต่ละข้อ พบว่า อยู่ในระดับ B ได้แก่ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ รองลงมาคือ ระดับ B- ได้แก่ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีถูกหลักวิชาการแต่ราคาถูก มีการเน้นความร่วมมือของสมาชิกเป็นหลัก การมีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ การไม่โลภมากไม่เน้นกำไรระยะสั้น มีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการณ์

เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น การรวมกลุ่มและร่วมทุนของคนในชุมชน และมีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสืบทอดต่อคนรุ่นหลัง ระดับ C+ ได้แก่ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับ การเน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีสินค้าและบริการที่หลากหลายการพยายามไม่ก่อกวนเงินเกินความสามารถในการบริหารจัดการ การใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นและตอบสนองตลาดในท้องถิ่น

จากการพิจารณาแยกตามขนาดพบว่า วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายขนาดเล็กระดับที่มีจำนวนสมาชิก 7-50 คนโดยรวมมีระดับความสอดคล้องในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ระดับ B- เมื่อพิจารณาตามแนวทางปฏิบัติแต่ละข้อพบว่า อยู่ในระดับ B ได้แก่ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ และการรวมกลุ่มและร่วมทุนของคนในชุมชน รองลงมาคือ ระดับ B- ได้แก่ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีถูกหลักวิชาการแต่ราคาถูก มีการเน้นความร่วมมือของสมาชิกเป็นหลัก การมีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ การไม่โลภมากไม่เน้นกำไรระยะสั้น มีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น การพยายามไม่ก่อกวนเงินเกินความสามารถในการบริหารจัดการ และมีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสืบทอดต่อคนรุ่นหลัง และ ระดับ C+ ได้แก่ มีการเน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีสินค้าและบริการที่หลากหลาย และการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นและตอบสนองตลาดในท้องถิ่น

ส่วนขนาดกลางที่มีจำนวนสมาชิก 51-200 คนโดยรวมมีระดับความสอดคล้องในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ระดับ B- เมื่อพิจารณาตามแนวทางปฏิบัติแต่ละข้อพบว่า อยู่ในระดับ B ได้แก่ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ และการรวมกลุ่มและร่วมทุนของคนในชุมชน รองลงมาคือ ระดับ B- ได้แก่ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีถูกหลักวิชาการแต่ราคาถูก มีการเน้นความร่วมมือของสมาชิกเป็นหลัก การมีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ การไม่โลภมากไม่เน้นกำไรระยะสั้น มีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น และมีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสืบทอดต่อคนรุ่นหลัง และ ระดับ C+ ได้แก่ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการเน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีสินค้าและบริการที่หลากหลาย การพยายามไม่ก่อกวนเงินเกินความสามารถในการบริหารจัดการ และการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น และตอบสนองตลาดในท้องถิ่น

และขนาดใหญ่ที่มีจำนวนสมาชิก 201 คนขึ้นไปโดยรวมมีระดับความสอดคล้องในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ระดับ B- เมื่อพิจารณาตามแนวทางปฏิบัติแต่ละข้อพบว่า อยู่ในระดับ B ได้แก่ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการรวมกลุ่มและร่วมทุนของคนในชุมชน รองลงมาคือ ระดับ B- ได้แก่ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีถูกหลักวิชาการแต่ราคาถูก การใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ การเน้นความร่วมมือของสมาชิกเป็นหลัก และมีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสืบทอดต่อคนรุ่นหลัง และ ระดับ C+ ได้แก่ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการมีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ การไม่โลภมากไม่เน้นกำไรระยะสั้น มีความซื่อสัตย์

สุจริตในการประกอบการไม่เอาเปรียบผู้อื่น มีการเน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีสินค้าและบริการที่หลากหลาย การพยายามไม่ก่อกวนเกินความสามารถในการบริหารจัดการ และการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นและตอบสนองตลาดในท้องถิ่น

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ดังปรากฏในตาราง 4.10 – 4.23

ตารางที่ 4.10 จำนวน และร้อยละของความหมายเศรษฐกิจพอเพียงตามความเข้าใจของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

ความหมายเศรษฐกิจพอเพียง	จำนวน	ร้อยละ
การทำบัญชีครัวเรือน ใช้สอยอย่างประหยัด เก็บออมให้พออยู่พอกิน	112	43.58
การวางแผนครอบครัวอยู่แบบพอเพียง พออยู่ พอกิน พอใช้	94	36.57
การพึ่งพาตนเอง ไม่มีหนี้	24	9.34
การเดินทางสายกลาง	10	3.89
การไม่เบียดเบียนผู้อื่นแบ่งปันกัน	9	3.51
การประยุกต์ใช้กับทุกอาชีพ	8	3.11
รวม	257	100

จากตารางที่ 4.10 พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายมีความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงคือ การทำบัญชีครัวเรือน ใช้สอยอย่างประหยัด เก็บออมให้พออยู่พอกิน ร้อยละ 43.58 รองลงมาคือ การวางแผนครอบครัวอยู่แบบพอเพียง พออยู่ พอกิน พอใช้ ร้อยละ 36.57 และการพึ่งพาตนเอง ไม่มีหนี้ ร้อยละ 9.34

ตารางที่ 4.11 จำนวน และร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
นำมาใช้ได้	333	95.1
นำมาใช้ไม่ได้	17	4.9
รวม	350	100

จากตารางที่ 4.11 พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายมีความคิดเห็นที่สามารถนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ ร้อยละ 95.1 โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมี

เหตุผลส่วนใหญ่คือ สามารถอยู่อย่างพอเพียง และสามารถนำวัตถุดิบในชุมชนมาดัดแปลงในการทำงานของกลุ่มเพื่อลดต้นทุนการผลิต รองลงมาคือ การสร้างงานให้กับชุมชนหรือกลุ่ม และมีรายได้เสริม และเกิดการปรองดองสามัคคีในชุมชน ส่วนที่เห็นว่าเป็นว่าไม่สามารถนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ ร้อยละ 4.9 โดยมีเหตุผลคือ วัตถุดิบไม่เพียงพอ ต้องซื้อจากที่อื่น มีราคาแพง และสมาชิกไม่มีความพร้อมในการดำเนินงาน

ตารางที่ 4.12 จำนวน และร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิตของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

ความคิดเห็น	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
เห็นด้วย	299	85.4
ไม่เห็นด้วย	23	6.6
ไม่มีความเห็น	28	8.0
รวม	350	100

จากตารางที่ 4.12 พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายเห็นด้วยเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิตของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 85.4 เพราะเป็นการลดต้นทุนการผลิต ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย และทำให้เพิ่มปริมาณผลผลิต ส่วนที่ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 6.6 และไม่มีความเห็น ร้อยละ 8.0

ตารางที่ 4.13 จำนวน และร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุดของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

ความคิดเห็น	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
เห็นด้วย	326	93.1
ไม่เห็นด้วย	8	2.3
ไม่มีความเห็น	16	4.6
รวม	350	100

จากตารางที่ 4.13 พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายเห็นด้วยเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 93.1 เพราะเป็นการลดต้นทุนการผลิต ประหยัดค่าใช้จ่าย ทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัดควรใช้อย่างประหยัดเพื่อที่ทรัพยากรจะได้สมบูรณ์ใช้ได้ยาวนาน ส่วนที่ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 2.3 และไม่มีความเห็น ร้อยละ 4.6

ตารางที่ 4.14 จำนวน และร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการที่เน้นความร่วมมือของสมาชิกเป็นหลัก และเน้นการจ้างงานในชุมชน โดยไม่นำเทคโนโลยีมาทดแทนแรงงาน ยกเว้นกรณีที่มีความจำเป็น ของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

ความคิดเห็น	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
เห็นด้วย	314	89.7
ไม่เห็นด้วย	18	5.1
ไม่มีความเห็น	18	5.1
รวม	350	100

จากตารางที่ 4.14 พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายเห็นด้วยเกี่ยวกับการดำเนินการที่เน้นความร่วมมือของสมาชิกเป็นหลัก และเน้นการจ้างงานในชุมชน โดยไม่นำเทคโนโลยีมาทดแทนแรงงาน ยกเว้นกรณีที่มีความจำเป็น ร้อยละ 89.7 เพราะทำให้คนในชุมชนมีงานทำ ก่อให้เกิดรายได้ในชุมชน เสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน และการเรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม ตลอดจนค่าจ้างแรงงานในชุมชนมีราคาถูก ส่วนที่ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 5.1 เพราะแรงงานในชุมชนขาดแคลนและไม่มีความสามารถ และไม่มีความเห็น ร้อยละ 5.1

ตารางที่ 4.15 จำนวน และร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนการผลิตให้เหมาะสมกับ
ความสามารถในการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

ความคิดเห็น	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
เห็นด้วย	275	78.6
ไม่เห็นด้วย	21	6.0
ไม่มีความเห็น	54	15.4
รวม	350	100

จากตารางที่ 4.15 พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายเห็นด้วยเกี่ยวกับการวางแผนการผลิตให้เหมาะสมกับความสามารถในการบริหารจัดการ ร้อยละ 78.6 เพราะทำงานต้องมีการวางแผนจึงจะทำให้งานที่ได้มีประสิทธิภาพสูงสุด ทำให้การผลิตมีความสอดคล้องกับการพัฒนาบริหารต่างๆ และทำให้กิจการเจริญเติบโตอย่างมั่นคง ส่วนที่ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 6.0 เพราะสมาชิกยังไม่มีความรู้ความสามารถในการวางแผนเชิงธุรกิจ และไม่มีความเห็น ร้อยละ 15.4

ตารางที่ 4.16 จำนวน และร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการควรเน้นความอยู่รอดของ
ชุมชนก่อน แล้วจึงค่อยพัฒนาเป็นขั้นเป็นตอนให้เกิดความมั่นคงในกลุ่มหรือชุมชน
ก่อนที่จะก้าวไปพัฒนาเป็นธุรกิจ ของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

ความคิดเห็น	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
เห็นด้วย	300	85.7
ไม่เห็นด้วย	15	4.3
ไม่มีความเห็น	35	10.0
รวม	350	100

จากตารางที่ 4.16 พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายเห็นด้วยเกี่ยวกับการดำเนินการควรเน้นความอยู่รอดของชุมชนก่อน แล้วจึงค่อยพัฒนาเป็นขั้นเป็นตอนให้เกิดความมั่นคงในกลุ่มหรือชุมชน ก่อนที่จะก้าวไปพัฒนาเป็นธุรกิจ ร้อยละ 85.7 เพราะ เนื่องจากกลุ่มมีเงินทุนน้อยจึงควรค่อยๆ ขยายไปเรื่อยๆ ต้องเป็นกิจกรรมที่เน้นความอยู่รอดของชุมชนก่อนชุมชนจะได้เข้มแข็ง จึงจะทำให้ธุรกิจของกลุ่มมั่นคง ส่วนที่ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 4.3 และไม่มีความเห็น ร้อยละ 10.3

ตารางที่ 4.17 จำนวน และร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ โดยไม่เอาเปรียบผู้อื่น เป็นคุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับผู้ประกอบการในยุคปัจจุบัน ของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

ความคิดเห็น	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
เห็นด้วย	333	95.1
ไม่เห็นด้วย	2	0.6
ไม่มีความเห็น	15	4.3
รวม	350	100

จากตารางที่ 4.17 พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายเห็นด้วยเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ โดยไม่เอาเปรียบผู้อื่น เป็นคุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับผู้ประกอบการในยุคปัจจุบัน ร้อยละ 95.1 เพราะความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นหลักของความถูกต้องที่ควรปฏิบัติ เป็นการสร้างความเชื่อถือให้แก่ลูกค้าจะได้ค้าขายกันในระยะยาวตลอดไป อีกทั้งเพื่อให้ลูกค้าได้เลือกซื้อสินค้าและบริการในคุณภาพและราคาที่เหมาะสม ส่วนที่ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 0.6 และไม่มีความเห็น ร้อยละ 4.3

ตารางที่ 4.18 จำนวน และร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับการลดความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรผลิตสินค้าหลายชนิด หรือวางแผนล่วงหน้าเพื่อปรับเปลี่ยนสินค้าที่ทำอยู่เป็นอย่างอื่น ของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

ความคิดเห็น	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
เห็นด้วย	201	57.4
ไม่เห็นด้วย	47	13.4
ไม่มีความเห็น	102	29.1
รวม	350	100

จากตารางที่ 4.18 พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายเห็นด้วยเกี่ยวกับการลดความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรผลิตสินค้าหลายชนิด หรือวางแผนล่วงหน้าเพื่อปรับเปลี่ยนสินค้าที่ทำอยู่เป็นอย่างอื่น ร้อยละ 57.4 เพราะธุรกิจมีความเสี่ยงควรมีการวางแผนเพื่อลดความเสี่ยงจากราคาที่ผันผวน ดังนั้นควรมีสินค้าอื่นควบคู่กันไปและมีความหลากหลายเพื่อความอยู่รอดของกลุ่มและกิจการ ส่วนที่ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 13.4 เพราะไม่มีความจำเป็นต้องผลิตหลายอย่างควรผลิตสินค้าเพียงชนิดเดียวให้ดีที่สุด และการปรับเปลี่ยนแต่ละครั้งเหมือนเป็นการเริ่มใหม่ ต้องใช้เงินลงทุนและกลุ่มก็ไม่มีทุนเพียงพอ และไม่มีความเห็น ร้อยละ 29.1

ตารางที่ 4.19 จำนวน และร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับการขยายกิจการควรวใช้เงินที่มาจาก การสะสมทุนจากสมาชิกหรือจากกำไรในการดำเนินงานแทนที่จะกู้จากแหล่งอื่น ของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

ความคิดเห็น	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
เห็นด้วย	242	69.2
ไม่เห็นด้วย	40	11.4
ไม่มีความเห็น	68	19.4
รวม	350	100

จากตารางที่ 4.19 พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายเห็นด้วยเกี่ยวกับการขยายกิจการควรวใช้เงินที่มาจาก การสะสมทุนจากสมาชิกหรือจากกำไรในการดำเนินงานแทนที่จะกู้จากแหล่งอื่น ร้อยละ 69.2 เพราะหากเกิดจากการสะสมทุนของกลุ่ม จะไม่ทำให้สมาชิกมีหนี้ มีทุนน้อยเราก็จึงลงทุนไปก่อนแล้วค่อยๆขยายไปเรื่อยๆ ไม่จำเป็นต้องกู้เงินเสียดอกเบี้ย ส่วนที่ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 11.4 เพราะการขยายกิจการต้องใช้เวลาจำนวนมากแต่กลุ่มขาดเงินทุนในการดำเนินงานจึงต้องหาแหล่งเงินกู้และไม่มีความเห็น ร้อยละ 19.4

ตารางที่ 4.20 จำนวน และร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับการขายสินค้าและบริการควรวขายให้แก่ตลาดในชุมชน แล้วค่อยขยายสู่ภายนอกชุมชน และค่อยขยายไปยังต่างประเทศ ของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

ความคิดเห็น	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
เห็นด้วย	283	80.9
ไม่เห็นด้วย	20	5.7
ไม่มีความเห็น	47	13.4
รวม	350	100

จากตารางที่ 4.20 พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายเห็นด้วยเกี่ยวกับการขายสินค้าและบริการควรวขายให้แก่ตลาดในชุมชน แล้วค่อยขยายสู่ภายนอกชุมชน และค่อยขยายไปยังต่างประเทศ ร้อยละ 80.9 เพราะ ควรวขายสินค้าในชุมชนแล้วขยายสู่ภายนอกชุมชนแล้วขยายเป็นธุรกิจ เพื่อเป็นการจะสร้างรากฐานของกิจการให้แข็งแกร่ง และช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในค่าขนส่ง ส่วนที่ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 5.7 เพราะ ตลาดในชุมชนไม่ยอมรับ และชุมชนมีขนาดตลาดเล็ก และไม่มีความเห็น ร้อยละ 13.4

ตารางที่ 4.21 จำนวน และร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนควรเน้น การรวมกลุ่มและการร่วมทุนของคนในชุมชน ที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน ของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

ความคิดเห็น	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
เห็นด้วย	292	83.4
ไม่เห็นด้วย	22	6.3
ไม่มีความเห็น	36	10.3
รวม	350	100

จากตารางที่ 4.21 พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายเห็นด้วยเกี่ยวกับการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนควรเน้นการรวมกลุ่มและการร่วมทุนของคนในชุมชน ที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน ร้อยละ 83.4 เพราะคนในชุมชนรู้จักกันดี มีวิถีชีวิตเหมือนกัน มีความคิดเหมือนกัน จะทำงานไปอย่างด้อยที่ด้อยอาศัยทำให้งานราบรื่นรวดเร็ว เกิดความผูกพันมีความปรองดองและสามัคคีทำให้ชุมชนเข้มแข็งขึ้น และช่วยเพิ่มรายได้ ส่วนที่ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 6.3 เพราะคนในชุมชนมีต้องการไม่เหมือนกันและไม่มีความเห็น ร้อยละ 10.3

ตารางที่ 4.22 จำนวน และร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสืบทอดสู่คนรุ่นหลัง ของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

ความคิดเห็น	จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
เห็นด้วย	323	92.3
ไม่เห็นด้วย	6	1.7
ไม่มีความเห็น	21	6.0
รวม	350	100

จากตารางที่ 4.22 พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายเห็นด้วยเกี่ยวกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสืบทอดสู่คนรุ่นหลัง ร้อยละ 92.3 เพราะอยากถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังเพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและสืบสานต่อไป เพื่อให้สืบทอดวิถีคิด วิถีปฏิบัติ จะได้ไม่สูญหายตามกาลเวลา เพื่อให้ชุมชนเป็นแหล่งที่สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ส่วนที่ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 1.7 เพราะคนรุ่นใหม่ไม่เห็นคุณค่าของภูมิปัญญา จึงไม่ค่อยมีใครอยากเรียนรู้และอยากทำตาม และไม่มีความเห็น ร้อยละ 6.0

ตารางที่ 4.23 จำนวนและร้อยละของแหล่งความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการนำไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

แหล่งความรู้	หน่วยงานภาครัฐ		แหล่งอื่น	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การประยุกต์ใช้				
ประยุกต์ได้	240	89.9	219	94.8
ประยุกต์ไม่ได้	27	10.1	12	5.2
รวม	267	100	231	100

จากตารางที่ 4.23 พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายได้รับความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล สำนักงานเกษตรอำเภอ พัฒนาชุมชน เทศบาลตำบล อำเภอ การศึกษานอกโรงเรียน เป็นต้น สามารถนำไปประยุกต์ได้ ร้อยละ 89.9 และประยุกต์ไม่ได้ ร้อยละ 10.1 สำหรับแหล่งความรู้เกี่ยวกับแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากแหล่งอื่น เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ใบบลิว ผู้นำท้องถิ่น หอกระจายข่าวชุมชน หนังสือเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น สามารถนำไปประยุกต์ได้ ร้อยละ 94.8 และประยุกต์ไม่ได้ ร้อยละ 5.2

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบระดับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในระบบการผลิต และการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย จำแนกตามประเภทและขนาดของวิสาหกิจชุมชน ดังปรากฏตามตารางที่ 4.24 – 4.26

ตารางที่ 4.24 เปรียบเทียบระดับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย โดยจำแนกตามประเภท

ระดับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวทาง 11 ปฏิบัติ	ประเภท การผลิต		ประเภท การบริการ		df	t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
	1. การใช้เทคโนโลยีถูกหลักวิชาการแต่ราคาถูก	3.34	0.72	3.25		
2. การใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัด และมีประสิทธิภาพ	3.75	0.91	3.67	0.82	348	.470
3. การเน้นความร่วมมือของสมาชิกเป็นหลัก	3.42	0.63	3.38	0.58	348	.394
4. การมีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ	3.39	0.61	3.33	0.76	348	.450
5. การไม่โลภมากไม่เน้นกำไรระยะสั้น	3.27	0.62	3.46	0.66	348	1.336
6. มีความซื่อสัตย์ สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบเปรียบผู้อื่น	3.18	0.64	3.50	0.59	348	2.518*
7. การ เน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีสินค้าและบริการที่หลากหลาย	3.11	0.69	3.00	0.72	348	.745
8. การพยายามไม่ก่อกวนเงินเกินความสามารถในการบริหารจัดการ	3.37	0.76	3.46	0.88	348	.487
9. การใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น และตอบสนองตลาดในท้องถิ่น	3.12	0.61	3.30	0.71	348	1.162
10. การรวมกลุ่มและร่วมทุนของคนในชุมชน	3.41	0.67	3.54	0.51	348	1.157
11. มีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสืบทอดต่อกันรุ่นหลัง	3.37	0.79	3.79	0.72	348	1.420
รวม	3.36	0.56	3.42	0.5	348	.538

* P < .05

จากตารางที่ 4.24 พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายที่ประเภทกิจการต่างกันมีระดับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวทางปฏิบัติ เกี่ยวกับการมีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนแนวทางปฏิบัติอื่นๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.25 เปรียบเทียบระดับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย โดยจำแนกตามขนาดของวิสาหกิจชุมชน

แหล่งความแปรปรวนของระดับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวทาง 11 ปฏิบัติ	SS	df	MS	F
1. การใช้เทคโนโลยีถูกหลักวิชาการแต่ราคาสูง				
ระหว่างกลุ่ม	.19	2	.10	.23
ภายในกลุ่ม	147.52	347	.43	
รวม	147.71	349		
2. การใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัด และมีประสิทธิภาพ				
ระหว่างกลุ่ม	1.16	2	.58	.88
ภายในกลุ่ม	228.05	347	.66	
รวม	229.21	349		
3. มีการเน้นความร่วมมือของสมาชิกเป็นหลัก				
ระหว่างกลุ่ม	.33	2	.16	.61
ภายในกลุ่ม	92.92	347	.27	
รวม	93.25	349		
4. การมีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ				
ระหว่างกลุ่ม	1.47	2	.73	2.35
ภายในกลุ่ม	108.33	347	.31	
รวม	109.80	349		
5. การไม่โลภมากไม่เน้นกำไรระยะสั้น				
ระหว่างกลุ่ม	.28	2	.14	.49
ภายในกลุ่ม	98.17	347	.28	
รวม	98.45	349		

ตารางที่ 5 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวนของระดับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวทาง 11 ปฏิบัติ	SS	df	MS	F
6. มีความซื่อสัตย์ สุจริตในการประกอบการ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น				
ระหว่างกลุ่ม	2.74	2	1.37	4.24*
ภายในกลุ่ม	112.05	347	.32	
รวม	114.79			
7. มีการเน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีสินค้าและบริการที่หลากหลาย				
ระหว่างกลุ่ม	.23	2	.11	.31
ภายในกลุ่ม	126.98	347	.37	
รวม	127.01	349		
8. การพยายามไม่ก่อหนี้เงินเกินความสามารถในการบริหารจัดการ				
ระหว่างกลุ่ม	.36	2	.18	.34
ภายในกลุ่ม	184.01	347	.53	
รวม	184.37	349		
9. การใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น และตอบสนองตลาดในท้องถิ่น				
ระหว่างกลุ่ม	.04	2	.02	.05
ภายในกลุ่ม	134.38	347	.39	
รวม	134.42	349		
10. การรวมกลุ่มและร่วมทุนของคนในชุมชน				
ระหว่างกลุ่ม	1.18	2	.59	1.68
ภายในกลุ่ม	122.30	347	.35	
รวม	123.48	349		
11. มีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสืบทอดต่อคนรุ่นหลัง				
ระหว่างกลุ่ม	.66	2	.33	.58
ภายในกลุ่ม	198.14	347	.57	
รวม	198.80	349		
รวมระดับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวทาง 11 ปฏิบัติ				
ระหว่างกลุ่ม	1.26	2	.42	1.35
ภายในกลุ่ม	107.66	347	.31	
รวม	108.92	349		

* P < .05

จากตารางที่ 4.25 พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายที่มีขนาดต่างกัน มีระดับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับ การมีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนแนวทางปฏิบัติอื่นๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดความแตกต่างเป็นรายคู่จึงนำไปทดสอบ โดยวิธี Scheffe ดังตารางที่ 4.26

ตารางที่ 4.26 ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ระดับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ของแนวทางปฏิบัติด้านการมีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น โดยจำแนกตามขนาด

ขนาดของวิสาหกิจชุมชน		ขนาดเล็ก (สมาชิก7-50คน)	ขนาดกลาง (สมาชิก51-200คน)	ขนาดใหญ่ (สมาชิก201คนขึ้นไป)
	$\bar{X}$	3.17	3.42	3.07
ขนาดเล็ก(สมาชิก7-50คน)	3.17	-	.25*	.10
ขนาดกลาง(สมาชิก51-200คน)	3.42		-	.36
ขนาดใหญ่(สมาชิก201คนขึ้นไป)	3.07			-

* P < .05

จากตารางที่ 6 พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ที่มีขนาดเล็กที่มีจำนวนสมาชิก 7-50 คน กับขนาดกลางที่มีจำนวนสมาชิก 51 - 200 คน มีระดับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับ การมีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.1.2 ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์

ผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้นำของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ที่มีผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับดี และควรปรับปรุง และ/หรือวิสาหกิจชุมชนที่มีระดับการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระดับ B + , B , C- และ D+ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน จำนวน 30-40 ราย เพื่อศึกษาดัชนีแบบของระบบการผลิตและการจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ดังแสดงตามตารางที่ 4.27-4.29

ตารางที่ 4.27 ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดเชียงราย จากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : 3 หลักการ 2 เงื่อนไข				
ความพอประมาณ	ความมีเหตุผล	การมีภูมิคุ้มกัน ที่ดีในตัว	เงื่อนไขความรู้	เงื่อนไขคุณธรรม
วิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จ				
ส่วนใหญ่เน้นการพึ่งพาตนเองในด้านแรงงานโดยใช้แรงงานสมาชิกเป็นหลัก ด้านทุนก็มาจากสมาชิก ด้านเทคโนโลยีที่ใช้ก็ราคาไม่แพง หากต้องการใช้เทคโนโลยีที่มีราคาแพงก็จะใช้เงินสะสมจากผลกำไรจากการดำเนินการถ้าไม่มีก็ยังไม่ซื้อ หรือขอความช่วยเหลือ/สนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและจะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อมทั้งในเรื่องแรงงาน วัสดุคิบ และเงินทุน และ	ส่วนใหญ่จะทราบศักยภาพและความสามารถของกลุ่มตนเองและมักจะมีกระบวนการวางแผนในการดำเนินงานตามกำลังความสามารถของกลุ่ม	ส่วนใหญ่จะเน้นการพึ่งพาตนเองนั่นคือ ผลิตเอง ใช้แรงงานสมาชิกจึงไม่มีปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ใช้วัสดุคิบในท้องถิ่นซึ่งหาง่ายและไม่มีต้นทุนในการขนส่งที่สูงและขายให้แก่ตลาดในท้องถิ่นซึ่งส่วนใหญ่ก็คือขายให้สมาชิก ไม่กู้ยืมจากแหล่งทุนภายนอกจะเน้นการระดมทุนจากสมาชิกและจากผลกำไรสะสมในปีก่อนๆ	ส่วนใหญ่จะทำการผลิตสิ่งที่ตนเองหรือสมาชิกกลุ่มมีความรู้หรือได้รับการถ่ายทอดหรือเป็นภูมิปัญญาที่มีอยู่ดั้งเดิมและนำความรู้มาต่อยอดและพัฒนาให้ดีขึ้น	ส่วนใหญ่จะไม่มุ่งกำไรสูงสุดแต่เน้นการช่วยเหลือสมาชิกคือผลิตสินค้าตอบสนองความต้องการของสมาชิกและแบ่งปันผลประโยชน์ให้สมาชิกอย่างเป็นธรรม สมาชิกในกลุ่มมีความขยันอดทน และเสียสละ

ตารางที่ 4.27 (ต่อ)

แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : 3 หลักการ 2 เงื่อนไข				
พอประมาณ	มีเหตุผล	มีภูมิคุ้มกัน	เงื่อนไขความรู้	เงื่อนไขคุณธรรม
จะผลิตสินค้าตามความต้องการของตลาดหรือสมาชิก หากเหลือค่อยนำไปขายให้คนอื่นที่ไม่ใช่สมาชิก				
วิสาหกิจชุมชนที่ไม่ประสบความสำเร็จ				
ส่วนใหญ่มักไม่มีตลาดที่แน่นอน จึงประมาณการการผลิตที่แน่นอน ไม่ได้บางครั้งผลิตมากไปขายไม่ได้ก็ขาดทุน	ส่วนใหญ่มักไม่มี การวางแผนด้านการผลิต การตลาด และ ไม่มี การบริหารจัดการที่เหมาะสม กับ ความสามารถของกลุ่ม	ส่วนใหญ่เป็นการรวมกลุ่มที่ไม่ได้เกิดจากกลุ่มคนที่ต้องการมาแก้ปัญหาาร่วมกัน แต่เป็นการขึ้นชื่อไว้ ดังนั้นเมื่อผลิตสินค้าออกมาแล้วจึงต้องนำไปขายให้คนนอกกลุ่มซึ่งอาจจะมีความไม่แน่นอนเกิดขึ้น บางครั้งตลาดอาจไม่รับซื้อ ในด้านทุนหากต้องการขยายการผลิตก็ต้องกู้จากแหล่งทุนภายนอกเพราะไม่มีสมาชิกที่แท้จริงจึงไม่สามารถระดมทุนภายในได้	ส่วนใหญ่มักจะมีผลิตสิ่งที่ตนเองมีความรู้แต่ไม่มีการถ่ายทอด หรือ แบ่งปันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนา ให้ดีขึ้น ดังนั้นจึงไม่มีการพัฒนารูปแบบวิธีการผลิต ตลอดจนเทคนิคในการผลิต และ ความรู้ มักจะหายไป	ส่วนใหญ่เอาชื่อของญาติพี่น้องมาจดทะเบียนแต่แท้ที่จริงดำเนินกิจการเหมือนเจ้าของคนเดียว เหตุผลที่ต้องจดทะเบียนเป็นกลุ่มเพื่อรอรับการช่วยเหลือจากภาครัฐ และนำชื่อกลุ่มเพื่อไปใช้ในการกู้ที่มีดอกเบี้ยต่ำจากหน่วยงานหรือสถาบันการเงินของรัฐ และทำกิจการเพื่อมุ่งหวังกำไรเป็นหลัก

ตารางที่ 4.28 ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ตามแนวทาง 11 ปฏิบัติ จากผู้นำของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ที่มีผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับดี และควรปรับปรุง และ/หรือวิสาหกิจชุมชนที่มีระดับการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระดับ B + , B , C- และ D+

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	แนวปฏิบัติ	ระดับดี (กลุ่ม)	ควรปรับปรุง (กลุ่ม)
ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตามเงื่อนไขความรู้	1. ใช้เทคโนโลยีที่ถูกต้องหลักวิชาการแต่มีราคาถูก		
	- ได้รับการถ่ายทอดและอบรมวิธีใช้อย่างถูกวิธีเพื่อให้ทราบขั้นตอนวิธีการผลิต เพื่อความปลอดภัย ให้งานมีคุณภาพ และไม่ให้เกิดการชำรุดเสียหายเร็ว	17	5
	- ไม่ได้รับการถ่ายทอด	5	3
	รวม	22	8
ความพอประมาณ ความมีเหตุผล	2. ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด		
	- มีการใช้เครื่องจักรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า(ใช้บ่อย)	15	2
	- มีการใช้เครื่องจักรที่มีอยู่อย่างไม่คุ้มค่า (นานๆใช้ที)	7	6
	รวม	22	8
	- สถานที่เหมาะสมและใช้อย่างคุ้มค่า	10	4
- สถานที่คับแคบแต่ก็มีการใช้คุ้มค่า	7	2	
- สถานที่ไม่เหมาะสม	5	2	
	รวม	22	8
การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว	3. เน้นความร่วมมือของสมาชิกเป็นหลัก โดยไม่นำเทคโนโลยีมาทดแทนแรงงาน ยกเว้นในกรณีที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผลิตภัณฑ์		
	- แรงงานเป็นสมาชิกในกลุ่มทั้งหมด	5	2
	- แรงงานเป็นสมาชิกมากกว่าแรงงานนอกกลุ่ม	17	6
	รวม	22	8

ตารางที่ 4.28 (ต่อ)

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	แนวปฏิบัติ	ระดับดี (กลุ่ม)	ควรปรับปรุง (กลุ่ม)
	- มีการใช้แรงงานมากกว่าเครื่องจักร เพราะมีความประณีตสวยงาม	15	5
	- มีการใช้แรงงานน้อยกว่าเครื่องจักร เพราะสะดวกรวดเร็ว	5	3
	- มีการใช้แรงงานเท่ากับเครื่องจักร	2	0
	รวม	22	8
ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว	4. การมีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ		
	- มีการวางแผนและแบ่งงานกันทำ	15	5
	- มีการประเมินศักยภาพการผลิตกลุ่มก่อนรับคำสั่งซื้อ	4	0
	- ไม่มีการวางแผน	3	3
	รวม	22	8
ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตามเงื่อนไขความรู้	5. ไม่โลภมากจนเกินไป และไม่เน้นกำไรในระยะสั้น เป็นหลัก แต่เน้นความอยู่รอดของชุมชนแล้วจึงค่อยพัฒนาเป็นขั้นเป็นตอนให้เกิดความมั่นคงก่อนที่จะก้าวไปพัฒนาธุรกิจ		
	- หากมีคำสั่งซื้อเพิ่มกลุ่มจะพิจารณาวัตถุดิบ สถานที่ แรงงาน และเวลาในการผลิต มีเพียงพอหรือไม่ถ้าพอก็จะรับคำสั่งซื้อ	13	5
	- หากมีคำสั่งซื้อเพิ่มกลุ่มจะพิจารณาวัตถุดิบ สถานที่ แรงงาน และเวลาในการผลิต มีเพียงพอหรือไม่ถ้าทุกอย่างพอขาดแต่สถานที่คับแคบไปก็จะสร้างสถานที่เพิ่ม และก็จะรับคำสั่งซื้อ	3	0
	- รับคำสั่งซื้อทันทีเพราะแรงงานมีมาก	6	3
	รวม	22	8

ตารางที่ 4.28 (ต่อ)

ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง	แนวปฏิบัติ	ระดับดี (กลุ่ม)	ควรปรับปรุง (กลุ่ม)
การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตามเงื่อนไขคุณธรรม และความรู้	6. ซื่อสัตย์ สุจริตในการประกอบการ ไม่เอารัด เอาเปรียบผู้บริโภค และ ไม่เอารัดเอาเปรียบ สมาชิกและ/หรือแรงงาน ตลอดจนไม่เอารัดเอา เปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ		
	- กำไรนำมาแบ่งให้สมาชิกเท่าๆกัน	3	1
	- กำไรนำมาแบ่งให้สมาชิกเท่าๆกัน และแบ่ง ส่วนหนึ่งไว้ซื้อวัตถุดิบ	3	0
	- แบ่งตามผลงานที่ทำ	5	2
	- แบ่งเป็นเงินปันผลให้สมาชิกตามจำนวนหุ้น	11	5
	รวม	22	8
	- สินค้ามีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของตลาด	18	8
	- สินค้ามีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของตลาด และ มีหน่วยงานรับรองและ/หรือได้รับรางวัล	4	0
	รวม	22	8
	- กำหนดราคาตามตลาด	9	1
- กำหนดราคาตามต้นทุนบวกกำไร	7	4	
พอประมาณ			
- กำหนดราคาตามต้นทุนและค่าฝีมือ	3	0	
- กำหนดราคาตามพ่อค้าคนกลาง	1	3	
- กำหนดราคาตามต้นทุนอย่างเดียวเพื่อขาย สมาชิก	1	0	
- กำหนดราคาตามต้นทุนและอากรแสตมป์	1	0	
รวม	22	8	
การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตามเงื่อนไขความรู้	7. เน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมี ผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและ/หรือมีความสามารถ ในการปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ได้		

- สถานที่ที่สามารถปรับเปลี่ยนไปผลิตสินค้าอื่นได้			
		13	2
ตารางที่ 4.28 (ต่อ)			
ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง	แนวปฏิบัติ	ระดับดี (กลุ่ม)	ควรปรับปรุง (กลุ่ม)
	- สถานที่ที่สามารถปรับเปลี่ยนไปผลิต สินค้าอื่นได้แต่ต้องใช้ทุนสูง	6	0
	- สถานที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนไปผลิตสินค้า อื่นได้	3	3
	- ไม่คิดจะปรับเปลี่ยนไปผลิตสินค้าอื่น	0	3
	รวม	22	8
	- ผลิตสินค้าประเภทเดียวกันแต่หลายชนิด(ใน แนวคิด)	12	2
	- ผลิตสินค้าหลายประเภทและหลายชนิด(ใน แนวนอน)	2	1
	- ผลิตสินค้าชนิดเดียว	8	5
	รวม	22	8
ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตามเงื่อนไขคุณธรรม	8. เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อหนี้จนเกินความสามารถในการบริหารจัดการ ที่มาของแหล่งเงินทุนของกลุ่ม - หุ้น - การออมทรัพย์ของสมาชิก - เก็บสมาชิกเป็นรายเดือน - หุ้น และการออมทรัพย์ของสมาชิก - หุ้นและรัฐบาลสนับสนุน - หุ้น รัฐบาลสนับสนุน และกู้ธนาคาร		
	รวม	22	8
	ที่มาของแหล่งเงินทุนถ้าหากมีการขยายการผลิตหรือขยายกิจการ - ระดมหุ้นเพิ่ม	7	0

ตารางที่ 4.28 (ต่อ)

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	แนวปฏิบัติ	ระดับดี (กลุ่ม)	ควรปรับปรุง (กลุ่ม)
	- ระดมหุ้นเพิ่มและขอสนับสนุนจากภาครัฐ	2	2
	- ระดมหุ้นเพิ่มและกู้จากหน่วยงานอื่น	2	0
	- ของบสนับสนุนจากภาครัฐ	8	4
	- กู้องค์การบริหารส่วนตำบลและ/หรือธนาคาร	3	2
	รวม	22	8
ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตามเงื่อนไขคุณธรรม	9. เน้นการใช้วัสดุภายในท้องถิ่น และ ตอบสนองตลาดในท้องถิ่น ภูมิภาค ตลาดใน ประเทศและตลาดต่างประเทศ ตามลำดับ เป็น หลัก		
	- ใช้วัสดุภายในท้องถิ่นทั้งหมด	11	4
	- ใช้วัสดุภายในท้องถิ่นมากกว่านอกท้องถิ่น	8	2
	- ใช้วัสดุนอกท้องถิ่นทั้งหมด	3	2
	รวม	22	8
	- ตลาดในท้องถิ่นทั้งหมด	2	1
	- ตลาดในท้องถิ่นมากกว่านอกท้องถิ่น	3	0
	- ตลาดในท้องถิ่นเท่ากับนอกท้องถิ่น	4	1
	- ตลาดในท้องถิ่นน้อยกว่านอกท้องถิ่น	12	6
	- ตลาดนอกท้องถิ่นทั้งหมด	1	0
	รวม	22	8
การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว	10. เน้นการรวมกลุ่มและร่วมทุนของคนใน ชุมชนที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน เพื่อ ประกอบกิจการ		
	- สมาชิกมาจากในชุมชนทั้งหมด	22	8
	รวม	22	8

ตารางที่ 4.28 (ต่อ)

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	แนวปฏิบัติ	ระดับดี (กลุ่ม)	ควรปรับปรุง (กลุ่ม)
ความมีเหตุผลตามเงื่อนไขความรู้	11. มีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสืบทอดสู่คนรุ่นหลัง		
	- มีการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์จากรุ่นสู่รุ่น	9	1
	- มีหน่วยงานมาอบรมให้	4	0
	- มีการประชุม	3	0
	- บอกขั้นตอนและวิธีผลิต	6	7
	รวม	22	8

จากตารางที่ 4.28 จากการสัมภาษณ์ผู้นำวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายที่มีผลการประเมินศักยภาพระดับดีและควรปรับปรุง และ/หรือวิสาหกิจชุมชนที่มีระดับการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระดับ B+, B, C- และ D+ เกี่ยวกับการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทาง 11 ปฏิบัติ พบว่ามีบางปฏิบัติที่วิสาหกิจชุมชนระดับดีและระดับควรปรับปรุงนำไปประยุกต์ใช้เหมือนกัน ได้แก่ การได้รับการถ่ายทอดและอบรมวิธีใช้อย่างถูกวิธีเพื่อให้ทราบขั้นตอนวิธีการผลิต เพื่อความปลอดภัย ให้งานมีคุณภาพ และไม่ให้เกิดการชำรุดเสียหายมากกว่าไม่ได้รับการถ่ายทอด มีการใช้สถานที่เพื่อการผลิตของกลุ่มอย่างคุ้มค่า มีการใช้แรงงานสมาชิกมากกว่าแรงงานนอกกลุ่มทั้งยังเน้นการใช้แรงงานมากกว่าเครื่องจักร มีการประเมินศักยภาพกลุ่มเพื่อวางแผนการผลิต และแบ่งงานกันทำเป็นครั้งๆมากกว่าไม่มีการวางแผน การไม่เน้นกำไรระยะสั้นนั้นคือหากมีคำสั่งซื้อจะมีการพิจารณาความพร้อมด้านวัตถุดิบ แรงงาน สถานที่ และเวลาในการผลิตมีเพียงพอหรือไม่ถ้ามีเพียงพอจึงรับคำสั่งซื้อมากกว่าจะรับคำสั่งซื้อทันทีเพราะเห็นแก่รายได้แล้วค่อยไปวางแผนตามหลังซึ่งอาจทำให้ผลิตไม่ทันหรือหากผลิตทันสินค้าก็อาจไม่ได้คุณภาพจึงทำให้เสียลูกค้า การไม่เอาโรคเอาเปรียบสมาชิกภายในกลุ่มโดยมีการแบ่งผลตอบแทนตามจำนวนหุ้นและ/หรือแบ่งในจำนวนที่เท่ากัน การไม่เอาโรคเอาเปรียบและซื้อสัตว์ต่อลูกค้านั้นคือผลิตสินค้าที่ดีมีคุณภาพและขายในราคายุติธรรม เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำโดยแหล่งทุนส่วนใหญ่มาจากหุ้นและการสนับสนุนจากรัฐบาล เน้นการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นมากกว่านอกท้องถิ่น แต่เน้นตลาดนอกท้องถิ่นมากกว่าตลาดในท้องถิ่น เน้นการรวมกลุ่มและร่วมทุนของคนในชุมชนที่มีความผูกพันและวิถีชีวิตร่วมกัน

แต่มีบางปฏิบัติที่มีการนำไปใช้แตกต่างกัน ได้แก่ การใช้เครื่องมือเครื่องจักรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนระดับดีมีการใช้อย่างคุ้มค่ามากกว่าไม่คุ้มค่า เพราะเครื่องจักรที่ซื้อมาได้ใช้เพื่อการผลิตจริงและได้ใช้บ่อย แต่วิสาหกิจชุมชนระดับปรับปรุงมีการใช้อย่างไม่คุ้มค่า ไม่เต็มประสิทธิภาพ เพราะหากไม่มีการผลิตก็จะไม่ถูกนำมาใช้งาน อีกทั้งเครื่องจักรมีค่าเสื่อมเกิดขึ้นทุกวันหากไม่ใช้ก็เป็นการสูญเสียดังโดยเปล่าประโยชน์ นอกจากนี้วิสาหกิจชุมชนระดับดียังมองการณ์ไกลหากสินค้าที่ผลิตในปัจจุบันมีปัญหาไม่ว่าจะเป็นด้านการตลาด การขาดแคลนวัตถุดิบ และแรงงานก็สามารถปรับเปลี่ยนสถานที่ไปผลิตสินค้าอื่นได้เพราะมีการผลิตสินค้าหลากหลาย แต่วิสาหกิจชุมชนระดับปรับปรุงหากเกิดปัญหาดังกล่าวกลับไม่สามารถปรับเปลี่ยนสถานที่ไปผลิตสินค้าอื่นได้และไม่คิดจะปรับเปลี่ยนเพราะไม่ได้เตรียมการไว้ล่วงหน้าถือว่าตั้งอยู่ในความประมาท และวิสาหกิจชุมชนระดับดีเน้นการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาของผู้รู้ในกลุ่มผ่านประสบการณ์จากรุ่นสู่รุ่นเพื่อให้คงอยู่ตลอดไป แต่วิสาหกิจชุมชนระดับปรับปรุงเน้นการบอกและสอนขั้นตอนและวิธีผลิตเท่านั้น

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์จากการสนทนากลุ่ม

ผลการวิเคราะห์จากการสนทนากลุ่มผู้นำของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ที่มีผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับดี และ/หรือที่มีระดับความสอดคล้องในการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับ B ขึ้นไป และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน เกี่ยวกับการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทาง 11 ปฏิบัติ เพื่อศึกษาดัชนีแบบของระบบการผลิตและการจัดการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ได้ผลการสนทนากลุ่มย่อยดังนี้

1) ใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการแต่มีราคาสูง

1.1) เครื่องมือ เครื่องจักรที่ใช้สำหรับการผลิต ส่วนใหญ่ซื้อมาจากในประเทศ ก่อนนำไปใช้จะได้รับการสอนวิธีใช้อย่างถูกวิธีเพื่อความปลอดภัยและให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2) ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด

2.1) หาเครื่องช่วยวัตถุดิบ โดยการประสานกับกลุ่มอื่นๆที่มีวัตถุดิบตรงตามความต้องการ อาจใช้วิธีแลกเปลี่ยนหรือซื้อในราคาถูกกว่าท้องตลาด

3) เน้นความร่วมมือของสมาชิกเป็นหลัก โดยไม่นำเทคโนโลยีมาทดแทนแรงงาน ยกเว้นในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่ผลิตภัณฑ์

3.1) ในการผลิตของกลุ่มส่วนมากจะเน้นการใช้แรงงานสมาชิก หากไม่พอก็จะมีการจ้างจากแรงงานนอกกลุ่มแต่ก็เป็นคนในพื้นที่

4) มีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ

4.1) บางครั้งผลิตสินค้าได้น้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด เพราะไม่มีทุนเพียงพอ

โครงการย่อยที่ 6

การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจรายย่อย
และวิสาหกิจขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย

**Sufficiency Economy Philosophy in an Application for
Micro and Small Enterprises in Chiang Rai Province**

ตาราง 4.29 (ต่อ)

การสัมภาษณ์	การสนทนากลุ่ม
<p>2. ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการใช้เครื่องจักรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า - สถานที่เหมาะสมและใช้อย่างคุ้มค่า 	<ul style="list-style-type: none"> - หาเครือข่ายผู้มีวัตถุดิบเพื่อแลกเปลี่ยนหรือซื้อในราคาถูกลงกว่าท้องตลาด
<p>3. เน้นความร่วมมือของสมาชิกเป็นหลักโดยไม่นำเทคโนโลยีมาทดแทนแรงงาน ยกเว้น ในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่ผลิตภัณฑ์</p> <ul style="list-style-type: none"> - แรงงานเป็นสมาชิกมากกว่าแรงงานนอกกลุ่ม 	<ul style="list-style-type: none"> - เน้นการใช้แรงงานจากสมาชิกหากไม่พอจึงจ้างแรงงานนอกกลุ่มแต่ก็เป็นคนในท้องถิ่น
<p>4. การมีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการวางแผนและแบ่งงานกันทำ - มีการประเมินศักยภาพการผลิตกลุ่มก่อนรับคำสั่งซื้อ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการวางแผนการผลิต แต่ไม่มีการวางแผนการตลาด
<p>5. ไม่โลภมากจนเกินไป และไม่เน้นกำไรในระยะสั้น เป็นหลัก แต่เน้นความอยู่รอดของชุมชนแล้วจึงค่อยพัฒนาเป็นขั้นเป็นตอนให้เกิดความมั่นคงก่อนที่จะก้าวไปพัฒนาธุรกิจ</p> <ul style="list-style-type: none"> - หากมีคำสั่งซื้อเพิ่ม กลุ่มจะพิจารณาวัตถุดิบ สถานที่ แรงงาน และเวลาในการผลิต มีเพียงพอหรือไม่ถ้าพอก็จะรับคำสั่งซื้อ 	<ul style="list-style-type: none"> - ก่อนผลิตมีการวางแผนด้านวัตถุดิบ สถานที่ แรงงาน เวลา มีความพร้อมจึงดำเนินการผลิต
<p>6. ซื่อสัตย์ สุจริตในการประกอบการ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้บริโภค และไม่เอารัดเอาเปรียบสมาชิกและ/หรือแรงงาน ตลอดจนไม่เอารัดเอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ</p> <ul style="list-style-type: none"> - กำไรนำมาแบ่งให้สมาชิกเท่าๆกัน - กำไรนำมาแบ่งให้สมาชิกเท่าๆกัน และแบ่งส่วนหนึ่งไว้ซื้อวัตถุดิบ - แบ่งเป็นเงินปันผลให้สมาชิกตามจำนวนหุ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่เอารัดเอาเปรียบสมาชิกและแรงงาน โดยมีการจ่ายค่าจ้างให้ผู้ที่มาทำงานทั้งที่เป็นสมาชิกและแรงงานนอกกลุ่ม - ซื่อสัตย์ต่อลูกค้า โดยผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม - ซื่อสัตย์ต่อตนเองและกลุ่ม โดยมีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายเพื่อให้สมาชิกทราบสถานะทางการเงินของกลุ่ม

ตาราง 4.29 (ต่อ)

การสัมภาษณ์	การสนทนากลุ่ม
<ul style="list-style-type: none"> - สินค้ามีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของตลาด - สินค้ามีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของตลาด และมีหน่วยงานรับรองและ/หรือได้รับรางวัล - กำหนดราคาตามตลาด 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่เอาเปรียบลูกค้าโดยไม่ขายสินค้าในราคาที่เหมาะสมไปโดยมักตั้งราคาตามราคาตลาด หรือตั้งตามต้นทุนบวกค่าฝีมือ
7. เน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและ/หรือมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ได้	
<ul style="list-style-type: none"> - สถานที่สามารถปรับเปลี่ยนไปผลิตสินค้าอื่นได้ - สถานที่อาจสามารถปรับเปลี่ยนไปผลิตสินค้าอื่นได้แต่ต้องใช้ทุนสูง - ผลิตสินค้าประเภทเดียวกันแต่หลายชนิด 	<ul style="list-style-type: none"> - พยายามสร้างความหลากหลายในตัวสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้ได้มากที่สุด
8. เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อหนี้เงินเกินความสามารถในการบริหารจัดการที่มาจากแหล่งเงินทุนของกลุ่ม	
<ul style="list-style-type: none"> - หุ้น - การออมทรัพย์ของสมาชิก - เก็บสมาชิกเป็นรายเดือน - หุ้น และการออมทรัพย์ของสมาชิก - หุ้นและรัฐบาลสนับสนุน - หุ้น รัฐบาลสนับสนุน และผู้ธนาคาร 	<ul style="list-style-type: none"> - ในการเริ่มก่อตั้งเงินทุนควรมาจากภายในคือหุ้นและการออมทรัพย์
ที่มาจากแหล่งเงินทุนถ้าหากมีการขยายการผลิตหรือขยายกิจการ	
<ul style="list-style-type: none"> - ระดมหุ้นเพิ่ม - ระดมหุ้นเพิ่มและขอสนับสนุนจากภาครัฐ - ระดมหุ้นเพิ่มและกู้จากหน่วยงานอื่น - ของบสนับสนุนจากภาครัฐ - กู้จกัการบริหารส่วนตำบลและ/หรือธนาคาร 	<ul style="list-style-type: none"> - เมื่อเริ่มดำเนินการไปได้ระยะหนึ่งหากต้องการขยายการผลิตเพิ่มเมื่อมีตลาดกว้างขึ้นและมีตลาดแน่นอน มีแนวคิดที่เงินลงทุนควรมาจากภายในก่อนหากไม่พอจึงกู้จากแหล่งทุนภายนอกที่พร้อมจะสนับสนุนส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

ตาราง 4.29 (ต่อ)

การสัมภาษณ์	การสนทนากลุ่ม
<p>9. เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น และตอบสนองตลาดในท้องถิ่น ภูมิภาค ตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศ ตามลำดับ เป็นหลัก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นทั้งหมด - ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นมากกว่านอกท้องถิ่น - ตลาดในท้องถิ่นทั้งหมด - ตลาดในท้องถิ่นมากกว่านอกท้องถิ่น - ตลาดในท้องถิ่นเท่ากับนอกท้องถิ่น - ตลาดในท้องถิ่นน้อยกว่านอกท้องถิ่น - ตลาดนอกท้องถิ่นทั้งหมด 	<ul style="list-style-type: none"> - วัตถุดิบมาจากในท้องถิ่นเป็นหลัก - ตลาดในท้องถิ่นเป็นหลักทั้งที่เป็นสมาชิกและมีไม่ใช่สมาชิก
<p>10. เน้นการรวมกลุ่มและร่วมทุนของคนในชุมชนที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน เพื่อประกอบกิจการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - สมาชิกมาจากในชุมชนทั้งหมด 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการรวมกลุ่มและร่วมทุนจากคนในชุมชน
<p>11. มีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสืบทอดสู่คนรุ่นหลัง</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์จากรุ่นสู่รุ่น - มีหน่วยงานมาอบรมให้ - มีการประชุม - มีการบอกขั้นตอนและวิธีผลิตแก่สมาชิก 	<ul style="list-style-type: none"> - ความรู้ภูมิปัญญาดั้งเดิมที่ได้รับการถ่ายทอดมาได้นำมาใช้เพื่อการผลิตในกลุ่มและมีการปรับปรุงพัฒนาให้ทันสมัย และถ่ายทอดให้สมาชิกและลูกหลาน - เริ่มจากสมาชิกในกลุ่มคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งได้รับการถ่ายทอดความรู้มาแล้วนำมาทดลองผลิตจนได้ผลจึงเริ่มผลิตจริงจากนั้นก็มีคนในท้องถิ่นคนอื่นๆเห็นจึงเข้ามาร่วมด้วยจึงมีการถ่ายทอดความรู้ภายในกลุ่มบางครั้ง

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับต้นแบบของระบบการผลิตและการจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ทั้งที่เป็นประเภทการผลิตและประเภทการบริการ ควรดำเนินกิจการของกลุ่มตามหลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันประกอบด้วย หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล และหลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตามเงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ต่างๆดังต่อไปนี้

ต้นแบบของระบบการผลิตและการจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย วิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิต

1) ด้านการบริหารจัดการกลุ่มของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

- 1.1) เกิดจากการรวมกลุ่มและร่วมทุนของคนในชุมชนที่มีความผูกพันกันเป็นทุนเดิม และมีวิถีชีวิตร่วมกัน มีความสามัคคีกัน
- 1.2) มีการกำหนดข้อตกลงร่วมกันในการแบ่งปันผลตอบแทนอย่างยุติธรรมด้วยความเห็นชอบจากสมาชิก
- 1.3) มีการประชุมเพื่อวางแผนการผลิตและเพื่อแบ่งงานกันทำและนัดหมายเพื่อมาทำงานร่วมกัน
- 1.4) ความรู้ภูมิปัญญาได้มีการถ่ายทอดให้สมาชิกภายในกลุ่ม และมีการเพิ่มพูนความรู้เพิ่มเติมโดยการไปอบรมหรือหน่วยงานภาครัฐมาอบรมความรู้ให้เพิ่มเติม และนอกจากนี้อาจไปศึกษาดูงานกลุ่มอื่นที่ประสบความสำเร็จ

2) ด้านการบริหารจัดการทุนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

- 2.1) แหล่งที่มาของทุนมาจากภายในกลุ่มเป็นหลัก ได้แก่ การรวมหุ้น การออมทรัพย์ หากมีไม่เพียงพอแต่จำเป็นต้องลงทุนเพิ่มอาจขอสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบลและ/หรือเทศบาลตำบล และอีกทางหนึ่งหากพิจารณาแล้วเห็นว่ามีความมั่นคงและมีศักยภาพรองรับแน่นอนและมีความสามารถชำระหนี้ได้อาจขอกู้จากสถาบันการเงิน เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์(ชกส.) ซึ่งเป็นหนึ่งในภาคีของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เพราะชกส.จะให้กู้โดยใช้บุคคลค้าประกันและดอกเบี้ยต่ำ

3) ด้านการจัดการการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

- 3.1) มีการสำรวจความต้องการของตลาดก่อนที่จะมีการผลิตเพื่อเป็นการลดความเสี่ยงจากการไม่มีตลาดรองรับ
- 3.2) ช่องทางการจัดจำหน่ายควรเป็นตลาดในท้องถิ่นมากกว่านอกท้องถิ่น ดังนั้นสินค้าที่ผลิตควรตอบสนองความต้องการของสมาชิกและคนในท้องถิ่นก่อน หากกิจการของกลุ่มมีความมั่นคงแล้วจึงค่อยขยายไปสู่ตลาดนอกท้องถิ่น จนไปถึงตลาดภูมิภาค ตลาดระดับประเทศ และต่างประเทศตามลำดับ เพราะการพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไปทำให้กลุ่มได้เรียนรู้วิธีการรับมือกับปัญหาที่เข้ามากระทบอยู่ตลอดเวลาจนกลุ่มมีความเข้มแข็ง ดังนั้นการก้าวไปสู่ตลาดภายนอกก็จะเป็นไปอย่างมั่นคง
- 3.3) การกำหนดราคาควรกำหนดตามต้นทุนทั้งทางตรงและทางอ้อมและบวกกำไรพอประมาณเข้าไป เพื่อให้กลุ่มมีรายได้เข้ามา และสมาชิกมีแรงจูงใจและกำลังใจในการทำงาน

4) ด้านการจัดการการเงินและบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

4.1) การจัดทำบัญชีของกลุ่มให้แยกบัญชีไว้อย่างน้อย 2 บัญชี ได้แก่ (1)บัญชีรายรับรายจ่าย (2)บัญชีหุ้น เพื่อความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ อีกทั้งสมาชิกจะได้ทราบสถานะทางการเงินของกลุ่ม และเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการลงทุนของกลุ่มต่อไป นอกจากนี้อาจมีบัญชีอื่นๆ อีก เช่น บัญชีออมทรัพย์ เป็นต้น

5) การจัดการการผลิตของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

5.1) การวางแผนการจัดการวัตถุดิบ เน้นการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในการขนส่งและเป็นการเพิ่มรายได้ให้ชุมชน หากในท้องถิ่นไม่มีหรือมีไม่เพียงพอให้พยายามหาสิ่งอื่นที่มีในท้องถิ่นทดแทน แต่ถ้าไม่สามารถหาสิ่งอื่นทดแทนได้จึงหาจากภายนอกท้องถิ่น

5.2) การวางแผนการจัดการแรงงาน เน้นความร่วมมือสมาชิกเป็นหลักไม่พยายามนำเทคโนโลยีมาใช้ทดแทนแรงงานนอกจากในกรณีที่เป็นงานอันตรายและจะทำให้ผลิตภัณฑ์เสียหาย นอกจากนี้แรงงานที่มีส่วนในการผลิตควรเป็นผู้มีความรอบรู้ในการผลิตอย่างแท้จริง

5.3) การวางแผนการจัดการเครื่องจักร(ถ้ามี) หากจำเป็นต้องใช้เครื่องจักรหรือเทคโนโลยีในการผลิต ผู้ใช้ควรได้รับการถ่ายทอดการใช้อย่างถูกหลักวิชาการ และไม่จำเป็นต้องซื้อในราคาแพงแต่มีความเหมาะสมกับขนาดการผลิตของกลุ่ม และใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

5.4) การวางแผนการผลิตให้มีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ ดังนั้นต้องมีการประเมินศักยภาพการผลิตของกลุ่มในด้านวัตถุดิบ แรงงาน เงินทุน สถานที่ จะจัดหามาด้วยวิธีใด เพียงพอหรือไม่

5.5) สินค้าและบริการที่ผ่านกระบวนการผลิตออกมาแล้วต้องมีการตรวจสอบคุณภาพ และให้มีมาตรฐาน หากสามารถมีหน่วยงานรับรอง เช่น องค์กรอาหารและยา ปศุสัตว์จังหวัด อาหารปลอดภัย รางวัลผลิตภัณฑ์ดีเด่น เป็นต้น ก็จะเป็นการการันตีคุณภาพได้อีกระดับหนึ่ง

5.6) เน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เพราะหากผลิตผลิตภัณฑ์เพียงชนิดเดียวถ้าตลาดสินค้านั้นมีปัญหาขายไม่ได้ หรือราคาตกต่ำ กลุ่มก็จะประสบปัญหาขาดทุน แต่ถ้ามีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายหากชนิดใดชนิดหนึ่งมีปัญหา ก็ยังมีผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นทดแทน

ส่วนต้นแบบของระบบการผลิตและการจัดการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย วิสาหกิจชุมชนประเภทการบริการ มีลักษณะคล้ายกับประเภทการผลิตในด้านของการบริหารจัดการกลุ่ม การบริหารจัดการทุน การจัดการการตลาด และการจัดการการเงินและบัญชีแต่ที่แตกต่างกันคือด้านการจัดการการผลิต ดังมีรายละเอียดดังนี้

1) การวางแผนการจัดหาสินค้าควรเป็นสินค้าในท้องถิ่นเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในการขนส่งและเป็นการช่วยเหลือกันชุมชนให้มีรายได้เพิ่มขึ้น หากในท้องถิ่นไม่มีหรือมีไม่เพียงพอให้ลองหาสิ่งอื่นที่มีในท้องถิ่นทดแทน แต่ถ้าไม่สามารถหาสิ่งอื่นทดแทนได้จึงหาจากภายนอกท้องถิ่น

2) การวางแผนการจัดการแรงงาน เน้นความร่วมมือสมาชิกเป็นหลักไม่พยายามนำเทคโนโลยีมาใช้ทดแทนแรงงานนอกจากในกรณีที่เป็นงานอันตราย นอกจากนี้แรงงานที่มีส่วนในการดำเนินงานและให้บริการควรเป็นผู้มีความรอบรู้เกี่ยวกับงานที่ทำและมีใจรักบริการ

3) การวางแผนการจัดการเทคโนโลยี(ถ้ามี) หากจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีในการผลิต ผู้ใช้ควรได้รับการถ่ายทอดการใช้อย่างถูกหลักวิชาการ และไม่จำเป็นต้องซื้อในราคาแพงแต่มีความเหมาะสมกับขนาดการผลิตของกลุ่ม และได้ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

4) การวางแผนเกี่ยวกับสินค้าคงคลังให้มีจำนวนที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ และให้เพียงพอกับความต้องการใช้ของกลุ่มในแต่ละช่วงเวลา

5) ต้องมีความซื่อสัตย์ และจริงจังในการให้บริการลูกค้า ให้เกิดความประทับใจและกลับมาใช้บริการอีก

6) เน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เพราะหากผลิตผลิตภัณฑ์เพียงชนิดเดียวถ้าไม่เป็นที่ต้องการของตลาด หรือราคาตกต่ำ กลุ่มก็จะประสบปัญหาขาดทุน แต่ถ้ามีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย หากชนิดใดชนิดหนึ่งมีปัญหา ก็ยังมีผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นทดแทน

จะเห็นได้ว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดเชียงราย ได้ยึดแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง และความมีเหตุผล ภายใต้เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม ไปประยุกต์ใช้ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม การบริหารจัดการทุน การบริหารจัดการการตลาด การจัดการการเงินและบัญชี และการจัดการการผลิต

โดยมีข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย โดยแบ่งเป็น 3 ภาคส่วน ดังนี้

1) วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ควรดำเนินการเป็นลำดับดังนี้

1.1) การรวมกลุ่มเพื่อจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายต้องเริ่มจากการปรับเปลี่ยนแนวคิดเก่าที่เข้าใจว่าจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนเพื่อต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ ปลุกฝังแนวคิดใหม่ทำอย่างไรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนถึงจะอยู่ได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาใคร

1.2) จัดทำเวทีเรียนรู้เพื่อร่วมกันค้นหาปัญหาของกลุ่ม และประเมินศักยภาพของกลุ่มว่ามีอะไรบ้าง จำนวนเท่าไร ได้แก่ ทุนทางปัญญา ทุนทางสังคม ทุนทางธรรมชาติ แรงงาน ทุนที่เป็นตัวเงิน เป็นต้น ร่วมกันวิเคราะห์เพื่อจะนำไปเป็นแผนพัฒนากลุ่มที่มีประสิทธิภาพ เป็นยุทธศาสตร์ในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานของกลุ่ม

1.3) วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายควรดำเนินกิจการของกลุ่มตามหลักการของแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันประกอบด้วย หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล และหลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง ตามเงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ดังที่เป็นต้นแบบของระบบการผลิตและการจัดการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

2) คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงราย

ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2548 ที่ได้มีพระราชบัญญัติวิสาหกิจชุมชน ผ่านมากว่าสี่ปีผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมีทั้งที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลวซึ่งส่วนใหญ่จะล้มเหลว ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเงื่อนไขในการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้ (1) ชื่อและที่ตั้งวิสาหกิจชุมชน (2) ชื่อและที่อยู่ของผู้มีอำนาจทำการแทนวิสาหกิจชุมชน(ประธานกลุ่ม) (3) ชื่อและที่อยู่ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน จำนวน 7 คน (4) กิจการที่วิสาหกิจชุมชนมีความประสงค์จะดำเนินการ จากเงื่อนไขดังกล่าวเห็นว่าน้อยเกินไปและไม่รัดกุมจึงทำให้การจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนบรรลุในเชิงปริมาณแต่ไม่บรรลุในเชิงคุณภาพ ดังนั้นคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงรายควรเสนอให้คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนระดับประเทศปรับปรุงเงื่อนไขการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนให้มีความรัดกุมมากขึ้น โดยเพิ่มเงื่อนไขเกี่ยวกับการจัดทำเวทีกลุ่มเพื่อค้นหาปัญหาและศักยภาพของกลุ่มและการจัดทำแผนพัฒนาของกลุ่ม และมีการคัดกรองกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เกิดจากการรวมกลุ่มจากสมาชิกในชุมชนที่แท้จริงมิใช่การไปยืมชื่อญาติพี่น้องมาจดทะเบียนแท้ที่จริงแล้วดำเนินกิจการในรูปเจ้าของคนเดียวแต่จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนเพื่อต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ หรือต้องการเลี้ยงภาษี นอกจากนี้ภาคีทุกฝ่ายควรต้องทำงานแบบบูรณาการมิใช่เน้นแต่ภารกิจหลักของหน่วยงานตน ซึ่งการทำงานร่วมกันการสื่อสารและข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญดังนั้นสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นเลขาคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงราย รับผิดชอบโดยตรงในการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนจึงเป็นหน่วยงานที่มีข้อมูลเชิงลึกของวิสาหกิจชุมชนทุกกลุ่มในจังหวัดเชียงรายควรเป็นหน่วยงานที่ประสานข้อมูลไปยังหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อให้หน่วยงานภาคีได้นำข้อมูลไปวางแผนการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนต่อไป

3) สถาบันการศึกษาในจังหวัดเชียงราย

สถาบันการศึกษาในจังหวัดเชียงราย โดยเฉพาะสถาบันระดับอุดมศึกษาควรเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โดยร่วมกันจัดทำหลักสูตรวิสาหกิจชุมชนที่ประกอบไปด้วย การบริหารจัดการกลุ่ม การบริหารจัดการทุน การจัดการการตลาด การจัดการการผลิต การจัดการการเงิน และบัญชี แล้วเปิดอบรมให้ทีมวิทยากรของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนระดับจังหวัดเพื่อจะได้นำความรู้ไปส่งเสริมให้กับวิสาหกิจชุมชนต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องระบบการผลิตและการจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยมีคำถามการวิจัยคือ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายระดับใด และต้นแบบระบบการผลิตและการจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายควรเป็นอย่างไร โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาระดับเศรษฐกิจพอเพียงของระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย 2) เปรียบเทียบระดับเศรษฐกิจพอเพียงของระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย จำแนกตามประเภทและขนาดของวิสาหกิจชุมชน และ 3) ศึกษาและวิเคราะห์หาต้นแบบของระบบการผลิตและการจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

การวิจัยนี้มีขอบเขตด้านเนื้อหาเกี่ยวกับระดับเศรษฐกิจพอเพียงของระบบการผลิตและการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย โดยพิจารณาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ 1) เนื้อหาตามหลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 หลักการ คือ หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผลและหลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว 2) เนื้อหาตามเงื่อนไขของแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2 ข้อ คือ เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม และเพื่อเป็นการนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การประยุกต์ใช้ให้เห็นเป็นรูปธรรมผู้วิจัยจึงได้กำหนดเนื้อหาตามหลักการจัดการธุรกิจตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มี 11 ปฏิบัติ คือ 1) ใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการแต่มีราคาถูกลง 2) ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด 3) เน้นความร่วมมือของสมาชิกเป็นหลัก โดยไม่นำเทคโนโลยีมาทดแทนแรงงาน ยกเว้นในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่ผลิตภัณฑ์ 4) มีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ 5) ไม่โลภมากจนเกินไป และไม่เน้นกำไรในระยะสั้น เป็นหลัก แต่เน้นความอยู่รอดของชุมชนแล้วจึงค่อยพัฒนาเป็นขั้นเป็นตอนให้เกิดความมั่นคงก่อนที่จะก้าวไปพัฒนาธุรกิจ 6) ซื่อสัตย์ สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้บริโภค และไม่เอาัดเอาเปรียบสมาชิกและ/หรือแรงงานตลอดจนไม่เอาัดเอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ 7) เน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและ/หรือมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ได้ 8) เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อหนี้จนเกินความสามารถในการบริหารจัดการ 9) เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น และตอบสนองตลาดในท้องถิ่น ภูมิภาค ตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศตามลำดับ เป็นหลัก 10) เน้นการรวมกลุ่มและร่วมทุนของคนในชุมชนที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน เพื่อประกอบกิจการ และ 11) มีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสืบทอดสู่คนรุ่นหลัง

การวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาโดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) การสำรวจโดยใช้แบบสอบถามจากวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย จำนวน 350 กลุ่ม 2) การสัมภาษณ์ผู้นำของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ที่มีผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับดีและควรปรับปรุง และ/หรือวิสาหกิจชุมชนที่มีระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับ B ขึ้นไป และระดับ C- ลงไป และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน จำนวน 30-40 ราย และ 3) การสนทนากลุ่มที่มีผู้นำของวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดเชียงราย และ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน จำนวน 15-20 ราย

แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับเศรษฐกิจพอเพียงของระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย จะใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) โดยวิเคราะห์ค่าสถิติดังนี้คือ ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าร้อยละ (percentage) และค่าความถี่ (frequency) 2) การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบระดับเศรษฐกิจพอเพียงของระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายตามประเภทกิจการและขนาดของวิสาหกิจชุมชน โดยใช้การวิเคราะห์โดยวิธี One Way ANOVA และ t-test และ 3) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาหาต้นแบบของระบบการผลิตและการจัดการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปโดยข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์จะเป็นข้อความบรรยาย (descriptive) ที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยการใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (interview) และการสนทนากลุ่ม (focus group)

โดยการวิจัยนี้ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ข้อมูลพื้นฐานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

1) ข้อมูลพื้นฐาน

1.1) ประเภทของวิสาหกิจชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นประเภทการผลิต ร้อยละ 96.0 และประเภทบริการร้อยละ 4.0

1.2) ขนาดของวิสาหกิจชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นขนาดเล็กมีสมาชิก 7-50 คน ร้อยละ 56.6 รองลงมาได้แก่ ขนาดกลาง มีสมาชิก 51-200 คน ร้อยละ 28.9 และน้อยที่สุดเป็นขนาดใหญ่ มีสมาชิก 201 คนขึ้นไป ร้อยละ 14.5

2) ข้อมูลพื้นฐานด้านระบบการผลิตและการจัดการ

2.1) ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม

2.1.1) มีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เกิดจากการแก้ปัญหาาร่วมกันของกลุ่ม ร้อยละ 29.0 รองลงมาเกิดจากการชักชวนของผู้นำ ร้อยละ 27.4 นอกจากนี้ยังเกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน ร้อยละ 25.0 และเกิดจากกระบวนการทำแผนแม่บทชุมชนเพียงร้อยละ 18.6

2.2) ด้านการจัดการการผลิต

2.2.1) แหล่งที่มาของวัตถุดิบของวิสาหกิจชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม มาจากในประเทศ ร้อยละ 100.0 โดยส่วนใหญ่มีแหล่งที่มาจากในชุมชนมากกว่านอกชุมชน ร้อยละ 60.29 รองลงมามีแหล่งที่มาจากในชุมชนน้อยกว่านอกชุมชน ร้อยละ 25.43 และมีแหล่งที่มาจากในชุมชนเท่ากับนอกชุมชน ร้อยละ 14.28

2.2.2) แหล่งที่มาของเครื่องมือ เครื่องจักรของวิสาหกิจชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม มาจากในประเทศ ร้อยละ 100.0 โดยส่วนใหญ่มีแหล่งที่มาจากในชุมชนน้อยกว่านอกชุมชน ร้อยละ 48.29 รองลงมามีแหล่งที่มาจากในชุมชนมากกว่านอกชุมชน ร้อยละ 45.43 และมีแหล่งที่มาจากในชุมชนเท่ากับนอกชุมชน ร้อยละ 6.28

2.3) ด้านการจัดการการตลาด

2.3.1) ช่องทางการจัดจำหน่ายของวิสาหกิจชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นตลาดในประเทศ ร้อยละ 100.0 โดยส่วนใหญ่มีแหล่งที่มาจากในชุมชนมากกว่านอกชุมชน ร้อยละ 56.0 รองลงมามีแหล่งที่มาจากในชุมชนน้อยกว่านอกชุมชน ร้อยละ 26.9 และมีแหล่งที่มาจากในชุมชนเท่ากับนอกชุมชน ร้อยละ 17.1

2.4) ด้านการจัดการการเงินและบัญชี

2.4.1) มีการจัดทำบัญชีที่สามารถตรวจสอบได้ของวิสาหกิจชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 56.0 และไม่มีการจัดทำ ร้อยละ 44.0

5.1.2 ระดับการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาเกี่ยวกับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ตามแนวทาง 11 ปฏิบัติ พบว่าระดับการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับ “B-” ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า “ค่อนข้างมาก”

และเมื่อพิจารณาตามแนวทางปฏิบัติแต่ละข้อพบว่า มีอยู่ 3 ระดับ เรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้

1. ระดับ B ได้แก่ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับ 1) การใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ และ 2) มีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสืบทอดต่อคนรุ่นหลัง

2. ระดับ B- ได้แก่ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับ 1) การใช้เทคโนโลยีถูกหลักวิชาการแต่ราคาถูก 2) มีการเน้นความร่วมมือของสมาชิกเป็นหลัก 3) การมีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ 4) การไม่โลภมากไม่เน้นกำไรระยะสั้น 5) มีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น 6) การพยายามไม่ก่อหนี้เงินเกินความสามารถในการบริหารจัดการ 7) การรวมกลุ่มและร่วมทุนของคนในชุมชน และ 8) การใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นและตอบสนองตลาดในท้องถิ่น

3. ระดับ C+ ได้แก่ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับ 1) การเน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีสินค้าและบริการที่หลากหลาย

5.1.3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทาง 11 ปฏิบัติ สรุปได้ดังนี้

ความคิดเห็น	เหตุผลที่เห็นด้วย	เหตุผลที่ไม่เห็นด้วย
1. การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิต คือใช้เทคโนโลยีถูกหลักวิชาการแต่ราคาถูก	1) การลดต้นทุนการผลิต 2) ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย 3) ทำให้เพิ่มปริมาณผลผลิต	-
2. การใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด	1) ลดต้นทุนการผลิตประหยัดค่าใช้จ่าย 2) ทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัดควรใช้อย่างประหยัดเพื่อที่ทรัพยากรจะได้สมบูรณ์ใช้ได้ยาวนาน	-

ความคิดเห็น	เหตุผลที่เห็นด้วย	เหตุผลที่ไม่เห็นด้วย
3.การดำเนินการที่เน้นความร่วมมือของสมาชิกเป็นหลัก และเน้นการจ้างงานในชุมชน โดยไม่นำเทคโนโลยีมาทดแทนแรงงาน ยกเว้นกรณีที่มีความจำเป็น	1)ทำให้คนในชุมชนมีงานทำ ก่อให้เกิดรายได้ในชุมชน 2)เสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน 3)การเรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม 4)ค่าจ้างแรงงานในชุมชนถูก	1)แรงงานในชุมชนขาดแคลนและไม่มีความสามารถ
4.การวางแผนการผลิตให้เหมาะสมกับความสามารถในการบริหารจัดการ	1)ทำงานต้องมีการวางแผนจึงจะทำให้งานที่ได้จะมีประสิทธิภาพสูงสุด 2)ทำให้การผลิตมีความสอดคล้องกับการพัฒนาบริหารต่างๆ 3)ทำให้กิจการเจริญเติบโตอย่างมั่นคง	1)สมาชิกยังไม่มีความรู้ความสามารถในการวางแผนเชิงธุรกิจ
5.การดำเนินกิจการควรเน้นความอยู่รอดของชุมชนก่อน แล้วจึงค่อยพัฒนาเป็นขั้นเป็นตอนให้เกิดความมั่นคงในกลุ่มหรือชุมชนก่อนที่จะก้าวไปพัฒนาเป็นธุรกิจ	1)กลุ่มมีเงินทุนน้อยจึงควรค่อยๆขยายไปเรื่อยๆ 2)ต้องเป็นกิจกรรมที่เน้นความอยู่รอดของชุมชนก่อนชุมชนจะได้เข้มแข็ง จึงจะทำให้ธุรกิจของกลุ่มมั่นคง	-
6.ความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ โดยไม่เอาเปรียบผู้อื่น เป็นคุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับผู้ประกอบการในยุคปัจจุบัน	1)ความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นหลักของความถูกต้องที่ควรปฏิบัติ 2)เป็นการสร้างความเชื่อถือให้แก่ลูกค้าจะได้ค้าขายกันในระยะยาวตลอดไป 3)เพื่อให้ลูกค้าได้เลือกซื้อสินค้าและบริการในคุณภาพและราคาที่เหมาะสม	-
7.การลดความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรผลิตสินค้าหลายชนิด หรือวางแผนล่วงหน้าเพื่อปรับเปลี่ยนสินค้าที่ทำอยู่เป็นอื่น	1)ธุรกิจมีความเสี่ยงควรมีการวางแผนเพื่อลดความเสี่ยงจากราคาที่ผันผวน ดังนั้นควรมีสินค้าอื่นควบคู่กันไป 2)มีความหลากหลาย เพื่อความอยู่รอดของกลุ่มและกิจการ	1)ไม่มีความจำเป็นต้องผลิตหลายอย่างควรผลิตสินค้าเพียงชนิดเดียวให้ดีที่สุด 2)การปรับเปลี่ยนแต่ละครั้งเหมือนเป็นการเริ่มใหม่ต้องใช้เงินลงทุนและกลุ่มก็ไม่มีทุนเพียงพอ

ความคิดเห็น	เหตุผลที่เห็นด้วย	เหตุผลที่ไม่เห็นด้วย
8.การขยายกิจการควรใช้เงินที่มาจาก การสะสมทุนจากสมาชิกหรือ จากกำไรในการดำเนินงานแทนที่จะ กู้จากแหล่งอื่น	1)หากเกิดจากการสะสมทุนของกลุ่ม จะไม่ทำให้สมาชิกมีหนี้ 2)มีทุนน้อยก็ลงทุนไปก่อนแล้วค่อยๆ ขยายไปเรื่อยๆ 3)ไม่จำเป็นต้องกู้เงินเพราะเสียดอกเบี้ย	1)การขยายกิจการต้องใช้เงินจำนวนมาก แต่กลุ่มขาดเงินทุนในการดำเนินงานจึง ต้องการแหล่งเงินกู้
9.การขายสินค้าและบริการควร ขายให้แก่ตลาดในชุมชน แล้ว ค่อยขยายสู่ชนบท และค่อย ขยายไปยังต่างประเทศ	1)ควรขายสินค้าในชุมชนแล้วขยายสู่ชนบท ชุมชนแล้วขยายเป็นธุรกิจ 2)เพื่อเป็นการสร้างรากฐานของกิจการให้ แข็งแกร่ง 3)ช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการ ขนส่ง	1)ตลาดในชุมชนไม่ยอมรับ 2)ชุมชนมีตลาดขนาดเล็ก
10.การรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจ ชุมชนควรเน้นการรวมกลุ่มและ การร่วมทุนของคนในชุมชน ที่มี ความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน	1)คนในชุมชนรู้จักกันดี มีวิถีชีวิต เหมือนกัน มีความคิดเหมือนกัน จะทำงาน ไปอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัยทำให้งานราบรื่น รวดเร็ว 2)เกิดความผูกพันมีความปรองดองและ สามัคคีทำให้ชุมชนเข้มแข็งขึ้น 3)ช่วยเพิ่มรายได้	1)คนในชุมชนมีความ ต้องการไม่เหมือนกัน
11.กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมี กระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสืบทอดสู่คนรุ่นหลัง	1)อยากถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังเพื่อให้คน รุ่นหลัง ได้ศึกษาและสืบสานต่อไป 2)เพื่อให้สืบทอดวิถีคิด วิถีปฏิบัติ จะได้ไม่ สูญหายตามกาลเวลา 3)เพื่อให้ชุมชนเป็นแหล่งที่สร้างอาชีพ สร้างรายได้	1)คนรุ่นใหม่ไม่เห็นคุณค่า ของภูมิปัญญา จึงไม่ค่อยมี ใครอยากเรียนรู้และอยาก ทำตาม

ที่มา: จากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม

5.1.4 เปรียบเทียบระดับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย จำแนกตามประเภทและขนาดของวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบระดับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ที่ประเภทกิจการต่างกันมีระดับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวทางปฏิบัติ เกี่ยวกับการมีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนแนวทางปฏิบัติอื่นๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายที่มีขนาดต่างกัน มีระดับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับ การมีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนแนวทางปฏิบัติอื่นๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดความแตกต่างเป็นรายคู่จึงนำไปทดสอบโดยวิธี Scheffe พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ที่มีขนาดเล็ก กับขนาดกลาง มีระดับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับ การมีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.5 ต้นแบบของระบบการผลิตและการจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายควรดำเนินกิจการของกลุ่มตามหลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันประกอบด้วย หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล และหลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตามเงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ดังต้นแบบของระบบการผลิตและการจัดการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ซึ่งแบ่งเป็น 2 ต้นแบบ ดังต่อไปนี้

1) ต้นแบบของระบบการผลิตและการจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ประเภทการผลิต

1.1) ด้านการบริหารจัดการกลุ่มของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

1.1.1) เกิดจากการรวมกลุ่มและร่วมทุนของคนในชุมชนที่มีความผูกพันกัน เป็นทุนเดิมและมีวิถีชีวิตร่วมกัน มีความสามัคคีกัน

1.1.2) มีการกำหนดข้อตกลงร่วมกันในการแบ่งปันผลตอบแทนอย่างยุติธรรม ด้วยความเห็นชอบจากสมาชิก

1.1.3) มีการประชุมเพื่อวางแผนการผลิตและเพื่อแบ่งงานกันทำและนัดหมาย
เพื่อมาทำงานร่วมกัน

1.1.4) ความรู้ภูมิปัญญาได้มีการถ่ายทอดให้สมาชิกภายในกลุ่ม และมีการ
เพิ่มพูนความรู้เพิ่มเติมโดยการไปอบรมหรือหน่วยงานภาครัฐมาอบรมความรู้ให้เพิ่มเติม และ
นอกจากนี้อาจไปศึกษาดูงานกลุ่มอื่นที่ประสบความสำเร็จ

1.2) ด้านการบริหารจัดการทุนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

1.2.1) แหล่งที่มาของทุนมาจากภายในกลุ่มเป็นหลัก หากมีไม่เพียงพอแต่
จำเป็นต้องลงทุนเพิ่มอาจขอสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และอีกทางหนึ่งหากพิจารณาแล้วเห็น
ว่ามีตลาดรองรับแน่นอนและมีความสามารถชำระหนี้ได้อาจขอกู้จากสถาบันการเงิน

1.3) ด้านการจัดการการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

1.3.1) มีการสำรวจความต้องการของตลาดก่อนที่จะลงมือทำเพื่อเป็นการลด
ความเสี่ยงจากการไม่มีตลาดรองรับ

1.3.2) ช่องทางการจัดจำหน่ายควรเป็นตลาดในท้องถิ่นมากกว่านอกท้องถิ่น
หากกิจการของกลุ่มมีความมั่นคงแล้วจึงค่อยขยายไปสู่ตลาดนอกท้องถิ่น จนไปถึงตลาดภูมิภาค
ตลาดระดับประเทศ และต่างประเทศตามลำดับ

1.3.3) การกำหนดราคาควรกำหนดตามต้นทุนทั้งทางตรงและทางอ้อมและ
บวกกำไรพอประมาณเข้าไป

1.4) ด้านการจัดการการเงินและบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

1.4.1) การจัดทำบัญชีของกลุ่มให้แยกบัญชีไว้อย่างน้อย 2 บัญชี ได้แก่
(1)บัญชีรายรับ รายจ่าย (2)บัญชีหุ้น

1.5) การจัดการการผลิตของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

1.5.1) การวางแผนการจัดการวัตถุดิบ เน้นการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นเพื่อ
ประหยัดค่าใช้จ่ายในการขนส่งและเป็นการเพิ่มรายได้ให้ชุมชน หากในท้องถิ่นไม่มีหรือมีไม่
เพียงพอให้ลองหาสิ่งอื่นที่มีในท้องถิ่นทดแทน แต่ถ้าไม่สามารถหาสิ่งอื่นทดแทนได้จึงหาจาก
ภายนอกท้องถิ่น

1.5.2) การวางแผนการจัดการแรงงาน เน้นความร่วมมือสมาชิกเป็นหลักไม่
พยายามนำเทคโนโลยีมาใช้ทดแทนแรงงานนอกจากในกรณีที่เป็นงานอันตรายและจะทำให้
ผลิตภัณฑ์เสียหาย นอกจากนี้แรงงานที่มีส่วนในการผลิตควรเป็นผู้มีความรอบรู้ในการผลิตอย่าง
แท้จริง

1.5.3) การวางแผนการจัดการเครื่องจักร(ถ้ามี) หากจำเป็นต้องใช้เครื่องจักรหรือเทคโนโลยีในการผลิต ผู้ใช้ควรได้รับการถ่ายทอดการใช้อย่างถูกต้องหลักวิชาการ และไม่จำเป็นต้องซื้อในราคาแพงขอให้เหมาะสมกับขนาดการผลิตของกลุ่ม และใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

1.5.4) การวางแผนการผลิตให้มีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ ดังนั้นต้องมีการประเมินศักยภาพการผลิตของกลุ่มในด้านวัตถุดิบ แรงงาน เงินทุน และสถานที่ จัดหามาด้วยวิธีใด เพียงพอหรือไม่

1.5.5) สินค้าและบริการที่ผ่านกระบวนการผลิตออกมาแล้วต้องมีการตรวจสอบคุณภาพ และให้มีมาตรฐาน หากสามารถมีหน่วยงานรับรองก็จะเป็นการประกันคุณภาพได้อีกระดับหนึ่ง

1.5.6) เน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย

2) ต้นแบบของระบบการผลิตและการจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ประเภทการบริการ

มีลักษณะคล้ายกับประเภทการผลิตในด้านของการบริหารจัดการกลุ่ม การบริหารจัดการทุน การจัดการการตลาด และการจัดการการเงินและบัญชีแต่ที่แตกต่างกันคือด้านการจัดการการผลิต ดังมีรายละเอียดดังนี้

2.1) การวางแผนการจัดหาสินค้าควรเป็นสินค้าในท้องถิ่นเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในการขนส่งและเป็นการช่วยเหลือกันในชุมชนให้มีรายได้เพิ่มขึ้น หากในท้องถิ่นไม่มีหรือมีไม่เพียงพอให้ลองหาสิ่งอื่นที่มีในท้องถิ่นทดแทน แต่ถ้าไม่สามารถหาสิ่งอื่นทดแทนได้จึงค่อยหาจากภายนอกท้องถิ่น

2.2) การวางแผนการจัดการแรงงาน เน้นความร่วมมือสมาชิกเป็นหลักไม่พยายามนำเทคโนโลยีมาใช้ทดแทนแรงงานนอกจากในกรณีที่เป็นงานอันตราย นอกจากนี้แรงงานที่มีส่วนในการดำเนินงานและให้บริการควรเป็นผู้มีความรอบรู้เกี่ยวกับงานที่ทำและมีใจรักบริการ

2.3) การวางแผนการจัดการเทคโนโลยี(ถ้ามี) หากจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีในการผลิต ผู้ใช้ควรได้รับการถ่ายทอดการใช้อย่างถูกต้องหลักวิชาการ และไม่จำเป็นต้องซื้อในราคาแพงขอให้เหมาะสมกับขนาดการผลิตของกลุ่ม และใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2.4) การวางแผนเกี่ยวกับสินค้าคงคลังให้มีจำนวนที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ และให้เพียงพอกับความต้องการใช้ของกลุ่มในแต่ละช่วงเวลา

2.5) ต้องมีความซื่อสัตย์ และจริงใจในการให้บริการลูกค้า ให้เกิดความประทับใจ และกลับมาใช้บริการอีก

2.6) เน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เพราะถ้าผลิตผลิตภัณฑ์เพียงชนิดเดียวถ้าไม่เป็นที่ต้องการของตลาด หรือราคาตกต่ำ กลุ่มก็จะประสบปัญหาขาดทุน แต่ถ้ามีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย หากชนิดใดชนิดหนึ่งมีปัญหา ก็ยังมีผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นทดแทน

5.2 การอภิปรายผล

5.2.1 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน

การวิจัยนี้พบว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้ได้กับวิสาหกิจชุมชนทุกประเภทและทุกขนาด เนื่องจากการประกอบการวิสาหกิจชุมชนควรมีองค์ประกอบหลัก คือ การพึ่งพาตนเองในชุมชน ชุมชนเป็นเจ้าของโดยใช้ทุนชุมชนเป็นหลัก มีกระบวนการเรียนรู้โดยมีฐานมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งเป็นหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตามเงื่อนไขความรู้ และคุณธรรม สอดคล้องกับสุเมธ ตันติเวชกุล (2549) ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่าเป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ และจรรยา อิศรางกูร ณ อยุธยา (2548) ก็กล่าวว่าเศรษฐกิจพอเพียงคือหลักการดำเนินชีวิตที่แท้จริง ดังนั้นจึงสามารถประยุกต์ใช้ได้ทุกระดับ นอกจากนี้ปรียานุช พิบูลสรารุช (2549) ยังได้กล่าวถึงการนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ระดับบุคคลหรือครอบครัว ระดับชุมชน ระดับนักรธุรกิจ และระดับประเทศ ส่วนอภิชาต พันธเสน และคณะ (2546) ได้อธิบายว่าแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำสู่หลักปฏิบัติทางธุรกิจได้ และจากการศึกษาของสุวกิจ ศรีธำปัด (2549) พบว่าความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก

5.2.2 ระดับการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

การวิจัยนี้ต้องการทราบระดับการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย โดยนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องมือในการวัดระดับการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจได้ ขยายความจากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงออกเป็น 11 ปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับอภิชัย พันธเสน และคณะ (2546) มี 7 ปฏิบัติ และศุวกิจ ศรีธำปัด (2549) มี 9 ปฏิบัติ แต่เนื่องจากยังขาดองค์ประกอบหลักที่สำคัญของวิสาหกิจชุมชนผู้วิจัยจึงได้เพิ่มอีก 2 ปฏิบัติ ได้แก่ การรวมกลุ่มและร่วมทุนของคนในชุมชน และมีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสืบทอดสู่คนรุ่นหลัง

และจากการศึกษาพบว่าระดับการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายอยู่ในระดับ “ค่อนข้างมาก” ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงรายที่พบว่าส่วนมากอยู่ในระดับดี แต่ไม่ถึงกับอยู่ในระดับมาก หรือมากที่สุด เนื่องจากในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับวิสาหกิจชุมชนในทางปฏิบัติวิสาหกิจชุมชนแต่ละกลุ่มไม่ได้มีการใช้ครบทั้ง 11 ปฏิบัติ ขึ้นอยู่กับข้อตกลงและแนวคิดของกลุ่ม อีกทั้งวิสาหกิจชุมชนบางกลุ่มมีความคิดเห็นที่ไม่สามารถนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับวิสาหกิจชุมชนได้ เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนเหล่านั้นขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งแท้จริงแล้วเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับประชาชนทุกระดับและทุกรูปแบบกิจการ ดังข้อค้นพบของ สุเมธ ดันดิเวชกุล (2549) จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2548) ปรียานุช พิบูลสรารุช (2549) อภิชัย พันธเสน และคณะ (2546) และศุวกิจ ศรีธำปัด (2549) ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนควรได้รับการหนุนเสริมความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการแสวงหาข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติมจากสื่อต่างๆ ซึ่ง ณ ห้วงเวลานี้ถือเป็นโอกาสอันดีที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงได้ง่ายกว่าในอดีต เนื่องจากนโยบายรัฐส่งเสริมสนับสนุนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (2550-2554)

หากพิจารณาเป็นแต่ละปฏิบัติพบว่า แนวทางปฏิบัติที่วิสาหกิจชุมชนนำมาประยุกต์ใช้ในในระดับ “มาก” คือ การมีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสืบทอดสู่คนรุ่นหลัง เพราะต้องการถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและสืบสานต่อไป และเพื่อสืบทอดวิถีคิด วิถีปฏิบัติ จะได้ไม่สูญหายตามกาลเวลา ตลอดจนเพื่อให้ชุมชนเป็นแหล่งสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และอีกแนวทางปฏิบัติ คือ การใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ เพราะสามารถลดต้นทุนการผลิต ประหยัดค่าใช้จ่าย และทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัดควรใช้อย่างประหยัดเพื่อคนรุ่นหลังมีทรัพยากรใช้

อย่างสมบูรณ์ ซึ่งแนวทางปฏิบัตินี้สอดคล้องกับนรินทร์ สังข์รักษา (2550) ที่ได้ศึกษาระดับความเป็นไปได้ของการประยุกต์ใช้แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน พบว่า การใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและคุ้มค่า มีความเป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับ “มาก” ส่วนแนวทางปฏิบัติที่วิสาหกิจชุมชนนำมาประยุกต์ใช้น้อย คือการเน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีสินค้าและบริการที่หลากหลาย เพราะมีแนวคิดว่าไม่มีความจำเป็นต้องผลิตหลายอย่างควรผลิตสินค้าเพียงชนิดเดียวให้ดีที่สุด และการปรับเปลี่ยนแต่ละครั้งเหมือนเป็นการเริ่มใหม่ต้องใช้เงินลงทุนและกลุ่มก็ไม่มีทุนเพียงพอ ดังนั้นสำหรับแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ผู้วิจัยมีความเห็นว่าวิสาหกิจชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินธุรกิจ ถึงแม้วิสาหกิจชุมชนมีใช้ธุรกิจที่มุ่งหวังกำไรเป็นหลักแต่การทำให้กิจการอยู่รอดก็เป็นสิ่งสำคัญดังนั้นควรพยายามลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายจะสามารถกระจายความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนทางการตลาด ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนควรแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการทางธุรกิจ จากสถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐซึ่งมีหน่วยงานหลายหน่วยงานที่พร้อมจะสนับสนุนส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด

5.2.3 การเปรียบเทียบระดับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ตามขนาดของวิสาหกิจชุมชน

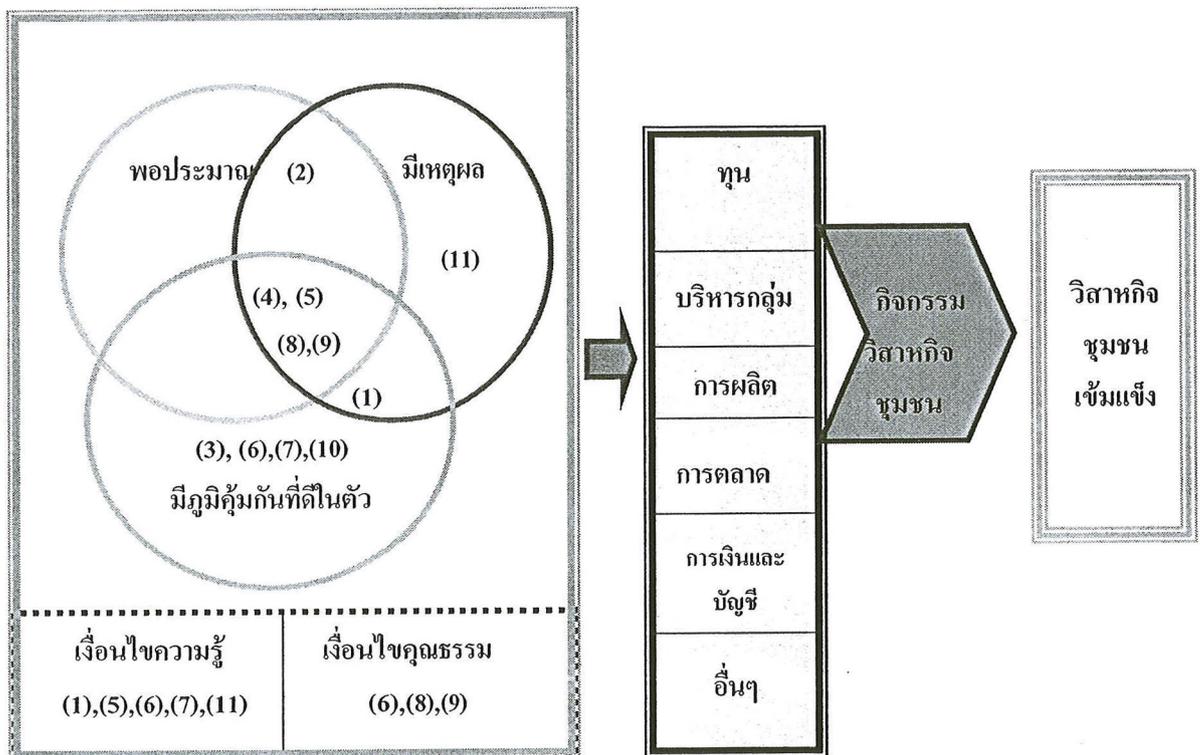
จากการเปรียบเทียบระดับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายพบว่าวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตและบริการมีการนำแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการมีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการไม่เอาเปรียบผู้อื่นไปประยุกต์ใช้แตกต่างกัน เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิต ต้องผ่านกระบวนการผลิตหลายขั้นตอนกว่าจะเป็นตัวสินค้า นอกจากนี้การผลิตในแต่ละขั้นมีความยุ่งยากซับซ้อนต่างกัน จึงเป็นการยากที่จะจัดผลตอบแทนและผลประโยชน์แก่สมาชิกให้เท่าเทียมกัน ส่วนวิสาหกิจชุมชนประเภทการบริการมีการดำเนินงานไม่ซับซ้อนจึงสามารถจัดสรรผลตอบแทนได้ง่าย และชัดเจนกว่า

และจากการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายพบว่าวิสาหกิจชุมชนขนาดเล็กที่มีจำนวนสมาชิก 7-50 คน กับขนาดกลางที่มีจำนวนสมาชิก 51-200 คน มีการนำแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการมีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการไม่เอาเปรียบผู้อื่นไปประยุกต์ใช้แตกต่างกัน เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนที่มีจำนวนสมาชิก 7-50 คน เป็นขนาดของการรวมกลุ่มที่เข้าเงื่อนไขการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนที่น้อยที่สุด ดังนั้นจึงเป็นการง่ายที่ใครก็สามารถมาจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนได้ซึ่งในบางวิสาหกิจชุมชนก็ไม่ได้ดำเนินกิจการในรูปของกลุ่มที่แท้จริงเพียงแต่จดทะเบียนไว้โดยเอาชื่อญาติพี่น้องมารวมกันแต่แท้จริงเป็นการดำเนินการโดยเจ้าของคนเดียวเพื่อรอความช่วยเหลือจากภาครัฐ

และซ้ำร้ายกว่านั้นบางวิสาหกิจชุมชนก็มิได้ดำเนินกิจกรรมใดๆเลยซึ่งกลุ่มเหล่านี้ก็จะมีผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับปรับปรุง และหากไม่ปรับปรุงและไม่มีการต่อทะเบียนก็จะพ้นสภาพการเป็นวิสาหกิจชุมชนเอง

5.2.4 ต้นแบบของระบบการผลิตและการจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายควรดำเนินกิจการของกลุ่มตามหลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันประกอบด้วย หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล และหลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตามเงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 5.1 ต้นแบบของระบบการผลิตและการจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

หมายเหตุ : (ตัวเลข) คือ หลักปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดย

(1) หมายถึง มีการเพิ่มพูนความรู้เพิ่มเติมโดยการอบรมความรู้ให้เพิ่มเติม เรื่องการวางแผนธุรกิจ การวางแผนการตลาด การวางแผนการผลิต การพัฒนาทักษะการผลิต หรือการไปศึกษาดูงานวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จ และลักษณะการดำเนินงานคล้ายคลึงกัน ขนาดการผลิตเท่ากันหรือไม่แตกต่างกันมากนัก

(2) หมายถึง การวางแผนการจัดการเครื่องจักร (ถ้ามี) หากจำเป็นต้องใช้เครื่องจักรหรือเทคโนโลยีในการผลิต ผู้ใช้ควรได้รับการถ่ายทอดการใช้อย่างถูกหลักวิชาการ โดยช่างผู้ชำนาญการ และ/หรือสมาชิกด้วยกันที่มีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีนั้นเป็นอย่างดี และไม่จำเป็นต้องซื้อในราคาแพงขอให้เหมาะสมกับขนาดการผลิตของกลุ่ม และได้ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

(3) หมายถึง การวางแผนการจัดการแรงงาน เน้นความร่วมมือสมาชิกเป็นหลัก ไม่พยายามนำเทคโนโลยีมาใช้ทดแทนแรงงานนอกจากในกรณีที่เป็นงานอันตรายและจะทำให้ผลิตภัณฑ์เสียหาย นอกจากนี้แรงงานที่มีส่วนในการผลิตควรเป็นผู้มีความรอบรู้ในการผลิตอย่างแท้จริง

(4) หมายถึง การวางแผนการผลิตให้มีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ ดังนั้นต้องมีการประเมินศักยภาพการผลิตของกลุ่มในด้านวัตถุดิบ แรงงาน เงินทุน สถานที่ จะจัดหามาด้วยวิธีใดเพียงพอหรือไม่

(5) หมายถึง หากกิจการของกลุ่มมีความมั่นคงแล้วจึงค่อยขยายไปสู่ตลาดนอกท้องถิ่น จนไปถึงตลาดภูมิภาค ตลาดระดับประเทศ และต่างประเทศตามลำดับ เพราะการพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไปทำให้กลุ่มได้เรียนรู้วิธีการรับมือกับปัญหาที่เข้ามากระทบอยู่ตลอดเวลาจนกลุ่มมีความเข้มแข็งดังนั้นการก้าวไปสู่ตลาดภายนอกก็จะเป็นไปอย่างมั่นคง

(6) หมายถึง

- มีการกำหนดข้อตกลงร่วมกันในการแบ่งปันผลตอบแทนอย่างยุติธรรมด้วยความเห็นชอบจากสมาชิก

- การจัดทำบัญชีของกลุ่มให้แยกบัญชีไว้อย่างน้อย 2 บัญชี ได้แก่ (1)บัญชีรายรับ รายจ่าย (2)บัญชีหุ้น เพื่อความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ อีกทั้งสมาชิกจะได้ทราบสถานะทางการเงินของกลุ่ม และเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการลงทุนของกลุ่มต่อไป นอกจากนี้อาจมีบัญชีอื่นๆอีก เช่น บัญชีออมทรัพย์ เป็นต้น

- การกำหนดราคาควรกำหนดตามต้นทุนทั้งทางตรงและทางอ้อมและบวกกำไรพอประมาณเข้าไปเพื่อให้กลุ่มมีรายได้เข้ามา และสมาชิกก็จะมีกำลังใจ

- สินค้าและบริการที่ผ่านกระบวนการผลิตออกมาแล้วต้องมีการตรวจสอบคุณภาพ และให้มีมาตรฐาน หากสามารถมีหน่วยงานรับรอง เช่น องค์กรอาหารและยา ปลอดภัยจังหวัด อาหารปลอดภัย รางวัลผลิตภัณฑ์ดีเด่น เป็นต้น ก็จะเป็นการการันตีคุณภาพได้อีกระดับหนึ่ง

(7) หมายถึง เน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เพราะถ้าผลิตภัณฑ์เพียงชนิดเดียวถ้าตลาดสินค้านั้นมีปัญหาขายไม่ได้ หรือราคาตกต่ำ กลุ่มก็จะประสบปัญหาขาดทุน แต่ถ้ามีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายหากชนิดใดชนิดหนึ่งมีปัญหาที่ยังมีผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นทดแทน

(8) หมายถึง ถ้ามีตลาดรองรับแน่นอนและมีความสามารถชำระหนี้ได้อาจขอกู้จากสถาบันการเงิน เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์(ชกส.) ซึ่งเป็นหนึ่งในภาคีของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เพราะชกส.จะให้กู้โดยใช้บุคคลค้ำประกันและดอกเบี้ยต่ำ

(9) หมายถึง

- การวางแผนการจัดการวัตถุดิบ เน้นการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในการขนส่ง และเป็นการเพิ่มรายได้ให้ชุมชน หากในท้องถิ่น ไม่มีหรือมีไม่เพียงพอให้ลองหาสิ่งอื่นที่มีในท้องถิ่นทดแทน แต่ถ้าไม่สามารถหาสิ่งอื่นทดแทนได้จึงหาจากภายนอกท้องถิ่น

- ช่องทางการจัดจำหน่ายควรเป็นตลาดในท้องถิ่นมากกว่านอกท้องถิ่น ดังนั้นสินค้าที่ผลิตควรตอบสนองความต้องการของสมาชิกและคนในท้องถิ่นก่อน

(10) หมายถึง

- เกิดจากการรวมกลุ่มและร่วมทุนของคนในชุมชนที่มีความผูกพันกันเป็นทุนเดิมและมีวิถีชีวิตร่วมกัน มีความสามัคคีกัน

- แหล่งที่มาของทุนมาจากภายในกลุ่มเป็นหลัก ได้แก่ การรวมหุ้น การออมทรัพย์ หากมีไม่เพียงพอ แต่จำเป็นต้องลงทุนเพิ่มอาจขอสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลและ/หรือเทศบาล ตำบล

(11) หมายถึง ความรู้ภูมิปัญญาได้มีการถ่ายทอดให้สมาชิกภายในกลุ่ม

ต้นแบบของระบบการผลิตและการจัดการวิสาหกิจชุมชนที่กล่าวไว้ข้างต้นสอดคล้องกับมโนญ สอนเกิด (2547) ได้กล่าวว่าเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนมีความทับซ้อนที่เป็นการหนุนเสริมและต่อเนื่องกันอย่างชัดเจนทั้งในด้านทุน ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการบริหารจัดการ ด้านทรัพยากร/สิ่งแวดล้อม และด้านสวัสดิการ เป็นต้น ฉะนั้นการกำหนดแนวทางส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจึงควรควบคู่ไปกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง เพราะต่างก็มีการทับซ้อนกันอยู่ทั้งในปรัชญา แนวคิดพื้นฐาน กลุ่มเป้าหมาย และกระบวนการเพื่อนำไปสู่ผลผลิตและผลลัพธ์ในระดับของกลุ่มเป้าหมายเดียวกัน ซึ่งได้แก่ บุคคล/ครัวเรือน กลุ่ม/องค์กร เครือข่าย และชุมชน เพื่อสู่จุดหมายสุดท้ายเดียวกัน คือ “เศรษฐกิจฐานรากเข้มแข็ง” และ “ชุมชนพึ่งตนเองได้”

และยังสอดคล้องกับคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2551) ได้กล่าวถึงการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกรอบในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

1) หลักความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีพอเหมาะต่อความจำเป็นที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

2) หลักความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆอย่างรอบคอบ

3) หลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นการปฏิบัติ

5) เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

นอกจากนี้คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนยังได้นำเอาแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์กับระบบการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน และนำมาเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกให้เป็น “ชุมชนต้นแบบ:แหล่งเรียนรู้วิสาหกิจชุมชน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีเกณฑ์ดังนี้

1) มีระบบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยมีกระบวนการเรียนรู้ในการรู้จักตนเอง เพื่อทราบศักยภาพและขีดจำกัดของชุมชน มีการเรียนรู้เพิ่มเติมจากภายนอกอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถกำหนดแผนการพัฒนาตนเองได้อย่างตรงตามศักยภาพ และแก้ไขปัญหาได้ตรงตามข้อมูลปัญหาที่แท้จริง โดยมีแผนแม่บทชุมชนเป็นผลลัพธ์ของกระบวนการเรียนรู้

2) มีระบบการออม/เงินทุน ชุมชนต้นแบบต้องมีระบบการจัดการทุน เพื่อให้สามารถมีเงินทุนในการประกอบการได้ ภายใต้เงื่อนไขของการพึ่งตนเองเป็นเบื้องต้น โดยเริ่มจากการออมการสะสมทุนจากสมาชิก การร่วมทุนไปจนถึงการหาทุนเพิ่มเติมจากภายนอกเมื่อมีความพร้อม

3) มีระบบวิสาหกิจชุมชนที่มีกิจกรรมที่หลากหลายตามฐานทรัพยากร มีความเชื่อมโยงและเกื้อกูลกัน เพื่อตอบสนองปัญหาความต้องการในชุมชน สร้างความเข้มแข็งในระดับพื้นฐาน และขยายสู่ตลาดภายนอกเมื่อสามารถบริหารองค์กรอย่างเป็นระบบ มีการใช้ทุนและเทคโนโลยีด้วยรูปแบบที่ทันสมัยสามารถตอบสนองตลาดในวงกว้าง

4) มีระบบสวัสดิการชุมชน โดยการแบ่งปันผลประโยชน์บางส่วนจากผลต่างของการจัดการทุนให้สมาชิกในรูปแบบสวัสดิการของสมาชิกและชุมชนตามข้อตกลงร่วมกันของกลุ่ม ซึ่งเป็นสวัสดิการแก่สมาชิกตั้งแต่เกิดจนถึงตาย ได้แก่ การสนับสนุนเงินช่วยเหลือเมื่อสมาชิกคลอดบุตร สนับสนุนการศึกษา การรักษาพยาบาล การให้บ้านอาศัยแก่สมาชิกชราที่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้จนถึงการฌาปนกิจ เป็นต้น

5.3 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ต้องร่วมกันขับเคลื่อนทั้ง 3 ภาคส่วน ดังนี้

1) วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ควรดำเนินการเป็นลำดับดังนี้

1.1) ปรับเปลี่ยนแนวคิดเก่าที่เข้าใจว่าจะจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนเพื่อต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ ปลูกฝังแนวคิดใหม่ทำอย่างไรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนถึงจะอยู่ได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น

1.2) จัดทำเวทีเรียนรู้เพื่อร่วมกันค้นหาปัญหาของกลุ่ม และประเมินศักยภาพของกลุ่ม ร่วมกันวิเคราะห์เพื่อจะนำไปเป็นแผนพัฒนากลุ่มที่มีประสิทธิภาพ เป็นยุทธศาสตร์ของกลุ่ม

1.3) วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายควรดำเนินกิจการของกลุ่มตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันประกอบด้วย หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล และหลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตามเงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ดังที่เป็นต้นแบบของระบบการผลิตและการจัดการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

2) คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงราย

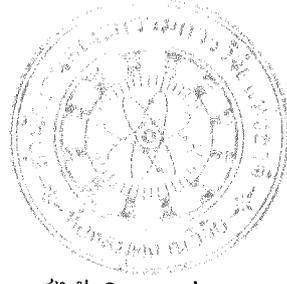
2.1 คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงรายควรเสนอให้คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนระดับประเทศปรับปรุงเงื่อนไขการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนให้มีความรัดกุมมากขึ้น โดยเพิ่มเงื่อนไขเกี่ยวกับการจัดทำเวทีกลุ่มเพื่อค้นหาปัญหาและศักยภาพของกลุ่ม และการจัดทำแผนพัฒนาของกลุ่ม

2.2 มีการคัดกรองกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เกิดจากการรวมกลุ่มจากสมาชิกในชุมชนที่แท้จริง

2.3 ภาคิทุกฝ่ายควรต้องทำงานแบบบูรณาการมิใช่เน้นแต่ภารกิจหลักของหน่วยงานตน

3) สถาบันการศึกษาในจังหวัดเชียงราย

สถาบันการศึกษาในจังหวัดเชียงรายโดยเฉพาะสถาบันระดับอุดมศึกษาควรเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โดยร่วมกันจัดทำหลักสูตรวิสาหกิจชุมชนที่ประกอบไปด้วย การบริหารจัดการกลุ่ม การบริหารจัดการทุน การจัดการการตลาด การจัดการการผลิต การจัดการการเงินและบัญชี แล้วเปิดอบรมให้ทีมวิทยากรของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนระดับจังหวัดเพื่อจะได้นำความรู้ไปส่งเสริมให้กับวิสาหกิจชุมชนต่อไป

5.4 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

เพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริงและต่อยอดการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน นักวิชาการอาจทำการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นต่อไปนี้

- 1) นำต้นแบบระบบการผลิตและการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายไปทำการวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
- 2) การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเอง
- 3) การวิจัยเพื่อนำไปสู่การสร้างศูนย์การเรียนรู้วิสาหกิจชุมชน

บรรณานุกรม

- กรมพัฒนาชุมชน. คู่มือการปฏิบัติงานวิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดทีเอ็มโปร ดักชั่น, 2547.
- เกียรติศักดิ์ จันทร์แดง. การบริหารการผลิตและการปฏิบัติการ. กรุงเทพมหานคร : วิตตี้กรุ๊ป, 2549.
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร : วารสารเศรษฐกิจและสังคม. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปีที่ 42 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม 2548, 2548.
- เฉลิมพล จตุพร. แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของเกษตรกรและชุมชน: กรณีศึกษาแนวพระราชดำริ “ทฤษฎีใหม่” และวิสาหกิจชุมชน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2550.
- ดวงเดือน สมวัฒนศักดิ์. การดำเนินของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผู้วิสาหกิจชุมชนในพื้นที่เขต 1. สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขต 1 จังหวัดชัยนาท. กรมส่งเสริมการเกษตร, 2548.
- นรินทร์ สังข์รักษา และคณะ. ผลดีของการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน : ศึกษากรณีจังหวัดราชบุรี. มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.
- บุญชอบ ปิ่นทอง. การศึกษาการดำเนินงานการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ. 2544. มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544.
- ปวีณา เชาวลิตวงศ์. องค์ความรู้ในการประกอบธุรกิจ: การจัดการการผลิต. สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2551. (<http://sme2.ismed.or.th/sendmail/mailinfo.php>)
- พรศรี บงศ์อุปพันธ์. วิสาหกิจชุมชนกับการพึ่งตนเอง: กรณีศึกษาการแปรรูปผลผลิตจากต้นตาลชุมชนบ้านเหล่าขวัญ ตำบลท้อแท้ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก. มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2546.
- ไพบุณย์ วัฒนศิริธรรม. การจัดการเศรษฐกิจชุมชนภาครัฐต้องคิดเป็นระบบ. วารสารเศรษฐกิจและสังคม. ปีที่ 41, ฉบับที่ 2, 2547.

บรรณานุกรม (ต่อ)

มนูญ สอนเกิด .เศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน.

<http://www.cdd.go.th/webfund/economic1.doc>

วัชรินทร์ สายสาระ และคณะ. การพัฒนาศักยภาพกลุ่มคนจนให้สามารถสร้างวิสาหกิจชุมชนเพื่อแก้ปัญหาความยากจน ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง: ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิ่ม อำเภอมหาชัย จังหวัดฉะเชิงเทรา. ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา(สกอ.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2548.

วิจิต นันทสุวรรณ. แผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2544.

สมศักดิ์ สุริโย. การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. สำนักพัฒนาเกษตรกร : กรมส่งเสริมการเกษตร, 2547. (อัครสำเนา).

สมคิด บางโม. หลักการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี, 2539. อ้างจาก Henri Fayol _____ . หลักการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, 2539. อ้างจาก Luther Gulick และ Lyndall Urwick

สุกัญญา อธิปอนันต์ และคณะ. กลยุทธ์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง ปี 2550. กรมส่งเสริมการเกษตร, 2550.

สุภาพร มากแจ้ง และคณะ. การวิจัยและพัฒนาระบบการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของคนในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและยั่งยืน: การศึกษาผลิตภัณฑ์ชุมชนปากคลองบางปลากด อำเภอมหาราช จังหวัดสมุทรปราการ. ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา(สกอ.), 2548.

สุวกิจ ศรีปัดดา. การประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2549.

สุเมธ ตันติเวชกุล. การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียง “แบบพอเพียง” ตามแนวทางพระราชดำริ. กรุงเทพมหานคร : วารสารน้ำ การประปา-ส่วนภูมิภาค. ธันวาคม 2541 – มกราคม 2542.

บรรณานุกรม (ต่อ)

เสรี พงศ์พิศ. ฐานคิดจากแผนแม่บทสู่วิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2546ก.

_____. กรอบ เกณฑ์ ตัวชี้วัด เศรษฐกิจพอเพียง, 2551.

<http://www.ndcthinktank.org/FileUploads/Docs>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. สมุดบันทึกเศรษฐกิจพอเพียง: นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี. กรุงเทพมหานคร : คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549.

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548. กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2548.

_____. แหล่งเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เทิดไถ้ ๘๐ พรรษา มหาราช. กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2551.

สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์. สหกรณ์พอเพียง, 2550.

อภิชัย พันธเสน. การวิเคราะห์อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง, 2545.

_____. การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม, 2546.

อัจฉรา สุขสมบูรณ์. วิสาหกิจชุมชน...ทิศทางใหม่ของการพัฒนาภาคการเกษตร. วารสารส่งเสริมการเกษตร. ปีที่ 33, ฉบับที่ 176, กันยายน, 2545.

Ernest Dale. **Management: Theory and Practise**. New York: Mcgraw Hill, 1968 : p.98

Harold D. Koontz and Cyril O'Donnell. **Principles of Management**. New York: Mcgraw Hill, 1972 : p.45.

<http://www.library.dip.go.th/multim4/eb/EB%2029%20%EO%B8%A1481.6pdf>

<http://210.246.196.13/ewt/css3/download/vip/4.doc>

ภาคผนวก

แบบสอบถาม
โครงการวิจัยเรื่อง
ระบบการผลิตและการจัดการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับเศรษฐกิจพอเพียงของระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย เปรียบเทียบระดับเศรษฐกิจพอเพียงของระบบการผลิตและการจัดการของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย จำแนกตามขนาดและประเภทของวิสาหกิจชุมชน และศึกษาวิเคราะห์หาต้นแบบของระบบการผลิตและการจัดการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย

ผู้วิจัยใคร่ขออนุเคราะห์จากท่านโปรดตอบแบบสอบถาม กรุณาตอบตามความเป็นจริงตามที่ท่านไปปฏิบัติ คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย ขอขอบคุนมา ณ โอกาสนี้

.....

แบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 2 แนวทางการดำเนินกิจการของวิสาหกิจชุมชนในปัจจุบัน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของวิสาหกิจชุมชน

โปรดทำเครื่องหมาย (✓) และ/หรือเติมข้อความลงไป

1. ชื่อผู้ให้ข้อมูล.....ตำแหน่ง.....

วิสาหกิจชุมชน ชื่อ.....รหัสทะเบียน.....

ที่อยู่.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....

หมายเลขโทรศัพท์.....โทรสาร.....E-mail.....

2. วัตถุประสงค์ในการก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

เกิดจากกระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชน

เกิดจากการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของกลุ่ม

เกิดจากการชักชวนของผู้นำ

เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน

อื่นๆ (โปรดระบุ).....

3. วิสาหกิจชุมชนซื้อวัตถุดิบ/สินค้า และเครื่องมือเครื่องจักรมาจากแหล่งใด

รายการ	สัดส่วนของแหล่งที่มาของวัตถุดิบ และเครื่องมือ เครื่องจักร (%)			รวม
	ในชุมชน	นอกชุมชน ที่อยู่ใน ประเทศ	ต่างประเทศ	
3.1 วัตถุดิบทั้งสำเร็จรูปและกึ่งสำเร็จรูป				100 %
3.2 เครื่องมือ เครื่องจักร				100%

4. ต้นทุนด้านเทคโนโลยีปัจจุบันของวิสาหกิจชุมชนเป็นอย่างไรเมื่อเทียบกับต้นทุนการผลิตทั้งหมด

- สูงเกินไป
 คืออยู่แล้ว
 ต้นทุนต่ำ

5. สัดส่วนของช่องทางการจัดจำหน่าย(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

5.1 ตลาดในประเทศ เป็นที่เปอร์เซ็นต์ของการจำหน่ายทั้งหมด.....% แบ่งเป็น

5.1.1 ตลาดในชุมชน ที่เปอร์เซ็นต์.....%

5.1.2 ตลาดนอกชุมชนที่อยู่ในประเทศ ที่เปอร์เซ็นต์.....%

5.2 ตลาดต่างประเทศเป็นที่เปอร์เซ็นต์ของการจำหน่ายทั้งหมด.....%

6. วิสาหกิจชุมชนมีการจัดทำบัญชีของกลุ่มหรือไม่

- ไม่มี
 มี

ตอนที่ 2 แนวทางในการดำเนินกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในปัจจุบัน

โปรดทำเครื่องหมาย (√) ในช่องที่กำหนดระดับความสำคัญของแนวคิดทางด้านการผลิต และการจัดการที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านใช้อยู่ในปัจจุบัน

แนวคิดที่กลุ่มของท่านใช้ในการดำเนินกิจการ	ระดับความสอดคล้อง				
	81-100 %	61-80 %	41-60 %	21-40 %	0-20 %
<p>1.การใช้เทคโนโลยีถูกหลักวิชาการแต่ราคาถูก</p> <p>1.ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากนักวิชาการ หรือจากผู้มีประสบการณ์</p> <p>2. ใช้เทคโนโลยีการผลิตในประเทศทั้งในด้านเครื่องมือและช่างผู้ชำนาญการ</p> <p>3.เน้นการนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศมาใช้</p>	.....	.....	.....	.....	.....
<p>2.การใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัด และมีประสิทธิภาพ</p> <p>1. บุคลากรของกลุ่มปฏิบัติงานตรงกับความรู้ความสามารถ และมีความรู้จริงในงานที่ทำ</p> <p>2. มีการวางแผนการใช้วัตถุดิบ วัสดุและอุปกรณ์การผลิต</p> <p>3. กลุ่มได้มีการวางแผนการใช้เงินของกลุ่ม</p> <p>4. กลุ่มได้มีการวางแผนการทำงานเป็นขั้นเป็นตอน</p> <p>5. เครื่องจักรและแรงงานได้ทำการผลิตอย่างเต็มที่</p> <p>6. มีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และมีการอนุรักษ์ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในชุมชน</p> <p>7. มีการกำหนดขั้นตอนกระบวนการผลิตสินค้า/บริการที่ชัดเจน ก่อให้เกิดสินค้า/บริการที่มีคุณภาพ</p> <p>8. มีวิธีควบคุมกระบวนการผลิต เพื่อป้องกันความผิดพลาด</p>	.....	.....	.....	.....	.....

แนวคิดที่กลุ่มของท่านใช้ในการดำเนินกิจการ	ระดับความสอดคล้อง				
	81-100 %	61-80 %	41-60 %	21-40 %	0-20 %
3.มีการเน้นความร่วมมือของสมาชิกเป็นหลัก 1. การประกอบกิจการของกลุ่มเน้นให้สมาชิก ดำเนินการเอง 2. ใช้เครื่องจักรทดแทนแรงงานก็ต่อเมื่อมีความจำเป็น 3. สักส่วนเทคโนโลยีต่อแรงงานเป็นเท่าใด	.....	.....	.....	.....	.....
4.การมีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ 1. การขยายการผลิตมาจากตลาดในชุมชนแบบค่อย เป็นค่อยไปจนมีความมั่นคงแล้วจึงขยายไปตลาดนอก ชุมชนที่อยู่ในประเทศ และต่างประเทศ ตามลำดับ 2. ตลาดภายนอกชุมชนสามารถรองรับผลผลิต ส่วนเกินจากตลาดภายในชุมชนได้ตลอด 3. มีการรักษาการผลิตเพื่อจำหน่ายในชุมชนมากกว่า นอกชุมชน 4. มุ่งผลิตจำนวนมากๆเพื่อให้ได้ต้นทุนต่อหน่วย ต่ำลงเรื่อยๆ	.....	.....	.....	.....	.....
5.การไม่โลภมากไม่เน้นกำไรระยะสั้น 1. การประกอบการของกลุ่มทำให้สมาชิกมีรายได้ เพิ่มขึ้น และพอกินพอใช้ในครอบครัว 2. ภายหลังจากที่กลุ่มได้มีการสะสมทุนได้จำนวน หนึ่ง หากต้องขยายกิจการและมีสถาบันการเงินมาให้ กู้ยืม ท่านคิดว่าน่าจะเอาเงินที่กลุ่มสะสมไว้มาลงทุน แทนการกู้ยืมจากสถาบันการเงิน 3. เมื่อได้มีการลงทุนตามแผนแล้ว หากมีคำสั่งซื้อเพิ่ม จากลูกค้า กลุ่มจะเพิ่มวงเงินเชื่อจากแหล่งเงินทุน	.....	.....	.....	.....	.....

แนวคิดที่กลุ่มของท่านใช้ในการดำเนินกิจการ	ระดับความสอดคล้อง				
	81-100 %	61-80 %	41-60 %	21-40 %	0-20 %
<p>6.มีความซื่อสัตย์ สุจริตในการประกอบการ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น</p> <p>1. มีการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์แก่สมาชิก และกำหนดวิธีการที่แน่นอน</p> <p>2. มีการจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการให้แก่สมาชิก</p> <p>3. การลดค่าใช้จ่ายการประกอบการลงกลุ่มอาจจำเป็นต้องลดราคาค่าวัตถุดิบลง</p>	.....	.....	.....	.....	.....
<p>7.มีการ เน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีสินค้าและบริการที่หลากหลาย</p> <p>1. เครื่องจักร เครื่องมือที่กลุ่มมีอยู่สามารถปรับเปลี่ยนไปผลิตสินค้าอื่นได้ง่าย</p> <p>2. วัสดุการผลิต เครื่องมือ เครื่องจักรสามารถหาทดแทนจากแหล่งใกล้เคียงได้</p> <p>3. การจัดหาวัตถุดิบส่วนใหญ่ สามารถหาได้จากแหล่งใกล้เคียง และมีให้เลือกมากพร้อมคลังจัดเก็บ</p> <p>4. การที่กลุ่มมีผลิตภัณฑ์น้อยชนิด ย่อมควบคุมง่ายกว่า และคุมสต็อกไม่ยุ่งยาก หรือขายสินค้าตามประเภทที่มีอยู่</p>	.....	.....	.....	.....	.....
<p>8.การพยายามไม่ก่อหนี้จนเกินความสามารถในการบริหารจัดการ</p> <p>1. ถ้ากลุ่มมีความจำเป็นต้องขอสินเชื่อไม่ควรขอมากเกินไปเกินความต้องการ และคำนึงถึงความสามารถในการชำระคืนได้ตามกำหนด</p> <p>2. ในการขยายธุรกิจทุกครั้งกลุ่มจะใช้วิธีขอสินเชื่อจากแหล่งเงินทุนภายนอก</p>	.....	.....	.....	.....	.....

แนวคิดที่กลุ่มของท่านใช้ในการดำเนินกิจการ	ระดับความสอดคล้อง				
	81-100 %	61-80 %	41-60 %	21-40 %	0-20 %
9.การใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น และตอบสนองตลาดในท้องถิ่น 1. การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของท่านมีการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น 2. ถ้าขายสินค้าแก่ตลาดต่างประเทศได้กำไรกว่าขายในท้องถิ่น แนวโน้มที่ท่านจะแบ่งไปขายต่างประเทศมากในระดับใด	.....	.....	.....	.....	.....
10.การรวมกลุ่มและร่วมทุนของคนในชุมชน 1. สัดส่วนของสมาชิกที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่กลุ่มตั้งอยู่เป็นเท่าใด 2. สัดส่วนที่ชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการเองเป็นเท่าใด 3. ดำเนินการโดยใช้ทุนในชุมชนเป็นหลัก ได้แก่ สินทรัพย์ เงิน แรงงาน ทรัพยากร ภูมิปัญญา เป็นต้น 4. มีระบบการสร้างขวัญ กำลังใจ ความพึงพอใจ การจัดสวัสดิการอย่างเหมาะสม ทัวถึงเป็นธรรมและสมาชิกมีความพึงพอใจ 5. กลุ่มของท่านมีความคิดเห็นว่าสมาชิกควรมาจากหลากหลายชุมชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อจะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้	.....	.....	.....	.....	.....
11.มีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสืบทอดต่อกันรุ่นหลัง 1. มีการรวบรวม ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น 2. มีการเรียนรู้จากการดำเนินการจนทราบศักยภาพของตนเองและของกลุ่ม	.....	.....	.....	.....	.....

แนวคิดที่กลุ่มของท่านใช้ในการดำเนินการ	ระดับความสอดคล้อง				
	81-100 %	61-80 %	41-60 %	21-40 %	0-20 %
3. มีการเรียนรู้เพิ่มเติมจากภายนอก เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน เป็นต้น ทำให้สมาชิกมีความรู้ ความสามารถและทักษะในการทำงานเพิ่มขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและถ่ายทอด ให้ผู้อื่นได้	.....	.....	.....	.....	.....
4. มีการริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน	.....	.....	.....	.....	.....
5. กลุ่มของท่านให้ความสำคัญกับการทำสื่อการเรียนรู้สู่คนรุ่นหลัง	.....	.....	.....	.....	.....
6. กลุ่มของท่านมีความเห็นว่าภูมิปัญญาเป็นสิ่งที่ เป็น ความลับจะถ่ายทอดเฉพาะกับญาติสนิทที่ต้องการ เรียนรู้เท่านั้น	.....	.....	.....	.....	.....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

1. โปรดใช้คำอธิบายความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตามความเข้าใจของท่าน

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าควรจะนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านได้หรือไม่

ได้   ไม่ได้

เพราะ.....

.....

.....

3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิตของท่าน นั่นคือ การใช้เทคโนโลยีที่ไม่แพง แต่ถูกหลักวิชาการ

ความคิดเห็น	เหตุผล
☐ เห็นด้วย	
☐ ไม่เห็นด้วย	
☐ ไม่มีความเห็น	

4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด

ความคิดเห็น	เหตุผล
☐ เห็นด้วย	
☐ ไม่เห็นด้วย	
☐ ไม่มีความเห็น	

5. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการดำเนินการของกลุ่มจะเน้นความร่วมมือของสมาชิกเป็นหลัก และเน้นการทำงานในชุมชน โดยไม่นำเทคโนโลยีมาทดแทนแรงงาน ยกเว้นกรณีที่มีความจำเป็น

ความคิดเห็น	เหตุผล
☐ เห็นด้วย	
☐ ไม่เห็นด้วย	
☐ ไม่มีความเห็น	

6. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการวางแผนการผลิตให้เหมาะสมกับความสามารถในการบริหารจัดการของกลุ่ม

ความคิดเห็น	เหตุผล
☐ เห็นด้วย	
☐ ไม่เห็นด้วย	
☐ ไม่มีความเห็น	

7. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการดำเนินกิจการควรเน้นความอยู่รอดของชุมชนก่อน แล้วจึงค่อยพัฒนาเป็นขั้นเป็นตอนให้เกิดความมั่นคงในกลุ่มหรือชุมชน ก่อนที่จะก้าวไปพัฒนาเป็นธุรกิจ

ความคิดเห็น	เหตุผล
☐ เห็นด้วย	
☐ ไม่เห็นด้วย	
☐ ไม่มีความเห็น	

8. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ โดยไม่เอาเปรียบผู้อื่น เป็นคุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับผู้ประกอบการในยุคปัจจุบัน

ความคิดเห็น	เหตุผล
☐ เห็นด้วย	
☐ ไม่เห็นด้วย	
☐ ไม่มีความเห็น	

9. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้า ท่านควรผลิตสินค้าหลายชนิด หรือวางแผนล่วงหน้าเพื่อปรับเปลี่ยนสินค้าที่ทำอยู่เป็นอย่างอื่น

ความคิดเห็น	เหตุผล
☐ เห็นด้วย	
☐ ไม่เห็นด้วย	
☐ ไม่มีความเห็น	

10. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า การขยายกิจการควรใช้เงินที่มาจากกระแสเงินสดจากสมาชิกหรือจากกำไรในการดำเนินงานแทนที่จะกู้จากแหล่งอื่น

ความคิดเห็น	เหตุผล
☐ เห็นด้วย	
☐ ไม่เห็นด้วย	
☐ ไม่มีความเห็น	

11. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ากิจการของท่านควรจะขายสินค้าให้แก่ตลาดในชุมชน แล้วค่อยขยายสู่นอกชุมชน และค่อยขยายไปยังต่างประเทศ

ความคิดเห็น	เหตุผล
☐ เห็นด้วย	
☐ ไม่เห็นด้วย	
☐ ไม่มีความเห็น	

12. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนควรเน้นการรวมกลุ่มและการร่วมทุนของคนในชุมชน ที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน

ความคิดเห็น	เหตุผล
☐ เห็นด้วย	
☐ ไม่เห็นด้วย	
☐ ไม่มีความเห็น	

13. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านควรมีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและ
สืบทอดสู่คนรุ่นหลัง

ความคิดเห็น	เหตุผล
☐ เห็นด้วย	
☐ ไม่เห็นด้วย	
☐ ไม่มีความเห็น	

14. ท่านได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนจาก
หน่วยงานของรัฐบาลบ้างหรือไม่ ความรู้ดังกล่าวสามารถประยุกต์ได้กับกิจกรรมของท่านหรือไม่

ได้รับความรู้จากหน่วยงานของรัฐ

โปรดระบุหน่วยงาน 1.....

2.....

3.....

ประยุกต์ได้

ประยุกต์ไม่ได้

ได้รับความรู้จากแหล่งอื่น(เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ใบปลิว หอกระจายข่าว เป็นต้น)

โปรดระบุหน่วยงาน 1.....

2.....

3.....

ประยุกต์ได้

ประยุกต์ไม่ได้

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย

Sufficiency Economy Philosophy in an Application for Micro and Small Enterprises in Chiang Rai Province

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี 2551 จำนวนเงิน 242,000 บาท

ระยะเวลาการทำวิจัย 1 ปี เริ่มทำการวิจัยเมื่อ ตั้งแต่ เดือน กันยายน 2551 ถึง เดือนกันยายน 2552

ชื่อผู้วิจัย ผศ.ดร.ประภาพรพรณ ไชยานนท์

นางสาวปวีณา ลีตระกูล

นายวิชัย แก่นระหงษ์

การศึกษาวิจัยเรื่องการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์การศึกษาแบ่งเป็น 3 วัตถุประสงค์ ได้แก่ วัตถุประสงค์ที่หนึ่ง ศึกษาระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย วัตถุประสงค์ที่สอง เปรียบเทียบระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย จำแนกตามประเภทของการผลิต การบริการ และการค้า และวัตถุประสงค์ที่สาม ศึกษาหาแนวทางในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมกับวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

ข้อค้นพบจากการศึกษามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ระดับการนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจขนาดเล็กในจังหวัดเชียงราย พบว่า สำหรับวิสาหกิจรายย่อยมีระดับการประยุกต์ใช้โดยทั่วไปอยู่ในระดับ C+ หรือ ระดับปานกลาง และแนวปฏิบัติที่อยู่ในเกณฑ์ C+ หรือระดับปานกลาง ได้แก่ แนวคิดด้านขนาดการผลิต แนวคิดด้านต้นทุนและกำไร แนวคิดด้านลักษณะการจัดการที่เกี่ยวกับผลผลิต และปัจจัยการผลิต แนวคิดด้านการเน้นการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและสามารถปรับเปลี่ยนผลผลิตหรือการผลิตได้ แนวคิดด้านการบริหารความเสี่ยง แนวคิดด้านการตอบสนองต่อตลาดต่างๆ แนวคิดในการลงทุนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตบุคลากรในองค์กรชุมชน สังคม และ

สิ่งแวดล้อม และแนวทางการเผยแพร่ความรู้และแบ่งปันความรู้สู่สาธารณชน ส่วนแนวคิดที่ได้ระดับการประยุกต์ใช้อยู่ในระดับ C ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะเทคโนโลยีที่ใช้

สำหรับวิสาหกิจขนาดเล็กระดับการประยุกต์ใช้ของทุกแนวคิดอยู่ในระดับ C+ หรือ ระดับปานกลาง

และผลการเปรียบเทียบระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจขนาดเล็กลงในจังหวัดเชียงรายพบว่า มี 5 ด้านที่มีระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน ได้แก่ ด้านลักษณะเทคโนโลยีที่ใช้ ด้านขนาดการผลิต ด้านลักษณะการจัดการที่เกี่ยวกับผลผลิตและปัจจัยการผลิต ด้านการเน้นการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย และด้านการลงทุนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตบุคลากรในองค์กร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านลักษณะเทคโนโลยีที่ใช้ ธุรกิจค้าส่งมีระดับการประยุกต์ใช้ต่างจากธุรกิจบริการและค้าปลีก **ด้านขนาดการผลิต** ธุรกิจผลิตมีระดับการประยุกต์ใช้ต่างจากธุรกิจบริการและค้าปลีก **ด้านลักษณะการจัดการที่เกี่ยวกับผลผลิตและปัจจัยการผลิต** ธุรกิจค้าส่งมีระดับการประยุกต์ใช้ต่างจากธุรกิจผลิต ธุรกิจบริการ และธุรกิจค้าปลีก **ด้านการเน้นการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย** ธุรกิจผลิตมีระดับการประยุกต์ใช้ต่างจากธุรกิจบริการ และธุรกิจค้าปลีก **ธุรกิจค้าส่งมีระดับการประยุกต์ใช้ต่างจากธุรกิจบริการ และธุรกิจค้าปลีก** **ด้านการลงทุนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตบุคลากรในองค์กร** ธุรกิจบริการมีระดับการประยุกต์ใช้ต่างจากธุรกิจผลิต และธุรกิจค้าส่ง ธุรกิจค้าส่งกับธุรกิจค้าปลีก ที่มีระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

ด้านแนวทางในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมกับวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจขนาดเล็กลงในจังหวัดเชียงรายคือ 1) ควรสร้างความรู้ความเข้าใจและการยอมรับของผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจขนาดเล็กลงเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ชัดเจน และมีตัวอย่างการประยุกต์ใช้ทางธุรกิจมากขึ้น 2) ควรทบทวนแนวปฏิบัติในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงของนักวิชาการต่างๆในชัดเจนและสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง และที่สำคัญควรเป็นเครื่องมือที่สามารถนำไปใช้ได้จริง และ 3) ควรหาตัวอย่างธุรกิจที่มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้และประสบความสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ในท้องถิ่นหรือชุมชนและนำมาเผยแพร่

The study of “Sufficiency Economy Philosophy in an Application for Micro and Small Enterprises in Chiang Rai Province” aims to achieve three objectives; 1) To study the application level of the sufficiency economy philosophy in micro and small enterprises in Chiang Rai province. 2) To compare the application level of the sufficiency economy philosophy between micro and small enterprises in Chiang Rai province among production sector, service sector and trade sector and 3) To study the suitable model for the application of the sufficiency economy philosophy in micro and small enterprises in Chiang Rai province. The data was collected through primary sources and secondary sources, by using questionnaires, conversational interview, and group discussion as researching tools.

The study shows that the application level of the sufficiency economy philosophy in micro enterprises in Chiang Rai province is generally at C+ level or medium level as same as the application in practical sections such the production concept, principal and profit concept, concept of product management and factors of production, concept of variable and flexible product, risk management, market demand reaction, concept of investment for community development, and concept of public knowledge distribution. Despite this, the application of technology is the only aspect that has the application of the theory in C level. It is also found that the small enterprises apply the theory in all the above mentioned concepts at C+ level or medium level.

In term of the comparison of the sufficiency economy philosophy application level between micro and small enterprises, the significant differences at 0.5 level were found in the following 5 aspects; application of technology, production size, concept of product management and factors of production, varieties of product, and lastly, investment for organizational development. That is to say; the wholesale business applies the theory differently from service business and retail business in term of the application of technology. In term of production size, the production sector applies the theory differently from the wholesale business and retail business. Unlike the production sector, service business and retail business, the wholesale business uses the theory differently in term of product management and factors of production. Corresponding to the varieties of product, the production sector utilizes the theory diversely from those in service business, retail business while the retail business’ is also different from service business and retail business. In the last aspect, investment for organization development, the service business applies

the theory in different level with production sector and wholesale business while the wholesale business is also differed from the retail business.

According to the suitable model for the applications of the sufficiency economy philosophy in micro and small enterprises in Chiang Rai province, the study reveals that; 1) The owners of micro and small enterprises should be more educated on the philosophy of sufficiency economy as well as the examples of its applications. 2) The applications of sufficiency economy should be revised to suit the actual intention of the philosophy, so that it would be more practical. 3) The successful applications of sufficiency economy philosophy in succeeded businesses should be applauded or publicized in order to promote it to the community.